

СХВАЛЕНО

розпорядження голови обласної
державної адміністрації
30 листопада 2017 року № 636

ЗАТВЕРДЖЕНО

рішення одинадцятої сесії
обласної ради сьомого скликання
7 грудня 2017 року № 6-11/VII

ПРОГРАМА
економічного і соціального
розвитку області
на 2018 рік

ЗМІСТ

ЗМІСТ	1
Вступ	3
1. Оцінка економічного і соціального розвитку у 2017 році та проблеми, що його стримують	4
2. Цілі та пріоритети економічного і соціального розвитку у 2018 році	10
3. Підвищення конкурентоспроможності економіки регіону, забезпечення умов стійкого економічного зростання	12
3.1. Податково-бюджетна політика	12
3.2. Розвиток підприємництва та удосконалення системи надання адміністративних послуг	13
3.3. Інвестиційна діяльність	14
3.4. Розвиток інфраструктури регіону	16
3.5. Житлово-комунальне господарство та житлова політика	18
3.6. Енергозабезпечення та енергозбереження	19
3.7. Науково-технічний та інноваційний розвиток. Технічне регулювання ..	20
3.8. Зовнішньоекономічна діяльність	21
3.9. Управління об'єктами державної та комунальної власності	22
4. Реальний сектор економіки	23
4.1. Промисловість	23
4.2. Аграрний комплекс	24
4.3. Транспорт і зв'язок	25
4.4. Споживчий ринок	26
5. Соціальна і гуманітарна сфери	27
5.1. Демографічна ситуація, підтримка сімей, дітей та молоді, гендерна політика	27
5.2. Ринок праці	29
5.3. Система соціального захисту та соціального забезпечення населення ..	31
5.4. Охорона здоров'я	33
5.5. Освіта	34
5.6. Культура і туризм	36
5.7. Фізична культура і спорт	37
5.8. Розвиток інформаційного простору	39
5.9. Розвиток громадянського суспільства	40
6. Природокористування та безпека життєдіяльності людини	41
6.1. Використання природних ресурсів	41
6.2. Охорона навколишнього природного середовища та техногенна безпека	42
7. Добровільне об'єднання територіальних громад	43

Додаток 1. Заходи з реалізації Програми економічного і соціального розвитку області на 2018 рік.

Додаток 2. Основні показники економічного та соціального розвитку області.

Додаток 3. Перелік основних регіональних цільових програм, які будуть реалізовуватися в області у 2018 році.

Додаток 4. Пріоритетні проекти, які доцільно фінансувати із залученням коштів обласного бюджету, та відповідно до яких було подано заявки.

Вступ

Програма економічного і соціального розвитку Чернігівської області на 2018 рік (далі – Програма) передбачає забезпечення узгоджених спільних дій місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування для втілення в області єдиної державної політики розвитку.

Програма розроблена Департаментом економічного розвитку разом з іншими структурними підрозділами обласної державної адміністрації, територіальними органами центральних органів виконавчої влади в області, райдержадміністраціями і виконавчими комітетами міських рад обласного значення.

Законодавчим підґрунтям розроблення Програми є закони України «Про місцеве самоврядування в Україні», «Про місцеві державні адміністрації», «Про засади державної регіональної політики», «Про державне прогнозування та розроблення програм економічного і соціального розвитку України» та постанови Кабінету Міністрів України від 26.04.2003 № 621 «Про розроблення прогнозних і програмних документів економічного і соціального розвитку та складання проекту державного бюджету».

В основу Програми покладені основні положення Державної стратегії регіонального розвитку на період до 2020 року (затверджена постановою Кабінету Міністрів України від 06.08.2014 №385), Стратегії сталого розвитку Чернігівської області до 2020 року (затверджена рішенням двадцять п'ятої сесії обласної ради шостого скликання 28.05.2015), Глобальних цілей сталого розвитку до 2030 року, визначені ООН, Національної доповіді «Цілі сталого розвитку: Україна», Середньострокового плану пріоритетних дій Уряду до 2020 року, затвердженого розпорядження Кабінету Міністрів України від 03.04.2017 № 275-р.

Відповідно до стратегічних цілей розвитку, існуючих проблем регіону та з врахуванням результатів виконання Плану заходів з реалізації у 2015-2017 роках Стратегії сталого розвитку Чернігівської області до 2020 року, Плану з реалізації Стратегії у 2018-2020 роках в Програмі передбачено комплекс завдань та заходів, спрямованих на економічний і соціальний розвиток області на 2018 рік.

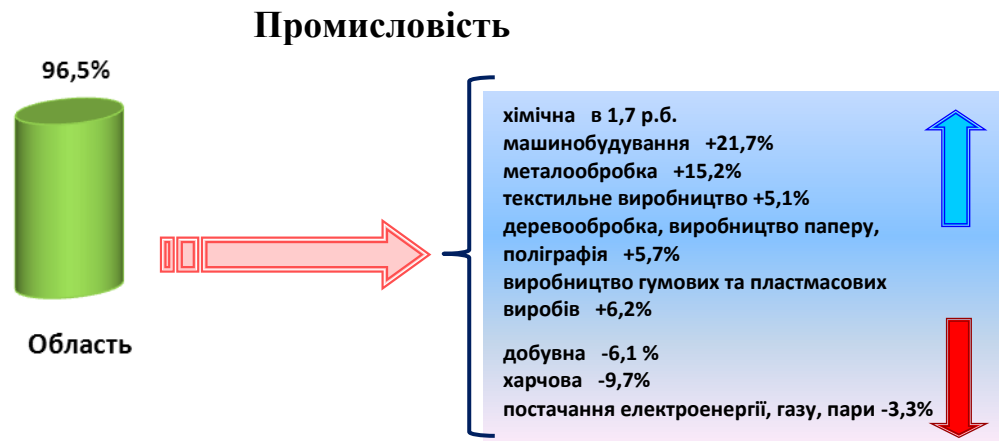
Програма містить основні показники економічного та соціального розвитку області на 2018 рік, які враховують існуючі тенденції соціально-економічного розвитку регіону та прогнозні показники економічного і соціального розвитку України, визначені постановою Кабінету Міністрів України від 31.05.2017 № 411 «Про схвалення Прогнозу економічного та соціального розвитку України на 2018-2020 роки». Вони відповідають завданням та індикаторам їх досягнення, закладеним у Плані заходів з реалізації Стратегії у 2018-2020 роках та розраховані на підставі статистичних даних, намірів підприємств, організацій, господарюючих суб'єктів області, структурних підрозділів обласної державної адміністрації, територіальних органів центральних органів виконавчої влади, райдержадміністрацій та виконавчих комітетів міських рад обласного значення щодо їх діяльності у наступному році.

До Програми включено перелік регіональних цільових програм, які будуть реалізовуватись в області у 2018 році, а також пріоритетні об'єкти, які доцільно фінансувати за рахунок коштів обласного бюджету, та відповідно до яких було подано заявки.

1. Оцінка економічного і соціального розвитку у 2017 році та проблеми, що його стримують

Економічна ситуація в області у 2017 році характеризується зростанням виробництва валової продукції сільського господарства, капітальних інвестицій, обсягу виконаних будівельних робіт, введеного житла, обороту роздрібно торгівлі.

Водночас, обсяг промислового виробництва за січень-жовтень 2018 року в області до відповідного періоду 2016 року зменшився на 3,5%.

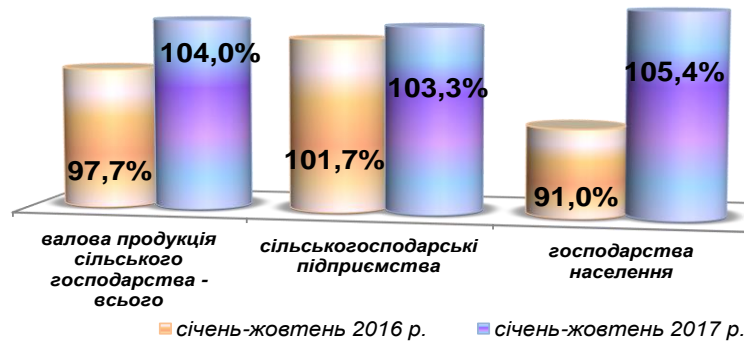
Позитивні зрушення відбулись на підприємствах з виробництва хімічних речовин і хімічної продукції (+68,1%), машинобудування (+21,7%), металургійного виробництва, виробництва готових металевих виробів, крім машин і устаткування (+15,2%), виробництва гумових і пластмасових виробів, іншої неметалевої мінеральної продукції (+6,2%), виготовлення виробів з деревини, виробництві паперу та поліграфічній діяльності (+5,7%) та текстильного виробництва, виробництва одягу, шкіри, виробів зі шкіри та інших матеріалів (+5,1%).

Негативні тенденції спостерігались у добувній промисловості (-6,1%), на підприємствах з виробництва харчових продуктів, напоїв та тютюнових виробів (-9,7%), з постачання електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря (-3,3 %).

Обсяг реалізованої промислової продукції за січень – вересень 2017 року склав 19,5 млрд гривень.

Індекс виробництва валової продукції сільського господарства за 10 місяців 2017 року становив 104,0% до відповідного періоду 2016 року, в т.ч. у сільсько-господарських підприємствах – 103,3%, в господарствах населення – 105,4%.

Індекс сільськогосподарської продукції

За 9 місяців вкладено **капітальних інвестицій** на 35,9% більше, ніж у відповідному періоді 2016 року (по Україні – +20,7%). Область за темпом росту посіла 5 місце, однак питома вага капітальних інвестицій в загальнодержавному вимірі становить лише 1,6%.

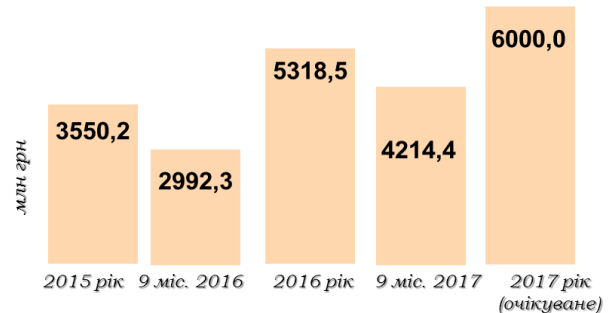
Інвестиції

Капітальні інвестиції зросли на 35,9%

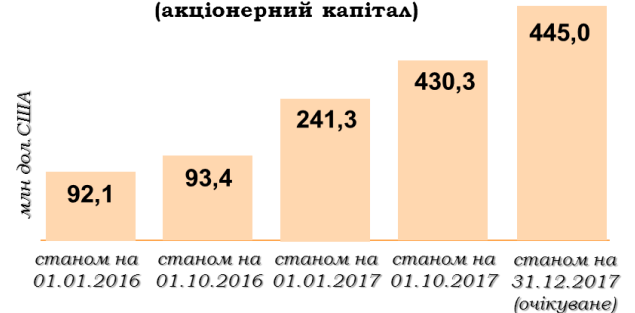
Приріст іноземних інвестицій \$336,9 млн

КАПІТАЛЬНІ ІНВЕСТИЦІЇ

Загальний обсяг капітальних інвестицій

Прямі іноземні інвестиції (акціонерний капітал)

З початку 2017 року спостерігається значне нарощування обсягу залучених **прямих іноземних інвестицій** в економіку області (у 1,8 р.б.), а до відповідної дати 2016 року інвестиції зросли на 336,9 млн дол. США до 430,3 млн дол. США.

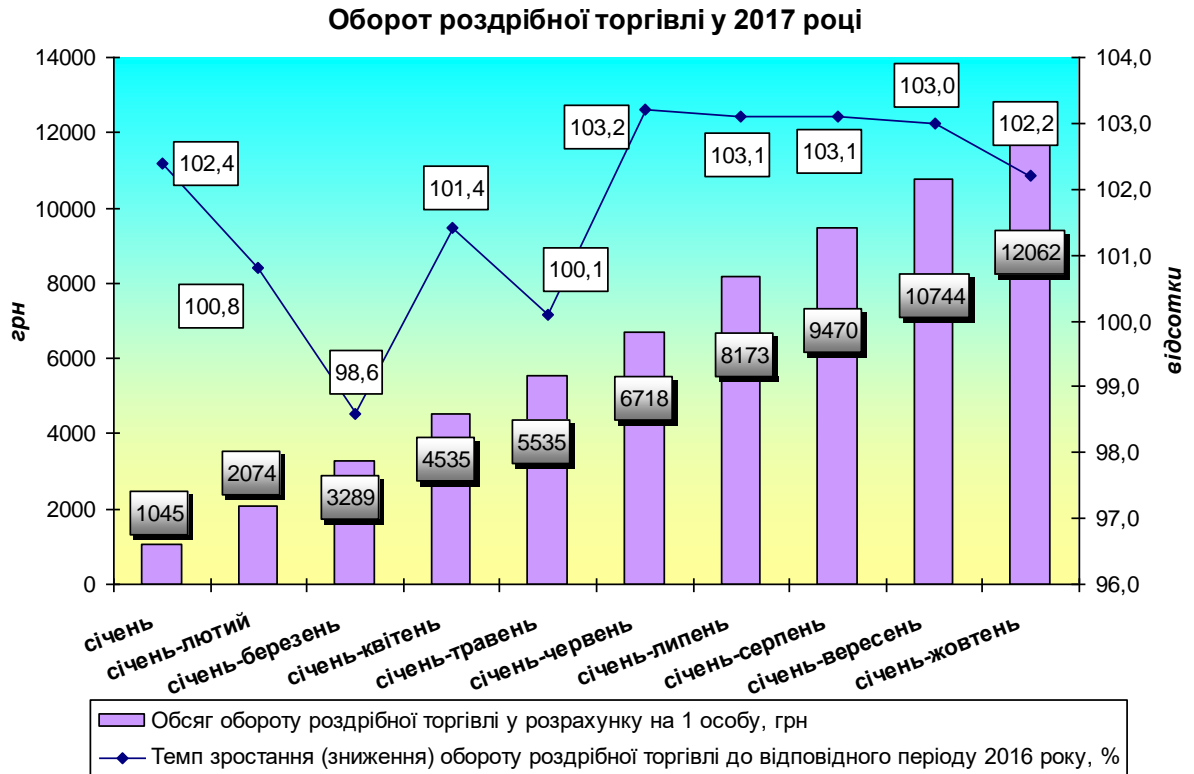
Обсяг **зовнішньої торгівлі** товарами за 9 місяців 2017 року зріс на 14,1% і склав 747,5 млн дол. США.

Експорт зріс на 42,7% (до 414,2 млн дол. США), імпорт зменшився на 8,6% (до 333,5 млн дол. США). Позитивне сальдо зовнішньої торгівлі товарами склало 80,7 млн дол. США).

Оборот роздрібної торгівлі (за всіма каналами реалізації) за січень-жовтень 2017 року збільшився на 2,2 % і склав 12,5 млрд гривень. У розрахунку на одну особу реалізовано товарів на суму 12,1 тис. гривень.

Індекс споживчих цін в області у жовтні 2017 року по відношенню до грудня 2016 року становив 112,1 % (Україна – 111,5 %), у т. ч. на продукти харчування та безалкогольні напої – 115,2 % (Україна – 115,0 %).

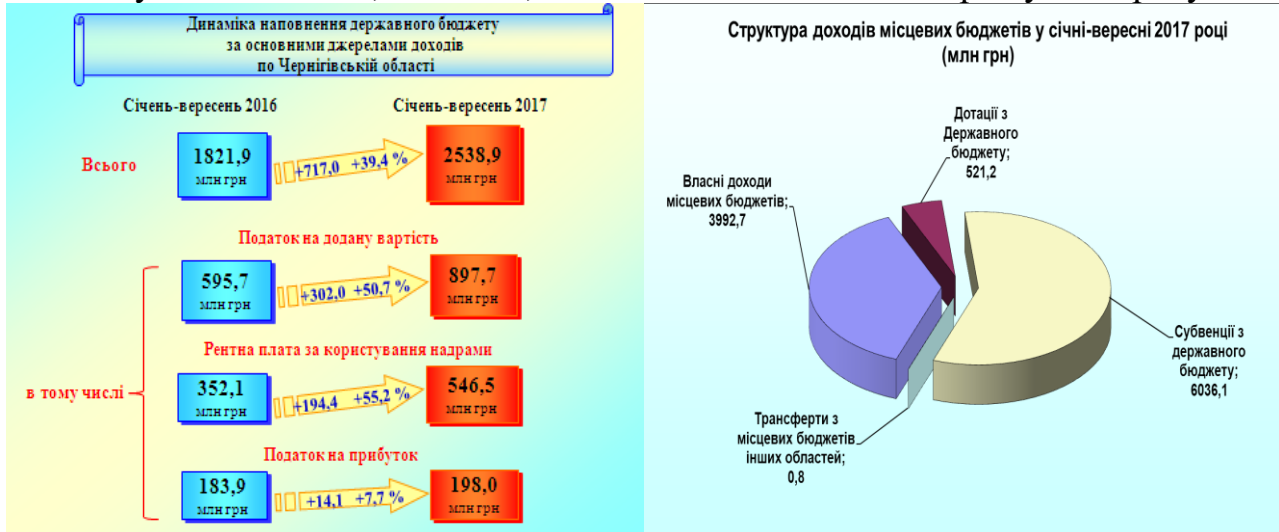
Обсяг виконаних будівельних робіт за січень-жовтень 2017 року склав 617,7 млн грн, що на 23,9 % більше до відповідного періоду 2016 року (по Україні – на 23,4% більше, область займає 8 місце). За 9 місяців 2017 року в експлуатацію введено 96,5 тис. м² житла, що на 49,6 % більше показника відповідного періоду 2016 року.

У 2017 році області на соціально-економічний розвиток з державного бюджету передбачено кошти в обсязі 409,2 млн грн, в тому числі по програмі «Державний фонд регіонального розвитку» – 112,553 млн грн, субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на соціально-економічний розвиток окремих територій – 211,89 млн грн, субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на формування інфраструктури об'єднаних територіальних громад – 84,8 млн гривень. За рахунок зазначених коштів здійснюється будівництво, реконструкція та капітальний ремонт 308 об'єктів в освіті, охороні здоров'я, культурі, спорті, житлово-комунальному та дорожньому господарстві, соціальній сфері.

У **житлово-комунальній сфері**, зважаючи на ситуацію, що склалася із забезпеченням енергоресурсами, вживаються всі вичерпні заходи щодо раціонального та ефективного їх використання. Тривала робота щодо виконання основних завдань та заходів, спрямованих на стабільне функціонування галузі житлово-комунального господарства. За 9 місяців 2017 року прибутки по підприємствах галузі становили 64,6 млн грн і в порівнянні з відповідним

періодом 2016 року збільшилися на 54,6 млн грн (майже в 6,5 раза). Обсяги капіталовкладень на виконання заходів з технічного переоснащення житлово-комунального господарства області становили 236,4 млн гривень.

За січень-вересень 2017 року до Державного бюджету зібрано 2538,9 млн грн податків та зборів, які контролюються Головним управлінням Державної фіскальної служби в області, що на 39,4 % більше відповідного періоду 2016 року.

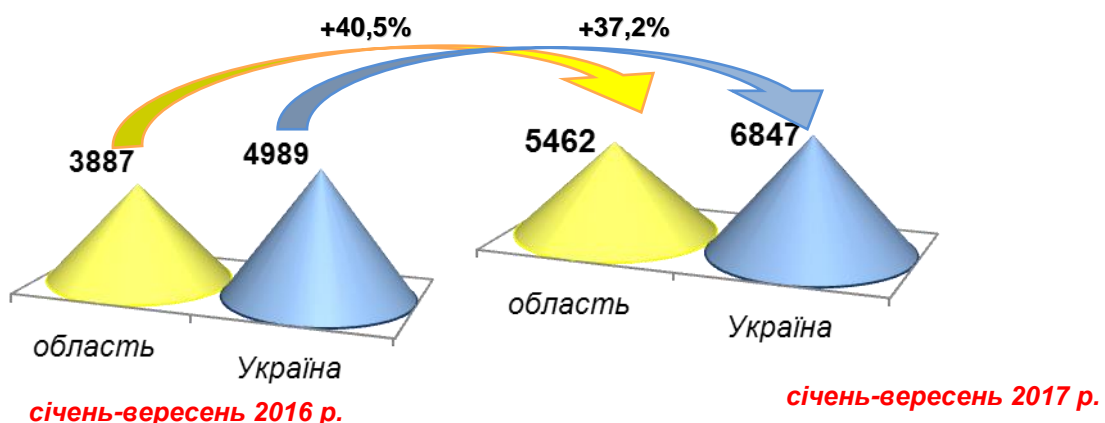

До **місцевих бюджетів** за січень-вересень 2017 року надійшло 9500,1 млн грн, що на 53,3 % більше, ніж в аналогічному періоді 2017 року.

На **ринку праці** забезпечується виконання завдань щодо сприяння зайнятості населенню та підбору кадрів для роботодавців. Хоча рівень укомплектування поданих роботодавцями вакансій є високим та досяг 85,6%, дисбаланс між попитом та пропозицією робочої сили залишається: навантаження на 1 вільне робоче місце станом на 1 жовтня 2017 року становить 8 безробітних осіб (на цю дату рік тому – 9 осіб).

За сприяння служби зайнятості знайдено роботу та повернуто до трудової діяльності шляхом працевлаштування на вільні та новостворені робочі місця 19,0 тис. громадян (на 7,6% більше, ніж за 9 місяців 2016 року), зокрема, 9,4 тис. офіційно безробітних.

Середньомісячна заробітна плата за 9 місяців 2017 року зросла проти відповідного періоду 2016 року на 40,5 % (до 5462 грн), а в реальному вимірі – на 21,6 %.

Область має складну демографічну ситуацію, для якої характерні процеси депопуляції, перш за все сільського населення.

Щорічне зменшення чисельності населення пов'язано, в першу чергу, з природним скороченням. Смертність в області вдвічі перевищує народжуваність (18,3 проти 7,4 на 1 тис. населення).

Реформування **системи охорони здоров'я** області здійснюється в напрямку оптимізації мережі закладів первинної ланки медико-санітарної допомоги, приведення наявного ліжкового фонду до обґрунтованих потреб територіальних громад з розширенням мережі закладів первинної медико-санітарної допомоги на засадах загальної практики-сімейної медицини та мережі відділень та пунктів швидкої (невідкладної) допомоги. Ліжковий фонд медичних закладів області на 01.10.2017 становить 9368 ліжок. Незважаючи на щорічне скорочення ліжкового фонду, показник забезпеченості на 10 тис. населення залишається найбільшим серед областей України і становить 89,6, що значно перевищує показник по Україні (68,63).

У сфері **освіти** значна увага приділяється розвитку дошкільної освіти та охопленню якомога більшої кількості дітей суспільним вихованням. Станом на 01.11.2017 в області функціонують 448 закладів дошкільної освіти, в яких отримують дошкільні послуги 94,9% дітей віком від 3 до 6 років. Чисельність дітей у закладах дошкільної освіти з розрахунку на 100 місць становить 113 осіб. Усіх дітей п'ятирічного віку охоплено різними формами здобуття дошкільної освіти.

У 2017-2018 навчальному році якісну й доступну повну загальну середню освіту у 520 закладах загальної середньої освіти отримують 92,4 тис. учнів.

В області активно відбувається **процес децентралізації** в рамках впровадження реформи місцевого самоврядування. З початку 2017 року до громад, які пройшли шлях об'єднання у 2015-2016 роках, додалась ще 151 місцева рада, які утворили 18 об'єднаних територіальних громад. У 14 ОТГ в жовтні вже відбулись перші місцеві вибори, ще 4 новоутворені об'єднані територіальні громади очікують перших місцевих виборів у грудні 2017 року.

У 2017 році на території області функціонувало 19 ОТГ, 16 з яких мали прямі міжбюджетні трансферти з державним бюджетом.

Разом з тим, на розвиток економіки та соціальної сфери впливають **невирішені проблемні питання**, головними серед яких залишаються:

- складна демографічна ситуація та низька щільність населення, що призводить до збільшення вартості соціальних послуг;
- професійно-кваліфікаційний дисбаланс робочої сили, дефіцит кваліфікованих кадрів у галузях матеріального виробництва;
- трудова міграція за межі області, в тому числі за кордон;
- залежність економіки регіону, як і України в цілому, від зміни зовнішньоекономічної кон'юнктури;
- невідповідність стандартів продукції підприємств регіону стандартам європейських ринків;
- недостатність інвестиційних ресурсів для модернізації та технологічного оновлення виробництва;

- складність підключення суб'єктів господарювання до мереж електроенергії, що призводить до зниження інвестиційної активності підприємств;
- невідповідність сучасного стану дорожньої мережі потребам економіки;
- низький рівень технічного оснащення та оновлення сільськогосподарського виробництва, застарілість технологій та обладнання;
- недостатнє забезпечення матеріально-технічної бази закладів охорони здоров'я, зокрема первинної ланки медичного обслуговування;
- дисбаланс наповнюваності сільських загальноосвітніх навчальних закладів, що призводить до збільшення кількості малокомплектних шкіл.

Існують також ризики і загрози, які можуть впливати на хід реалізації Програми, зокрема:

- нестабільність ситуації на Сході України;
- обмежений доступ до фінансових ресурсів, порушення рівноваги банківської системи та відтік капіталу;
- нестійкість тенденцій світової економіки;
- негативний вплив зовнішньої кон'юнктури;
- недостатність фінансових можливостей щодо впровадження реформ.

На вирішення цих та інших проблем спрямовані основні завдання Програми економічного і соціального розвитку Чернігівської області на 2018 рік.

2. Цілі та пріоритети економічного і соціального розвитку у 2018 році

Головною метою розвитку регіону у 2018 році визначено: забезпечення зростання рівня життя громадян і підвищення його якості на основі проведення загальнодержавних реформ та сталого економічного розвитку.

Пріоритетними завданнями та шляхами досягнення мети відповідно до стратегічних цілей будуть:

1. Розвиток людського потенціалу:

- формування самодостатньої первинної ланки місцевого самоврядування – територіальних громад, які б володіли відповідними матеріальними і фінансовими ресурсами, інфраструктурою, необхідними для ефективного виконання покладених на них завдань та функцій;
- збалансованість місцевих бюджетів та ефективне використання бюджетних коштів;
- розвиток інфраструктури населених пунктів;
- поліпшення якості та доступності освіти та медичного обслуговування населення;
- пропаганда здорового способу життя, розбудова спортивної інфраструктури;
- розвиток культурного і духовного середовища, національно-патріотичного виховання населення;
- зростання рівня зайнятості населення та стимулювання його самозайнятості;
- гарантований соціальний захист жителів області, підтримка внутрішніх переселенців та учасників АТО;
- підвищення громадської активності громадян та залучення їх для вирішення спільних проблем;
- раціональне використання природних ресурсів та запобігання виникненню надзвичайних ситуацій;
- створення безпечних умов проживання населення.

2. Підвищення конкурентоспроможності області та забезпечення стійкого економічного зростання:

- створення сприятливого інвестиційного клімату в області;
- створення умов для розвитку високотехнологічних виробництв;
- нарощення експортного потенціалу регіону та зміцнення позицій товаровиробників області на зовнішніх ринках, диверсифікація експорту;
- створення сприятливого бізнес-середовища, подальша розбудова інфраструктури підтримки бізнесу;
- реалізація ефективної регуляторної політики та підвищення якості надання адміністративних послуг;
- енергозбереження, розширення використання альтернативних видів палива;

- ефективне функціонування споживчого ринку, насичення його якісними та безпечними для життя і здоров'я товарами і послугами;
- розвиток туристично-рекреаційної сфери.

3. Розвиток сільських територій:

- підвищення конкурентоспроможності аграрного сектору економіки;
- розвиток інфраструктури аграрного ринку та формування самодостатнього регіонального продовольчого ринку;
- підвищення доданої вартості в аграрній сфері;
- технологічне переоснащення діючих та створення високотехнологічних нових підприємств з виробництва та переробки сільгосппродукції;
- сприяння самозайнятості сільського населення та підтримка розвитку неаграрних видів бізнесу у сільській місцевості;
- розвиток соціальної інфраструктури сільських територій.

3. Підвищення конкурентоспроможності економіки регіону, забезпечення умов стійкого економічного зростання

3.1. Податково-бюджетна політика

За січень-вересень 2017 року до Державного бюджету зібрано 2,5 млрд грн податків та зборів, які контролюються Головним управлінням Державної фіскальної служби в Чернігівській області, що на 39,4 % більше відповідного періоду 2016 року.

В цілому за 2017 рік надходження податків, зборів та інших обов'язкових платежів до Державного бюджету, які контролюються Головним управлінням Державної фіскальної служби в області, очікуються в сумі 3,5 млрд гривень.

До місцевих бюджетів за січень-вересень 2017 року надійшло 9,5 млрд грн, що на 53,3 % більше, ніж у відповідному періоді 2016 року. Власні надходження до місцевих бюджетів становили 3,5 млрд грн (+37,3 %). Трансферти з Державного бюджету склали 6,0 млрд грн (+64,4 %), трансферти (субвенції) з місцевих бюджетів інших областей – 0,8 млн грн (-1,8 %).

За 2017 рік надходження до місцевих бюджетів очікуються в сумі 12171,0 млн грн, що на 33,2 % більше, ніж у 2016 році. Обсяг власних доходів місцевих бюджетів становитиме 4680,1 млн грн (+28,2 %), трансферти з Державного бюджету – 7489,9 млн грн (+36,6 %), трансферти (субвенції) з місцевих бюджетів інших областей – 1,0 млн гривень.

Протягом 2017 року в області 828 організаторів, що здійснюють діяльність на території області (як підпорядковані, так і не підпорядковані облдержадміністрації), успішно завершили 22184 публічні закупівлі, в тому числі 20343 – допорогові (91,8 %). Підтверджена економія бюджетних коштів дорівнює 209,1 млн грн або 8,3 %. При цьому середня кількість пропозицій на одні торги становить 2,2. Середній відсоток зниження ціни складає 13,0 %.

З початку 2017 року 2578 обласних представників бізнесу (в тому числі і за межами області) стали переможцями по 21289 закупівлях. Сума виграних пропозицій становить 5231,9 млн гривень.

Основні завдання на 2018 рік:

- ефективного адміністрування податків, посилення фінансової дисципліни;
- збалансованість місцевих бюджетів та підвищення ефективності використання бюджетних коштів;
- ефективного проведення публічних закупівель.

Очікувані результати:

- збільшення обсягів надходжень до Державного та місцевих бюджетів;
- досягнення оптимального та збалансованого розподілу фінансових ресурсів області із збереженням соціальної спрямованості бюджетних коштів;
- покращання фінансового забезпечення бюджетних установ та рівня надання соціальних послуг;
- підвищення ефективності та прозорості витрачання бюджетних коштів.

3.2. Розвиток підприємництва та удосконалення системи надання адміністративних послуг

У сфері підприємництва в області здійснювали господарську діяльність 5236 підприємств, з яких 4886 малих, у тому числі 3976 належить до мікропідприємств, 346 середніх, 4 великих та понад 34 тис. фізичних осіб-підприємців. За даними Головного управління Державної фіскальної служби в області протягом січня-вересня 2017 року було взято на облік понад 6 тис. суб'єктів підприємництва, з них 903 од. - юридичні особи.

У структурі обласного підприємництва за розмірами підприємств у 2016 році частка малих підприємств від загальної кількості становила 93,3%, середніх – 6,6%.

За видами економічної діяльності традиційно найбільшою є частка підприємств, які діють у сфері торгівлі, обслуговування населення, сільському та лісовому господарстві, промисловості.

Враховуючи можливості обласного бюджету, на підтримку малого і середнього підприємництва за 9 місяців 2017 року використано більше 1,3 млн грн, в тому числі 906,4 тис. грн коштів, повернутих за раніше наданими кредитами.

Основні заходи, на які було направлено кошти з обласного бюджету – забезпечення фінансування у формі фінансового кредиту інвестиційного проекту, здійснення інформаційної та навчальної підтримки суб'єктів підприємницької діяльності.

Протягом 2017 року обласною державною адміністрацією вживались дієві заходи щодо дотримання вимог та принципів регуляторної політики, забезпечення відкритості процесу регуляторної діяльності та врахування громадської думки.

В області функціонує 1 регіональний центр, 2 міськрайонних, 1 міський та 20 районних центрів, крім того, центри надання адміністративних послуг створили 4 об'єднані територіальні громади – Парафіївська, Кіптівська, Остерська та Макіївська.

За 9 місяців 2017 року кількість послуг, наданих через всі центри, складає понад 347 тисяч, що майже на 68,0% більше ніж за відповідний період 2016 року.

Основні завдання на 2018 рік:

- створення сприятливого середовища для розвитку малого і середнього підприємництва;
- доступність та підвищення якості надання адміністративних послуг;
- покращення доступу малого і середнього підприємництва до фінансово-кредитних ресурсів;
- удосконалення інформаційної підтримки та формування бізнес-культури.

Очікувані результати:

- підвищення інформаційної обізнаності суб'єктів підприємництва;
- поліпшення якості та стандартів надання адміністративних послуг;
- покращення бізнес-клімату в області;
- розширення мережі елементів інфраструктури підтримки підприємництва та якості їх роботи.

3.3. Інвестиційна діяльність

За 9 місяців 2017 року підприємствами та організаціями за рахунок усіх джерел фінансування освоєно 4,2 млрд грн капітальних інвестицій, що на 35,9% більше порівняно з відповідним періодом 2016 року.

Найбільше інвестицій освоєно у сільському господарстві – 2,3 млрд грн (54,2% від загального обсягу); у промисловості – 906,5 млн грн (21,5%).

У цілому за 2017 рік очікується освоїти 6,0 млрд грн капітальних інвестицій.

Визначальну роль у структурі джерел інвестування відіграють власні кошти підприємств, за рахунок яких освоєно 79,2% капітальних інвестицій (1,8 млрд грн).

З початку 2017 року введено ряд виробничих об'єктів та потужностей у агропромисловому комплексі, промисловості.

У 2017 році завершено будівництво: ТОВ «ТАН» – III черги цеху з виробництва апаратів для дистиляції, фільтрації і очищення (м. Чернігів), ТОВ «ПЕТ Технолоджис Україна» – спорудження цілісного комплексу виробничого підприємства з виробництва обладнання для видуву ПЕТ тари та видувних форм.

Відкрито новий завод «Рижський хліб» – підприємство з латвійськими інвестиціями, яке випускає преміальні сорти житнього хліба за унікальною технологією. ПАТ «Слов'янські шпалери – КФТП» запустило підприємство по переробці 50 тис. м³ деревини на рік, де виробляються пелети та брикети паливні, клеєний щит, тріска паливна та пиломатеріали.

Продовжується реалізація масштабних проектів для потреб харчової промисловості ТОВ «Добродія Фудз» «Будівництво заводу з виробництва зернових пластівців», що впроваджується (AgricomGroup) у смт М.-Коцюбинське Чернігівського району та ПБП «Вимал» «Будівництво картоплепереробного заводу з виробництва крохмалю та крохмалепродуктів» у с. Новий Білоус Чернігівського району.

Крім того, вагомим внеском в розвиток туристичного потенціалу та інфраструктури міста Чернігів стало відкриття нового готелю європейського рівня «Reikartz Чернігів».

З початку 2017 року в економіку області залучено 189,0 млн дол. США прямих іноземних інвестицій, їх загальний обсяг збільшився у 1,8 разів порівняно з початком року і на 01.10.2017 склав 430,3 млн дол. США.

На економіку області працюють інвестиції із 39 країн світу, до основних країн-інвесторів, на які припадає 92,6% загального обсягу прямих інвестицій, входять: Велика Британія (86,5%), Польща (4,6%), Кіпр (1,5%). На підприємствах промисловості зосереджено 93,9% загального обсягу прямих інвестицій в області, у сільському господарстві – 3,0%.

З метою підвищення інвестиційної привабливості та конкурентоспроможності області створена та діє Агенція регіонального розвитку Чернігівської області, діяльність якої сприяє залученню інвестиційних та кредитних ресурсів, міжнародної технічної допомоги в економіку регіону.

З метою поліпшення інвестиційного клімату, підвищення рівня поінформованості потенційних інвесторів про можливості залучення інвестицій в область, у т.ч. іноземних, проводиться робота з формування іміджу регіону як

привабливого партнера для бізнесу на внутрішньому та міжнародному рівнях. Розроблено і видано каталог (Інвестиційний паспорт Чернігівської області) «Invest in Chernihiv region». Виготовлені промо-роліки: «Запрошує Чернігівщина» та «Легка промисловість області». Підготовлено та видано Каталог товарів і послуг основних підприємств Чернігівщини.

Сформовано перелік інвестиційних пропозицій та земельних ділянок типу «грінфілд», який розміщено на сайті Департаменту економічного розвитку облдержадміністрації. Інформація щодо інвестиційних та зовнішньоекономічних можливостей області постійно розміщується та оновлюється на веб-сайтах облдержадміністрації, Департаменту економічного розвитку, Економічному Порталі Чернігівської області (<http://www.chernihiv-oblast.gov.ua/company>) та сторінці у Facebook «Чернігівщина інвестиційна».

Для активізації роботи щодо залучення позабюджетного фінансування розроблений та щомісячно оновлюється Грантовий дайджест «Будь у курсі подій – дій».

З метою пошуку додаткових джерел фінансування регіонального розвитку проводиться робота по залученню коштів міжнародної технічної допомоги.

В області завершується реалізація третьої фази Проекту Європейського Союзу та Програми розвитку ООН «Місцевий розвиток, орієнтований на громаду», в якому беруть участь Бахмацький, Бобровицький, Городнянський, Срібнянський, Борзнянський, Варвинський, Прилуцький і Семенівський райони та міста Ніжин і Прилуки.

В Ніжинському районі реалізувався Проект ПРООН «ClimaEast: збереження та стале використання торфовищ».

В ході реалізації Проекту «Модернізація вуличного освітлення у м. Мена» програми Європейського Союзу SUDEP «Підтримка міст Східного Партнерства в імплементації Планів дій сталого енергетичного розвитку (SEAP) в рамках Угоди Мерів» встановлено 331 світильник системи вуличного освітлення. Всього передбачається встановити 1403 світильники, а також оновити електромережі та щитові.

Облдержадміністрація є територіальним координатором проекту «Угода мерів – Схід». На сьогодні наявні 12 підписантів: 4 міста обласного значення (Чернігів, Ніжин, Прилуки та Н.-Сіверський), 5 малих міст (Сновськ, Мена, Носівка, Городня та Корюківка) і 3 селища (Варва, Сосниця, Короп). Завдяки участі в Угоді мерів міста та селища мають можливість отримати позитивні досягнення у сфері реалізації проектів з використанням енергоефективних технологій, збільшення доступності енергії, поліпшення соціального та економічного добробуту.

Основні завдання на 2018 рік:

- створення умов для формування сприятливого інвестиційного середовища та позитивного іміджу області;
- формування ефективної системи залучення, супроводу та діяльності інвестора в області;
- залучення позабюджетних коштів в розвиток області.

Очікувані результати:

- за рахунок усіх джерел фінансування у 2018 році передбачається освоїти 6,6 млрд грн капітальних інвестицій;
- загальний обсяг прямих іноземних інвестицій (акціонерний капітал) на кінець 2018 року становитиме 455,0 млн дол. США.

3.4. Розвиток інфраструктури регіону

У 2017 році області на соціально-економічний розвиток з державного бюджету передбачено кошти в обсязі 409,2 млн грн, в тому числі по програмі «Державний фонд регіонального розвитку» – 112,553 млн грн, субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на соціально-економічний розвиток окремих територій – 211,89 млн грн, субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на формування інфраструктури об'єднаних територіальних громад – 84,8 млн гривень. За рахунок зазначених коштів здійснюється будівництво, реконструкція та капітальний ремонт 308 об'єктів, в тому числі:

- 103 об'єктів освітянської сфери (загальноосвітні та дошкільні навчальні заклади);
- 32 об'єктів сфери культури та спорту;
- 34 об'єктів сфери охорони здоров'я;
- 44 об'єктів сфери житлово-комунального господарства;
- 87 об'єктів дорожнього господарства
- 6 об'єктів соціальної сфери;
- 2 об'єктів житлової сфери.

Також проводиться закупівля та встановлення 347 комплектів обладнання, в тому числі 137 спортивних та дитячих майданчиків.

Враховуючи можливості участі у митному експерименті, в 2017 році активно розпочаті роботи із приведення автомобільних доріг до належного стану. Перш за все було визначено пріоритетні напрями проведення ремонтних робіт. Це забезпечення:

- доступності сільських територій до обласного центру та міст обласного і районного значення;
- під'їзду до опорних навчальних та медичних закладів, соціальних та культурних об'єктів, туристичних об'єктів загальнодержавного значення.

Станом на 01.11.2017 на фінансування автомобільних доріг загального користування області надійшло 407,507 млн грн (57,6 % запланованих надходжень), які використані в повному обсязі.

Ліквідовано ямковість на 3,06 тис. км автодоріг площею 353,7 тис. м².

Враховуючи реформу системи управління автомобільними дорогами загального користування місцевого значення, в області активно проводиться робота з підготовки до прийняття цих повноважень.

Зокрема, визначено відповідальний структурний підрозділ, на який покладено ці питання – Управління капітального будівництва облдержадміністрації. Сформовано перелік автомобільних доріг місцевого значення, який погоджено з Державним агентством автодоріг України. До кінця 2017 року

планується здійснити передачу їх із сфери управління Укравтодору до сфери управління обласної державної адміністрації.

Мережа доріг комунальної власності складає понад 11 тис. км, будівництво, ремонт та утримання яких здійснюється за рахунок місцевих бюджетів.

В 2017 році в місцевих бюджетах на проведення зазначених робіт передбачені видатки в обсязі 328,7 млн грн, за 9 місяців 2017 року спрямовано 156,4 млн гривень.

На виконання «Довгострокової комплексної регіональної програми коригування, розроблення містобудівної документації та місцевих правил забудови населених пунктів області на 2005-2020 роки» у 2017 році:

- розроблений та затверджений генеральний план та план зонування території міст обласного значення Прилуки та Ніжина, міста районного значення Корюківка;

- розроблені та затверджені генеральні плани та зонінги сільських населених пунктів: с. Соколівка та с. Рокитне Бобровицького району; с. Красилівка Козелецького району, с. Покровське Менського району; с. Горбове, с. Юхнове та с. Путивськ Н.-Сіверського району;

- завершується розроблення (оновлення) генерального плану міста Бахмач, селищ Короп, Ріпки та Линовиця;

- укладено договір на розроблення генерального плану та план зонування території селища Козелець;

- завершується виготовлення топографічної основи для розроблення містобудівної документації міста Н.-Сіверський;

- затверджено 5 детальних планів територій за межами населених пунктів та 7 детальних планів територій в межах населених пунктів.

Всього в 2017 році за інформацією, наданою райдержадміністраціями та виконкомом міських рад, станом на 01.10.2017 на розроблення (оновлення) містобудівної документації використано коштів у сумі 4,3 млн гривень.

Основними проблемами, які стримують розроблення (оновлення) містобудівної документації, є обмеженість місцевих бюджетів.

Основні завдання на 2018 рік:

- покращення стану соціальної інфраструктури;
- поліпшення транспортно-експлуатаційного стану дорожньої інфраструктури;
- планування територій.

Очікувані результати:

- введення в експлуатацію об'єктів соціально-культурного значення, поліпшення їх стану, забезпечення і підвищення умов і якості надання послуг громадянам області;
- стабільне фінансування системи життєзабезпечення області;
- раціональне використання територій;
- створення комплексу технічного і програмного забезпечення системи містобудівного кадастру, забезпечення проведення містобудівного моніторингу.

3.5. Житлово-комунальне господарство та житлова політика

За 9 місяців 2017 року обсяг капіталовкладень на технічне переоснащення житлово-комунального господарства області становив 236,4 млн гривень.

У житловому фонді для проведення капітального ремонту з місцевих бюджетів було виділено 7,5 млн грн та за рахунок коштів підприємств виконано поточного ремонту на суму 25,4 млн гривень. Для утримання житлових будинків і прибудинкових територій області функціонує 374 об'єднання співвласників багатоквартирних будинків, які обслуговують 451 житловий будинок загальною площею 964,5 тис.м².

На благоустрій міст, селищ та сіл з місцевих бюджетів профінансовано 184,9 млн грн або 65,8% від планових завдань.

Для забезпечення належного функціонування систем водопостачання та водовідведення за рахунок всіх джерел фінансування використано 10,2 млн гривень. Це дало змогу провести реконструкцію та заміну 10,9 км водопровідних і каналізаційних мереж, встановити сучасне насосне обладнання на 7 водопровідних насосних станціях та 5 каналізаційних насосних станціях.

На об'єктах теплопостачання за рахунок коштів підприємств у розмірі 8,4 млн грн проведено модернізацію 10 котелень та замінено 3,6 км мереж теплопостачання. Крім того, на об'єктах бюджетної сфери проведено модернізацію 4 котелень, а в 13 котельнях додатково встановлено сучасне твердопаливне котельне обладнання. До кінця 2017 року такі роботи планується завершити ще в 23 котельнях.

Протягом січня-вересня 2017 року в експлуатацію введено 95,6 тис. м² житла, що більше показника 2016 року на 49,6 %, в тому числі 13 багатоквартирних житлових будинків площею 59,5 м² (по Україні – на 21,4%, область займає 8 місце).

З метою розвитку житлового будівництва у 2017 році впроваджувався ряд програм. Зокрема, для забезпечення сільського населення житлом у рамках впровадження обласної програми підтримки індивідуального житлового будівництва на селі «Власний дім» на 2017 рік передбачено 9268,7 тис.грн, з початку 2017 року укладено 85 угод. Освоєно 6948,2 тис. гривень.

На реалізацію підтримки житлового кредитування молоді передбачено 2250,3 тис.грн, за січень-вересень 2017 року з місцевих бюджетів надійшло 1817,8 тис. грн, використано 1578,3 тис. грн, укладено 2 угоди та придбано 2 квартири.

На компенсацію процентних ставок за договорами, укладеними в рамках реалізації програми здешевлення вартості іпотечних кредитів в попередніх роках, з державного бюджету використано 1014,2 млн гривень.

За рахунок коштів, передбачених у державному бюджеті для надання кредитів на будівництво (придбання) житла для науково-педагогічних та педагогічних працівників області, профінансовано придбання 1 квартири на суму 500,0 тис. гривень.

Ще 3 кредитних договори було укладено відповідно до умов Положення про порядок надання пільгових довготермінових кредитів на будівництво (реконструкцію) і придбання житла молодим сім'ям та одиноким молодим

громадянам, які згідно із законодавством визнані такими, що потребують поліпшення житлових умов за рахунок власних коштів (коштів статутного капіталу) Державної спеціалізованої фінансової установи «Державний фонд сприяння молодіжному житловому будівництву» на суму 1,19 млн гривень. Відповідно до Порядку часткової компенсації відсоткової ставки кредитів комерційних банків молодим сім'ям та одиноким молодим громадянам на будівництво (реконструкцію) і придбання житла в області було надано компенсацію на суму 680,527 тис. гривень.

За програмою «Доступне житло» в 2017 році області передбачається надходження 438,0 тис. грн, які будуть використанні на купівлю житла для учасників АТО та громадян, які переселилися з окупованих територій.

За січень-вересень 2017 року з державного бюджету області (на придбання житла особам, які втратили функціональні можливості нижніх кінцівок з числа військовослужбовців, які брали участь в антитерористичній операції та потребують поліпшення житлових умов, та сім'ям загиблих військовослужбовців, які брали безпосередню участь в антитерористичній операції, інвалідів I-II групи) було виділено 6,8 млн грн, надано грошову компенсацію 10 особам зазначеної категорії громадян, 5 з яких вже придбали житло.

Основні завдання на 2018 рік:

- підвищення ефективності та надійності функціонування підприємств житлово-комунального господарства;
- розвиток конкурентного середовища у сфері надання житлово-комунальних послуг та забезпечення подальшого реформування галузі;
- реалізація програм підтримки житлового будівництва.

Очікувані результати:

- приведення тарифів до економічно обґрунтованого рівня, уникнення збитковості підприємств;
- підвищення рівня забезпеченості населення житлово-комунальними послугами належної якості та скорочення питомих показників використання енергетичних і матеріальних ресурсів на виробництво (надання) житлово-комунальних послуг;
- створення конкурентного середовища у сфері надання послуг з утримання житлових будинків, прибудинкових територій та підвищення їх якості;
- забезпечення житлом громадян, які потребують поліпшення житлових умов, збільшення обсягів введення житла в експлуатацію;
- введення в експлуатацію 125,3 тис. м² житла.

3.6. Енергозабезпечення та енергозбереження

З метою підвищення надійності енергозабезпечення споживачів області підприємства паливно-енергетичного комплексу реалізували інвестиційні програми.

За 9 місяців 2017 року ПАТ «Чернігівобленерго» виконано значну роботу з реконструкції та модернізації енергообладнання: проведено ремонт 3,1 тис. км електричних мереж (0,4-110 кВ), виконано капітальний ремонт 1382 транс-

форматорних підстанцій та іншого енергетичного обладнання. Розчищено 3,0 тис. км ліній електропередач від дерев.

На КЕП «Чернігівська ТЕЦ» ТОВ фірма «ТехНова», крім необхідних обсягів реконструкції, проведено модернізацію основного та допоміжного обладнання, що поряд із забезпеченням надійності роботи підприємства дозволить зекономити до 5,0 тис. тонн умовного палива на рік.

З метою забезпечення належного технічного стану газового господарства у 2017 році ПАТ «Чернігівгаз» виконано роботи з технічного обслуговування 3190 шт. запірної арматури на зовнішніх розподільчих газопроводах, 622 одиниць засобів електрохімічного захисту; проведено поточні і капітальні ремонти обладнання – 1418 ГРП (ШГРП); здійснено комплексне приладове обстеження 2,1 тис. км підземних газопроводів; перевірено стан внутрішньо-будинкових систем газопостачання у 1088084 абонентів.

Підприємствами теплоенергетики та котельнями промислових підприємств, які надають теплову енергію бюджетним установам та населенню, спожито природного газу на суму 588,4 млн грн, сплачено 561,0 млн гривень (95,3%).

З обласного бюджету на фінансування заходів Програми стимулювання до запровадження енергоефективних заходів населення, об'єднань співвласників багатоквартирних будинків та житлово-будівельних кооперативів Чернігівської області на 2016-2017 роки у 2017 році виділено 1,0 млн гривень. Станом на 01.11.2017 зазначені заходи профінансовані в обсязі 958,56 тис. гривень.

Крім того, на території Чернігівської області за рахунок коштів державної програми «теплих» кредитів у приватному секторі протягом 2017 року встановлено 24 генеруючі установки, які використовують сонячне випромінювання (сонячні батареї) загальною потужністю 335,7 кВт. За 9 місяців 2017 року зазначеними установками вироблено 74,6 тис. кВт/год. електроенергії.

Основні завдання на 2018 рік:

- забезпечення надійності енерго- та газопостачання;
- оптимізація споживання енергетичних ресурсів всіма категоріями споживачів області та збільшення споживання альтернативних видів палива;
- ефективне використання енергетичних ресурсів.

Очікувані результати:

- забезпечення належного режиму енергопостачання всіх категорій споживачів;
- скорочення витрат на опалення житлового фонду і соціальної інфраструктури, зменшення частки природного газу в паливному балансі;
- зменшення споживання паливно-енергетичних ресурсів населенням.

3.7. Науково-технічний та інноваційний розвиток. Технічне регулювання

В науково-технічній сфері технічними науками займається більше половини (56,0%) виконавців наукових та науково-технічних робіт. Сільськогосподарськими науками зайняті 27,9% наукових кадрів. Загалом на кінець 2016 року в усіх галузях наук працювало 723 особи.

Основні наукові роботи проводяться у сфері технічних, сільськогосподарських, природничих та суспільних наук. Серед найбільш ефективних – розробки, спрямовані на створення нового обладнання, техніки, видів матеріалів з удосконаленими технічними та технологічними параметрами, ресурсо- та енергозберігаючих технологій у провідних галузях господарського комплексу, мікробіологічні засоби захисту рослин і тварин від хвороб, створення нових сортів рослин.

У 2016 році загальний обсяг витрат на виконання наукових досліджень і розробок власними силами організацій становив 41,9 млн грн (що на 17,7% менше ніж у 2015 році). На виконання науково-технічних (експериментальних) розробок спрямовано 58,8% загального обсягу витрат, які на половину профінансовані за рахунок власних коштів виконавців. Через брак власних обігових коштів у виконавців НДР негативна тенденція щодо витрат на інновації зберігається і у 2017 році.

У промисловому комплексі області активно впроваджували інновації підприємства машинобудівної, легкої та харчової галузей. Основними напрямками їх діяльності є впровадження прогресивних технологічних процесів та випуск інноваційної продукції. Через обмеженість залучення зовнішніх джерел коштів, витрати на технологічні інновації здійснюються за рахунок власних коштів підприємств.

Станом на 01.10.2017 на підприємствах та організаціях області діють сертифіковані системи управління: якістю – 60, безпечністю харчових продуктів – 28; безпекою та гігієною праці – 3; екологічного керування – 2.

За 9 місяців 2017 року видано 347 сертифікатів з підтвердження відповідності продукції, послуг; проведені випробування 927 зразків харчових продуктів та продовольчої сировини по показниках безпеки. Повірено, калібровано та атестовано 113 тис. одиниць засобів виміральної техніки.

Основні завдання на 2018 рік:

- формування ефективної інноваційної інфраструктури в регіоні;
- розвиток сучасної системи технічного регулювання.

Очікувані результати:

- забезпечення ефективного використання науково-технічного, інноваційного та освітнього потенціалу;
- зростання частки реалізованої інноваційної продукції у загальному обсязі реалізованої промислової продукції;
- підвищення якості продукції.

3.8. Зовнішньоекономічна діяльність

За підсумками січня-вересня 2017 року підприємства регіону наростили обсяги зовнішньоторговельних операцій товарами на 14,1% (747,7 млн дол. США) проти аналогічного періоду 2016 року. При цьому значне зростання експорту на 42,7% (до 414,2 млн дол. США) з одночасним зменшенням на 8,6% (до 333,5 млн дол. США) імпорту товарів дозволили забезпечити позитивне сальдо у розмірі 80,7 млн дол. США.

Зростання експортних поставок зумовлено збільшенням поставок по основних товарних групах, які формували 79,7% обласного експорту, зокрема у 2,1 рази – зернових культур, у 3 рази – насіння і плодів олійних рослин, на 5,7% – паперу і картону та готових харчових продуктів, у 2,3 рази – машин та обладнання, на 12,7% – взуття, на 33,5% – молочних продуктів, у 1,6 разів – жирів та олій тваринного або рослинного походження, на 36,1% – овочів.

У географічній структурі підприємства області поставляли свою продукцію до 113 країн світу.

Основними партнерами в експорті товарів регіону були країни ЄС (33,1% від загального обсягу експорту товарів).

Основні завдання на 2018 рік:

- створення сприятливих умов для стимулювання експорту та його диверсифікації на зовнішні ринки;
- забезпечення розвитку міжрегіонального співробітництва як інструменту формування позитивного іміджу області на міжнародному ринку.

Очікувані результати:

- нарощування обсягів зовнішньої торгівлі;
- налагодження нових ділових контактів підприємств регіону з потенційними діловими партнерами;
- розширення присутності місцевих товаровиробників на зовнішніх ринках.

3.9. Управління об'єктами державної та комунальної власності

На території області знаходяться 42 суб'єкти господарювання державного сектора економіки, які здійснюють господарську діяльність, в тому числі 40 державних підприємств та два акціонерних товариства з державною часткою майна 100,0 %.

В управлінні Управління капітального будівництва обласної державної адміністрації перебуває державне підприємство «Готель «Слов'янський». Всі інші суб'єкти знаходяться в управлінні центральних органів влади.

Станом на 01.11.2017 в переліку об'єктів державної власності, що підлягають приватизації, налічується 27 об'єктів, з них 23 – підлягає приватизації разом із земельними ділянками.

За 9 місяців 2017 року від приватизації об'єктів державної власності до Державного бюджету надійшло 818,1 тис. грн, в т.ч. 240,4 тис. грн від продажу земельних ділянок.

На 01.10.2017 діяло 727 договорів оренди державного майна, за якими до Державного бюджету протягом 9 місяців 2017 року надійшло орендної плати у сумі 7,2 млн гривень.

У Переліку об'єктів права спільної власності територіальних громад сіл, селищ, міст Чернігівської області обліковується 154 комунальні підприємства, установ, закладів, в оперативному управлінні або господарському віданні яких перебуває 2081 інвентарний об'єкт нерухомості.

За 9 місяців 2017 року дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) комунальних підприємств становив 499,8 млн грн, що на 19,0 % більше

відповідного періоду 2016 року. Чистий прибуток склав 13,2 млн гривень. До обласного бюджету перераховано податку на прибуток в сумі 4,1 млн гривень.

За підсумками 2017 року очікується загальний обсяг доходів в сумі 629,4 млн грн та чистий прибуток в сумі 16,0 млн гривень.

Станом на 1 жовтня 2017 року орендодавцями майна спільної власності територіальних громад сіл, селищ, міст Чернігівської області виступають 42 підприємства, установи, заклади, якими укладено 447 договорів оренди.

За 9 місяців 2017 року від оренди комунального майна надійшло 7,2 млн грн, що на 9,1 % більше відповідного періоду 2016 року. До обласного бюджету перераховано 1,3 млн гривень.

За підсумками 2017 року від оренди комунального майна очікуються надходження в сумі 9,4 млн грн, з них до обласного бюджету – 1,9 млн гривень.

Основні завдання на 2018 рік:

- ефективна фінансово-господарська діяльність підприємств державного та комунального секторів економіки;
- ефективне управління державним та комунальним секторами економіки.

Очікувані результати:

- збереження та ефективне використання об'єктів державної та комунальної власності;
- забезпечення надходження коштів до Державного і місцевих бюджетів.

4. Реальний сектор економіки

4.1. Промисловість

За січень-жовтень 2017 року індекс промислового виробництва в області до відповідного періоду 2016 року становить 96,5 %.

Негативні тенденції, що склались з початку року на підприємствах з виробництва харчових продуктів, напоїв та тютюнових виробів (-9,7%) стали визначальними для роботи всієї переробної галузі (-3,0%) та вплинули на загальний індекс в цілому по промисловості.

Менш ефективно ніж торік спрацювали підприємства з виробництва напоїв.

Разом з тим, наростили обсяги підприємства з виробництва хімічних речовин і хімічної продукції (в 1,7 р.б.), машинобудування (+21,7%), металургійного виробництва, виробництва готових металевих виробів, крім машин і устаткування (+15,2%), виробництва гумових і пластмасових виробів, іншої неметалевої мінеральної продукції (+6,2%), виготовлення виробів з деревини, виробництва паперу та поліграфічній діяльності (+5,7%) та текстильного виробництва, виробництва одягу, шкіри, виробів зі шкіри та інших матеріалів (+5,1%).

Незважаючи на зростання обсягів видобутку інших корисних копалин (в основному піску), внаслідок природного вичерпування родовищ нафти та природного газу продовжуються негативні тенденції у добувній промисловості (обсяги виробництва скоротились на 6,1%).

Підприємства з постачання електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря скоротили обсяги на 3,3 %.

До кінця 2017 року очікується, що індекс промислового виробництва становитиме 97,5 %.

З метою вирішення проблемних питань функціонування галузей в межах чинного законодавства вживаються заходи щодо стабілізації роботи промислових підприємств області.

Одним із основних напрямів відродження промисловості області, зокрема машинобудування та легкої промисловості, є залучення місцевих підприємств до виконання державних замовлень в оборонній сфері та співпраці з державними силовими структурами.

Протягом 2017 року проведено ряд заходів за участю облдержадміністрації, представників Збройних Сил України, Державного науково-випробувального центру Збройних Сил України, керівників підприємств, які підпорядковані Державному концерну «Укрпромоборонпром», і керівників обласних підприємств з метою визначення можливих шляхів практичного залучення підприємств до виробництва продукції у сфері оборони, кооперації між підприємствами України та вирішення завдань імпортозаміщення.

Основні завдання на 2018 рік:

- відновлення економічного зростання через диверсифікацію ринків збуту та підвищення конкурентоспроможності продукції;
- впровадження основних напрямів державної промислової політики на регіональному рівні.

Очікувані результати:

- індекс промислового виробництва у 2018 році становитиме 102,2%;
- зростання питомої ваги продукції з високою доданою вартістю в загальній структурі реалізованої промислової продукції;
- посилення конкуренції регіонального продукту на товарних ринках.

4.2. Аграрний комплекс

В області функціонує 1023 сільськогосподарські підприємства, з них 6 державних, 117 приватних підприємств, 321 господарське товариство, 15 сільськогосподарських кооперативів, 524 фермерських господарств та 40 інших.

Індекс обсягу виробництва валової продукції сільського господарства за січень-жовтень 2017 року становив 104,0% до відповідного періоду 2016 року, в т.ч. у сільськогосподарських підприємствах – 103,3%, в господарствах населення – 105,4%.

По всіх категоріях господарств реалізовано на забій худоби та птиці у живій масі 48,0 тис. т (-3,0%), зменшилось виробництво молока до 468,0 тис. т (-0,4%), виробництво яєць зменшено до 253,0 млн шт (-4,8%).

По всіх категоріях господарств утримувалось 204,3 тис. гол. ВРХ, що на 4,5% менше відповідного періоду 2016 року, в тому числі 111,6 тис. гол. корів (-2,4%), поголів'я свиней зменшилось на 13,6% та склало 166,9 тис. гол. Зросло поголів'я птиці до 4228,3 тис. гол. (+4,6%).

У 2017 році завершено будівництво та реконструкцію 5-ти тваринницьких об'єктів на загальну суму 90,5 млн гривень. Продовжується будівництво та реконструкція 8-ми об'єктів на загальну суму 299,0 млн гривень.

За підсумками 2017 року, відповідно до попередніх розрахунків, очікується отримати валової сільськогосподарської продукції на рівні 104,8% до 2016 року, в тому числі в сільськогосподарських підприємствах – 103,0%.

Основні завдання на 2018 рік:

- раціоналізація структури сільськогосподарського виробництва з метою зростання його доданої вартості;
- технологічне переоснащення діючих та створення високотехнологічних нових підприємств з виробництва та переробки сільгосппродукції;
- підтримка розвитку виробництва екологічно чистих продуктів харчування та органічного землеробства в області;
- розвиток сучасних форм кооперації в аграрному секторі;
- сприяння самозайнятості та підтримка розвитку неаграрних видів бізнесу у сільській місцевості.

Очікувані результати:

- прогнозується виробити всіма категоріями господарств зерна (у вазі після доробки) 3959,2 тис. т, цукрових буряків – 286,6 тис. т, олійних культур – 814,7 тис. т, картоплі – 1523,0 тис. т, овочів – 195,7 тис. т, м'яса худоби та птиці – 48,7 тис. т, молока – 548,8 тис. т, яєць – 287,5 млн шт., що дозволить наростити виробництво валової сільськогосподарської продукції на 2,0%.

4.3. Транспорт і зв'язок

За січень-вересень 2017 року підприємствами автомобільного транспорту та фізичними особами-підприємцями перевезено 1018,0 тис.т вантажів, що на 3,5% менше показника відповідного періоду 2016 року. Вантажооборот збільшився на 18,7% і становить 621,0 млн ткм. Пасажирським автотранспортом області перевезено 34,0 млн пас., що на 3,3% менше, ніж за відповідний період 2016 року. Обсяг виконаного пасажирообороту зменшився на 7,7% і становить 428,9 млн пас.км.

Маршрутна мережа області налічує 242 приміських та 163 міжміських внутрішньообласних автобусних маршрутів загального користування, які обслуговує 98 перевізників. На маршрутах задіяно близько 800 транспортних засобів. В області функціонує 21 автостанція.

За 9 місяців 2017 року на конкурсних засадах продовжено роботу 58 автобусних маршрутів загального користування, на яких задіяно 146 одиниць транспортних засобів та відкрито 1 новий приміський автобусний маршрут Борзна – Бахмач.

Доходи від послуг зв'язку за січень-червень 2017 року у порівнянні з відповідним періодом 2016 року збільшились на 0,6% і становлять 558,4 млн грн, в тому числі населенню надано послуг – 395,1 млн грн (+2,7%).

Серед видів зв'язку найбільшим попитом користувався мобільний – 60,9% загального обсягу. Частка телефонного зв'язку становила 13,1%.

Станом на 1 липня 2017 року нараховувалося 202,6 тис. абонентів фіксованого телефонного зв'язку, у т.ч. в сільській місцевості – 47,5 тис. Це майже на 22,5 тис. менше, ніж на 1 липня 2016 року.

Поштова мережа області налічує 551 об'єкт поштового зв'язку, в т.ч. сільських – 455, міських – 96.

Основні завдання на 2018 рік:

- організація безпечних і якісних пасажирських перевезень на автобусних маршрутах загального користування, які не виходять за межі області;
- створення конкурентного середовища на ринку пасажирських автоперевезень;
- розвиток телекомунікаційних мереж загального користування.

Очікувані результати:

- підвищення рівня безпеки перевезень пасажирів;
- підвищення якості і доступності пасажирських автотранспортних послуг;
- забезпечення добросовісної конкуренції на ринку пасажирських автоперевезень;
- забезпечення потреб населення якісними послугами зв'язку.

4.4. Споживчий ринок

Оборот роздрібної торгівлі (за всіма каналами реалізації) за січень-жовтень 2017 року збільшився на 2,2 % і становив 12,5 млрд гривень. У розрахунку на одну особу реалізовано товарів на суму 12,1 тис. гривень.

Водночас продовжувався подальший розвиток інфраструктури споживчого ринку та збільшення присутності товарів вітчизняного (у т. ч. місцевого) виробництва.

За 9 місяців 2017 року в області розширили присутність, розпочали діяльність 92 об'єкти роздрібної торгівлі та ресторанного бізнесу (без урахування об'єктів обласного центру). Протягом січня-червня 2017 року в експлуатацію введено торгової площі у магазинах, критих ринках, павільйонах – 5,3 тис. м², їдальні, кафе та закусочні на 204 посадкових місця, станції технічного обслуговування легкових автомобілів на 94,3 тис. обслуг. авто, автомобільні заправні станції на 36,5 тис. обслуг. авто, склади загальнотоварні оптові на 5,94 тис. м², готелі на 84 місця.

За рахунок збільшення присутності на споживчому ринку вітчизняних (у т. ч. місцевих) товаровиробників, забезпечено вищу, ніж в середньому по Україні, питому вагу реалізації товарів вітчизняного виробництва через торговельну мережу підприємств юридичних осіб (область – 64,6 %, Україна – 53,6 %, у т.ч. продовольчих, відповідно, 86,1 % і 82,9 %; непродовольчих – 43,8 % та 33,2 % (дані за I півріччя 2017 року).

Індекс споживчих цін (ІСЦ) в області у жовтні 2017 року по відношенню до грудня 2016 року становив 112,1 % (Україна – 111,5 %), у т. ч. на продукти харчування та безалкогольні напої – 115,2 % (Україна – 115,0 %).

З метою нівелювання цінових коливань та стабільного функціонування продовольчого ринку у містах та районах області проведено 2,5 тис. ярмаркових

заходів з продажу сільськогосподарської продукції та харчових продуктів за цінами виробників.

Основні завдання на 2018 рік:

- підвищення рівня захисту прав населення на споживання якісних та безпечних для життя і здоров'я товарів і послуг;
- реалізація державної цінової політики, недопущення необґрунтованих цінових коливань на споживчому ринку;
- проведення економічного обстеження, аналізу, прогнозування та оцінки розвитку споживчого ринку.

Очікувані результати:

- забезпечення дієвого контролю за якістю і безпекою продукції, робіт (послуг), що виробляються та реалізуються (надаються) на споживчому ринку, підвищення рівня захисту прав та інтересів споживачів;
- запобігання необґрунтованому зростанню регульованих цін і тарифів;
- зростання кількісних показників розвитку споживчого ринку, зокрема збільшення обороту роздрібної торгівлі на 2,0 % до рівня 17,1 млрд грн, у розрахунку на одну особу – 16,8 тис. гривень.

5. Соціальна і гуманітарна сфери

5.1. Демографічна ситуація, підтримка сімей, дітей та молоді, гендерна політика

Станом на 01.01.2017 на території області проживало 1033,4 тис. осіб наявного населення (2,4 % населення України), на 01.10.2017 – 1023,3 тис. осіб (-10,1 тис. осіб).

У віковій структурі населення Чернігівщини домінують негативні тенденції, які зумовили найвищий в Україні рівень демографічної старості жителів області. В 2016 році середня очікувана тривалість життя при народженні області становила 70,7 років (по Україні – 71,7). Середній вік жінок (76,6) вищий, ніж чоловіків (64,8).

Вплив міграційного сальдо на чисельність населення області та його структури в порівнянні з природним скороченням залишається незначним і характеризується переважно від'ємними тенденціями.

В області проживає 6787 багатодітних сімей, в яких виховується 22917 дітей, що становить 1,5 % до загальної кількості сімей в області.

Станом на 10.07.2017 (останні дані міжвідомчої статистики) більше 5,7 тис. багатодітних сімей скористались пільгами з оплати житлово-комунальних послуг, на придбання твердого палива та скрапленого газу готівкою – 1,3 тис. сімей, на позачергове встановлення квартирних телефонів та 50% знижку абонентної плати за користування телефоном – 331 сім'я. Більше половини (близько 3,7 тис.) багатодітних сімей області звільнені від оплати за харчування дітей в загальноосвітніх закладах області, більше 700 сімей отримали гуманітарну допомогу.

Протягом 9 місяців 2017 року створено 9 прийомних сімей та 1 дитячий будинок сімейного типу, до цих альтернативних форм сімейного виховання влаштовано 33 дитини, до кінця 2017 року планується всього влаштувати 58 дітей. Станом на 01.10.2017 загальне число вихованців у цих альтернативних формах склало 484 особи.

За 9 місяців 2017 року 233 особи отримали статус дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, а до сімейних форм виховання всього було влаштовано 237 дітей (42 – усиновлено, 139 – під опіку, піклування, 33 – у прийомні сім'ї та дитячі будинки сімейного типу, 16 – тимчасово у сім'ї родичів, знайомих, 7 – повернуто у біологічну сім'ю), що на 1,7% більше у порівнянні з кількістю дітей, які протягом січня-вересня 2017 посиротіли.

Центрами соціальних служб надавались соціальні послуги майже 20,0 тис. сімей, в яких виховується 28 тис. дітей. За результатами оцінок потреб дитини та її сім'ї 4682 сім'ї (в них 8569 дітей) взято на облік центрів як такі, що опинилися у складних життєвих обставинах, що становить 23,0% від загальної кількості отримувачів послуг.

З метою запобігання соціальному сирітству, забезпечення виховання дітей в біологічних родинах центри СССДМ області працювали із 706 сім'ями (в них 1490 дітей), де батьки чи особи, які їх замінюють, ухиляються від виконання батьківських обов'язків, та в яких існував ризик передачі дітей до інтернатних закладів.

Протягом 9 місяців 2017 року 7 осіб із числа дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, отримали власне житло, 32 особи проживали у соціальних гуртожитках.

Послуги з оздоровлення та відпочинку отримало 55652 дитини (56,8% від загальної кількості дітей в області), зокрема послуги з оздоровлення – 20614 дітей (21%), відпочинкові послуги – 35038 (35,8%).

Влітку 2017 року працювало 487 закладів оздоровлення та відпочинку, з них: 21 заклад оздоровлення, 463 табори з денним перебуванням, 3 наметових містечка.

З метою забезпечення належної організації діяльності дитячих закладів оздоровлення та відпочинку, здійснення заходів із літнього оздоровлення та відпочинку дітей використано 58,9 млн гривень.

Оздоровчими та відпочинковими послугами забезпечено:

- 99,0% дітей-сиріт та дітей позбавлених батьківського піклування (1333 особи);
- 48,8% дітей з інвалідністю (1044 осіб);
- 76,5% дітей з багатодітних та малозабезпечених сімей (11002 осіб);
- 29,0% дітей, постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи (1752 особи);
- 100,0% дітей, батьки яких загинули від нещасних випадків на виробництві або під час виконання службових обов'язків (21 особа);
- 79,2% обдарованих та талановитих дітей (5086 осіб);
- 52,3% дітей, які числиться на диспансерному обліку (9612 осіб);
- 66,3% дітей працівників агропромислового комплексу та соціальної сфери села (4581 особа);

- 82,8% дітей внутрішньо переміщених осіб (511 осіб);
- 67,3% дітей учасників антитерористичної операції (2039 осіб);
- 83,0% дітей, батьки яких загибли у районі проведення антитерористичної операції (40 осіб).

Протягом 2017 року проведено 19 різноманітних всеукраїнських та обласних заходів з національно-патріотичного виховання.

Основні завдання на 2018 рік:

- пропаганда здорового способу життя;
- відпочинок та оздоровлення дітей;
- надання допомоги сім'ям, які опинились у складних життєвих обставинах, багатодітним сім'ям.
- підтримка дітей соціально незахищених категорій, профілактика соціального сирітства;
- забезпечення права дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, на виховання у сімейному оточенні;
- зменшення рівня дитячої бездоглядності та безпритульності, інших антигромадських проявів серед дітей;
- соціальне становлення та підтримка молоді;
- запобігання та протидія торгівлі людьми;
- забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків у всіх сферах життєдіяльності суспільства.

Очікувані результати:

- збільшення рівня охоплення дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, сімейними формами виховання;
- зменшення кількості сімей з дітьми, що опинились у складних життєвих обставинах;
- зменшення кількості дітей, позбавлених батьківського піклування;
- збільшення кількості прийомних сімей та дитячих будинків сімейного типу та кількості дітей, влаштованих у сімейні форми виховання;
- підвищення рівня обізнаності населення області щодо сімейних форм влаштування дітей-сиріт, дітей, позбавлених батьківського піклування;
- підвищення рівня свідомого ставлення молоді до збереження здоров'я, відмова від шкідливих звичок;
- надання якісних оздоровчих та відпочинкових послуг;
- недопущення дискримінації за ознакою статі.

5.2. Ринок праці

За I півріччя 2017 року у порівнянні з I півріччям 2016 року, за методологією МОП, підвищився рівень економічної активності населення області у віці 15-70 років на 0,4 відсоткових пункти і становив 62,9 %, рівень зайнятості економічно активного населення області відповідного віку також збільшився на 0,6 відсоткових пункти і становив 55,8 %.

Чисельність безробітних громадян за цей період зменшилась на 1,7 тис. осіб до 54,2 тис. осіб, відповідно рівень безробіття, за методологією МОП, скоротився на 0,4 відсоткових пункти і становив 11,3 % (по Україні – 9,6 %).

За січень-вересень 2017 року у центрах зайнятості області взято на облік 18,3 тис. безробітних громадян, що на 1,6% більше, ніж за 9 місяців 2016 року. Загалом перебувало на обліку та отримувало комплекс соціальних послуг 30,7 тис. безробітних громадян, що на 10,2% менше відповідного періоду 2016 року.

У центрах зайнятості області були наявними 22,3 тис. вакансій для укомплектування (на 8,7% більше, ніж за 9 місяців 2016 року), рівень укомплектування поданих роботодавцями вакансій є високим і досяг 85,6%, дисбаланс між попитом та пропозицією робочої сили залишається: навантаження на 1 вільне робоче місце станом на 1 жовтня 2017 року – 8 осіб (на цю дату рік тому – 9 осіб).

Протягом січня-вересня 2017 року на обліку перебувало 211 внутрішньо переміщених осіб, з них працевлаштовано 63 особи, 12 – набувають актуальних на ринку праці регіону професій, 20 – взяли участь у громадських та інших роботах тимчасового характеру. Загалом до активних форм сприяння зайнятості протягом 9 місяців 2017 року було залучено 18,9 тис. безробітних громадян – 62% громадян, які перебували на обліку.

За січень-вересень 2017 року професійну підготовку та перепідготовку пройшли 4 тис. безробітних, за індивідуальними планами і програмами навчалися 87 осіб, підвищували кваліфікацію 1,9 тис. осіб. 1,3 тис. безробітних набували професії у центрах професійно-технічної освіти державної служби зайнятості у Сумській, Рівненській та Одеській областях. Після закінчення професійного навчання 2,7 тис. осіб або 73,7% були одразу працевлаштовані.

Ведеться активна робота щодо надання соціальних послуг демобілізованим військовослужбовцям, які повернулися із зони АТО та не мають роботи. За 9 місяців 2017 року взято на облік 277 таких осіб, усього перебувало на обліку 967 колишніх військових, 192 особи отримали роботу, 52 – скеровано на професійне навчання, 115 – залучено до тимчасової зайнятості.

Відповідно до Методики моніторингу створення нових робочих місць, затвердженої наказом Мінсоцполітики від 23 вересня 2013 року № 611, в області у січні-серпні 2017 року на створені нові робочі місця працевлаштовано 5612 осіб, з них у фізичних осіб – 3275 або 58,4 % від загальної кількості. На підприємствах та в організаціях області (для найманих працівників у юридичних осіб) працевлаштовано 2337 осіб (41,6 % від загальної кількості).

Середньомісячна заробітна плата штатних працівників у вересні 2017 року становила 5793 грн (+38,4 % до вересня 2016 року), за січень-вересень – 5462 грн і збільшилась у номінальному вимірі до відповідного періоду 2016 року на 40,5%, у реальному – на 21,6 %.

В цілому за 2017 рік очікується зростання середньомісячної заробітної плати штатних працівників у порівнянні з 2016 роком на 38,7 % до 5550 гривень.

Загальна сума заборгованості із виплати заробітної плати на 01.10.2017 становить 14,5 млн грн, в тому числі на економічно активних підприємствах –

8,1 млн грн, на підприємствах-банкрутах – 4,5 млн грн та на підприємствах, що призупинили діяльність – 2,0 млн гривень.

Забезпечено реалізацію в області державної політики у галузі охорони праці, вживались заходи для зменшення кількості аварій, запобігання нещасним випадкам на виробництві, професійним захворюванням.

Загальна кількість травмованих на виробництві за 9 місяців 2017 року склала 76 осіб проти 85 за 9 місяців 2016 року.

За 9 місяців 2017 року Управлінням Держпраці в Чернігівській області проведено перевірки 1342 виробничих об'єктів, 667 суб'єктів господарювання, за результатами яких виявлено 19347 порушень нормативно-правових актів з питань охорони праці та промислової безпеки, до адміністративної відповідальності притягнуто 1118 посадових осіб.

Державними інспекторами з питань додержання законодавства про працю здійснено 572 перевірки 511 суб'єктів господарювання, виявлено 1003 факти порушень законодавства про працю. До роботодавців, якими допущені порушення, в межах чинного законодавства вжито відповідних заходів.

Основні завдання на 2018 рік:

- повернення безробітних до продуктивної зайнятості, підвищення обсягів та рівня зайнятості населення, стимулювання створення нових робочих місць;
- підвищення рівня оплати праці;
- створення належних безпечних умов праці на підприємствах, установах і організаціях усіх форм власності, зниження виробничого травматизму та професійних захворювань в області.

Очікувані результати:

- підвищення рівня зайнятості населення;
- покращення якості робочої сили;
- зростання розміру середньомісячної заробітної плати штатних працівників у номінальному вимірі на 20,7 % (до 6700 грн);
- поліпшення ситуації на повному ринку праці, працевлаштування на створені нові робочі місця не менш 8,3 тис. осіб;
- захист трудових прав та виробничої безпеки найманих працівників області.

5.3. Система соціального захисту та соціального забезпечення населення

Станом на 01.10.2017 державні допомоги по області отримувало 60,1 тис. осіб. На виплату усіх видів державних допомог на 01.10.2017 спрямовано субвенції з Державного бюджету на загальну суму 897,3 млн грн, що на 11,2 % більше (806,9 млн грн), ніж на 01.10.2016.

Органами соціального захисту населення області обліковано 8888 осіб (6019 сімей), які переїхали з тимчасово окупованої території та районів проведення антитерористичної операції (станом на 25.10.2017).

Право на пільги за соціальною ознакою мають 316 тис. осіб, що становить майже третину від загальної чисельності жителів області. Станом на 01.10.2017

для надання пільг на оплату житлово-комунальних послуг, придбання твердого палива та скрапленого газу спрямовано 185,5 млн гривень.

В області зареєстровано 78,9 тис. осіб з інвалідністю.

За 9 місяців 2017 року видано 4,6 тис. направлень на забезпечення технічними засобами реабілітації, із них 796 кріслами колісними, та 21,9 тис. направлень на забезпечення протезно-ортопедичними виробами та ортопедичним взуттям, із них для дітей з інвалідністю – 1777.

В органах соціального захисту населення на обліку для забезпечення санаторно-курортними путівками перебуває 4,2 тис. осіб із числа осіб з інвалідністю та ветеранів війни. Протягом 9 місяців 2017 року для забезпечення вищезазначеної категорії осіб санаторно-курортним лікуванням видано 464 путівки, що становить 11,1 % від загальної потреби.

З метою забезпечення спецавтотранспортом на обліку перебуває 2,1 тис. осіб з інвалідністю. Протягом 9 місяців 2017 року особам з інвалідністю видано 4 автомобілі.

На обліку в органах соціального захисту населення області станом на 25.10.2017 перебувало 223 інваліди війни із числа учасників АТО, 14 учасників війни та 339 членів сімей загиблих учасників АТО.

В області продовжує діяти і бюджетна програма щодо забезпечення житлом членів сімей загиблих учасників АТО, а також інвалідів I-II групи із числа учасників АТО та осіб, які брали безпосередню участь в АТО і втратили функціональні можливості нижніх кінцівок та потребують поліпшення житлових умов. У 2017 році комісіями щодо розгляду заяв членів сімей загиблих та осіб з інвалідністю з числа учасників АТО про виплату грошової компенсації станом на 20.10.2017 прийнято рішення про призначення грошової компенсації за належні для отримання жилі приміщення 17 родинам. На даний час область отримала субвенцію з державного бюджету місцевим бюджетам в сумі 6,8 млн грн, які спрямовані міським, районним бюджетам для виплати компенсації 10 особам.

На обліку для забезпечення санаторно-курортними путівками станом на 01.10.2017 перебуває 573 учасники АТО. Протягом 2017 року із числа зазначеної категорії громадян санаторно-курортними путівками забезпечено 133 особи, із них 20 путівок закуплено за рахунок коштів місцевого бюджету.

Для забезпечення технічними та іншими засобами реабілітації у 2017 році звернулося 32 учасники антитерористичної операції. На даний час 19 осіб забезпечено необхідними засобами реабілітації повністю, 6 частково та по 7 ведеться відповідна робота.

Станом на 01.11.2017 в установах Пенсійного фонду в області на обліку перебуває 345,6 тис. пенсіонерів. Середній розмір пенсійної виплати на 1 жовтня 2017 року становить 2170,05 грн, що на 65,4 % перевищує прожитковий мінімум для осіб, які втратили працездатність.

Основні завдання на 2018 рік:

- реалізація конституційних прав громадян на соціальний захист, забезпечення рівня життя всіх груп населення не нижче прожиткового мінімуму;
- соціальний захист учасників антитерористичної операції та внутрішньо

переміщених осіб;

- підвищення стандартів життя людей з особливими потребами;
- стабільність пенсійної системи та пенсійного забезпечення громадян.

Очікувані результати:

- забезпечення своєчасного та в повному обсязі надання населенню всіх видів допомог, субсидій та пільг, передбачених чинним законодавством;
- поліпшення житлових умов членів сімей загиблих учасників АТО, осіб з інвалідністю 1-2 груп із числа учасників АТО, а також осіб, які втратили функціональні можливості нижніх кінцівок внаслідок безпосередньої участі в АТО шляхом забезпечення їх житлом;
- забезпечення у повному обсязі потреби постраждалих учасників АТО у технічних засобах реабілітації, санаторно-курортному лікуванні, психологічній реабілітації;
- забезпечення у повному обсязі потреби інвалідів у технічних засобах реабілітації, поліпшення рівня доступності інвалідів до всіх об'єктів громадського та цивільного призначення, освітніх закладів, транспорту та зв'язку, сприяння створенню умов для їх повноцінної життєдіяльності;
- підвищення розміру пенсійних виплат;
- зменшення заборгованості по сплаті внесків на загальнообов'язкове державне пенсійне страхування.

5.4. Охорона здоров'я

Станом на 30.09.2017 у системі медичної допомоги області функціонує 28 обласних медичних закладів, 22 центральні районні лікарні, 2 районні, 8 міських, 1 дитяча, 2 пологові будинки, 26 центрів первинної медико-санітарної допомоги, 2 дитячі поліклініки, 1 поліклініка для дорослих, 4 стоматологічні поліклініки та 2 дитячі санаторії. До складу центрів первинної медико-санітарної допомоги входять, як підрозділи, 155 лікарських амбулаторій (з них 54 міських та 101 сільська) і 663 фельдшерсько-акушерських пункти.

Реформування системи охорони здоров'я області здійснюється в напрямку оптимізації мережі закладів первинної ланки медико-санітарної допомоги, приведення наявного ліжкового фонду до обґрунтованих потреб територіальних громад з розширенням мережі закладів первинної медико-санітарної допомоги на засадах загальної практики-сімейної медицини та мережі відділень та пунктів швидкої (невідкладної) допомоги.

Ліжковий фонд медичних закладів області на 01.10.2017 становить 9368 ліжок. Незважаючи на щорічне скорочення ліжкового фонду, показник забезпеченості на 10 тис. населення залишається найбільшим серед областей України і становить 89,6, що значно перевищує показник по Україні (68,63).

Загальна кількість лікарів (без зубних лікарів) в області становить 3604 особи, або 35,2 на 10 тис. населення та середнього медичного персоналу 10384 особи, або 101,3 на 10 тис. населення.

Медичну допомогу на засадах загальної практики - сімейної медицини в області надавали 33 медичні заклади, з них 24 (72,7%) – заклади сільської

місцевості. Медичну допомогу надають 322 сімейні лікарі, з них 198 (61,5%) працюють у лікувально-профілактичних закладах сільської місцевості.

На фінансове утримання закладів охорони здоров'я за 9 місяців 2017 року спрямовано 1382,6 млн грн бюджетних коштів, що на 38,8% більше відповідного періоду 2016 року. На забезпечення хворих медикаментами спрямовано 55,2 млн грн, на харчування – 20,7 млн гривень. Видатки на одного мешканця збільшились на 40,4% і становлять 1348,98 гривень.

Протягом січня-вересня 2017 року з різних джерел фінансування на покращення матеріально-технічної бази закладів охорони здоров'я області всього використано 134,4 млн грн, з них: 32,7 млн грн – на ремонтно-будівельні роботи, 100,8 млн грн – придбання медичного обладнання та апаратури, 695,9 тис.грн – на придбання санітарного автотранспорту.

В медичних закладах області налічується 664 одиниці санітарного автотранспорту, що становить 76,3% від нормативної потреби.

Основні завдання на 2018 рік:

- продовження реформування сфери охорони здоров'я області з акцентом на первинну ланку;
- доступна, якісна, сучасна медична допомога населенню;
- профілактика та лікування соціально небезпечних хвороб.

Очікувані результати:

- збільшення відсотку населення, що отримує допомогу у сімейних лікарів, забезпечення якісною медичною допомогою мешканців, особливо сільської місцевості, в повному обсязі;
- покращення профілактичного напрямку роботи, раннє виявлення захворювань, наближення медичної допомоги до населення;
- зниження рівня немовлячої смертності; збільшення частки нормальних пологів; запобігання випадкам материнської смертності;
- підвищення ефективності та якості надання спеціалізованої лікувально-профілактичної допомоги, збереження їх працездатності, збільшення тривалості життя;
- зниження рівня смертності від гострих інфарктів міокарду, первинної інвалідності, зумовленої серцево-судинними та судинно-мозковими захворюваннями, в першу чергу у працездатному віці;
- зниження рівня захворюваності на туберкульоз, онкологічні захворювання.

5.5. Освіта

В області функціонують 448 закладів дошкільної освіти, в яких отримують дошкільні послуги 94,9% дітей віком від 3 до 6 років. Чисельність дітей у закладах дошкільної освіти з розрахунку на 100 місць становить 113 осіб. Усіх дітей п'ятирічного віку охоплено різними формами здобуття дошкільної освіти.

У 2017-2018 навчальному році якісну й доступну повну загальну середню освіту у 520 закладах загальної середньої освіти отримують 92,4 тисяч учнів.

З метою забезпечення рівного доступу кожній дитині до якісної освіти, незалежно від місця проживання, задоволення потреб громад в наданні освітніх послуг, підготовки конкурентоспроможного випускника в області здійснено комплекс заходів з оптимізації мережі закладів загальної середньої освіти. Порівняно з минулим 2016-2017 навчальним роком за рахунок закриття, «призупинення» діяльності та реорганізації кількість закладів загальної середньої освіти зменшилась на 26.

З метою забезпечення права дітей з особливими освітніми потребами на здобуття якісних освітніх послуг, з урахуванням індивідуальних здібностей та стану здоров'я у 2017-2018 навчальному році у 87 закладах загальної середньої освіти функціонують 159 класів з інклюзивним навчанням для 194 дітей з особливими освітніми потребами, введено 149 посад асистента вчителя.

У 2017 році оптимізовано мережу професійно-технічної освіти шляхом припинення 2-х малокомплектних закладів. Замовлення щодо підготовки робітничих кадрів та молодших спеціалістів закладами професійно-технічної освіти виконано на 83,3%. Для забезпечення потреб ринку праці підготовлено 2614 кваліфікованих робітників. Проведено перепідготовку 32 слухачів із числа незайнятого населення.

У 2017-2018 навчальному році у 18-ти закладах професійно-технічної освіти навчаються 5139 учнів, що на 696 осіб менше минулорічного показника.

З метою реалізації пілотного проекту Уряду щодо модернізації та оновлення матеріально-технічної бази закладів професійно-технічної освіти в жовтні 2017 року відкрито Регіональний навчально-практичний центр з підготовки монтажників санітарно-технічних систем та устаткування на базі Прилуцького професійного ліцею. Наразі в області функціонує 9 навчально-практичних центрів галузевого спрямування для підвищення якості підготовки робітничих кадрів.

Обмеженість фінансового забезпечення спонукає заклади професійно-технічної освіти до розширення напрямів навчально-виробничої діяльності, надання платних освітніх послуг, збільшення обсягів професійної підготовки незайнятого населення. Так, за I півріччя 2017 року в навчально-виробничих майстернях виготовлено продукції та надано послуг населенню, підприємствам та організаціям на суму 4,4 млн грн, 116 млн грн з яких спрямовано на оновлення навчально-матеріальної бази закладів.

Здійснюють освітню діяльність 23 вищі навчальні заклади, які забезпечують навчання понад 23,0 тисяч студентів. Послуги в перепідготовці та післядипломній освіті надає Чернігівський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти імені К.Д.Ушинського.

Основні завдання на 2018 рік:

- створення сучасного освітнього середовища для дітей дошкільного віку;
- всебічний розвиток дитини, її талантів та здібностей, формування цінностей, необхідних для успішної самореалізації;
- розвиток професійної освіти відповідно до потреб регіонального ринку праці, у т.ч. розвиток системи освіти впродовж життя;
- підвищення якості і конкурентоспроможності вищої освіти.

Очікувані результати:

- відкриття 9 дошкільних навчальних закладів та 11 додаткових груп, в т.ч. шляхом стимулювання приватної ініціативи у сфері дошкільної освіти;
- здобуття дітьми з особливими освітніми потребами якісної освіти, зокрема, створення інклюзивних та (або) спеціальних груп;
- забезпечення якості освіти та якості освітньої діяльності, особливо у сільській місцевості;
- збалансування обсягів та напрямів підготовки робітничих кадрів відповідно до потреб регіонального ринку праці;
- підняття престижу робітничих професій серед учнівської молоді;
- підвищення рівня конкурентоспроможності випускників шкіл, ПТНЗ та ВНЗ.

5.6. Культура і туризм

З метою проведення на належному організаційному та творчому рівні культурно-мистецьких заходів з нагоди державних свят, пам'ятних дат, ювілеїв, фестивалів та конкурсів проведено 121 централізований культурно-мистецький захід. На реалізацію завдання з обласного бюджету за 9 місяців 2017 року було використано 1962,5 тис. гривень.

На виконання обласної цільової довгострокової Програми «Мистецька освіта Чернігівщини» витрачено 9,3 млн гривень. Протягом звітної періоду проведено 11 обласних конкурсів, в яких взяли участь 255 дитячих колективів та 2154 учні початкових спеціалізованих мистецьких навчальних закладів. З обласного бюджету використано 68,5 тис. гривень.

З метою підтримки розвитку культурно-мистецьких закладів на поповнення бібліотечних фондів та передплату періодичних видань було використано 280,5 тис. гривень. Фонди бібліотек обласного підпорядкування поповнились на 2534 примірника книг, 656 примірників журналів, 109 комплектів газет.

На виконання Програми оновлення та розвитку Менського зоологічного парку загальнодержавного значення на 2016-2020 роки протягом 2017 року з обласного бюджету використано 3,8 млн гривень. Поповнено та оновлено колекцію тварин.

На проведення капітальних ремонтів на об'єктах культури та мистецтв обласного підпорядкування витрачено коштів обласного бюджету на суму 1,8 млн гривень. Крім того, 1,36 млн грн спрямовано на проведення поточних ремонтів приміщень та облаштування пандусів на об'єктах культури та мистецтв обласного підпорядкування.

Разом з тим, через фінансово-економічну нестабільність, нерівномірність бюджетних витрат культурні потреби жителів області забезпечені недостатньо. Переважна більшість закладів культури і мистецтв потребує капітального ремонту і технічного переоснащення, комп'ютеризації та підключення до мережі Інтернет.

Туристично-рекреаційний потенціал Чернігівщини був представлений на виставкових та презентаційних заходах у Києві, Одесі, Харкові, Львові та Гомелі.

Проведено 3 рекламно-інформаційні тури для представників туристичної сфери та ЗМІ.

З метою створення передумов для формування конкурентоспроможного туристичного продукту області проведено семінар-тренінг «Формування туристичного активу Чернігівської області» та виїзний семінар для жителів сільської місцевості з питань ведення підприємницької діяльності на базі садиби «Андріївські озера».

Для розвитку міжнародної співпраці підписано міжрегіональну угоду про співпрацю у туристичній сфері між Чернігівською облдержадміністрацією та Гомельським обласним виконавчим комітетом.

Видано 5 різновидів інформаційно-довідкової продукції українською, білоруською та польською мовами.

У Чернігівській області, як і в Україні в цілому, спостерігається позитивна динаміка кількості внутрішніх туристів. За 9 місяців 2017 року кількість екскурсантів, що відвідали музеї та заповідники області, збільшилась на 8,0%, це понад 692 тисячі осіб (за аналогічний період 2016 року майже 641 тисяча осіб). Зросли також суми надходжень туристичного збору до місцевих бюджетів області. Так, за 9 місяців 2017 року порівняно з відповідним періодом 2016 року сума надходжень збільшилась майже на 41,0% та склала 304,5 тис. гривень.

На державному обліку в області перебуває 310 пам'яток містобудування та архітектури, садово-паркового мистецтва. З них 135 – пам'яток національного значення, 175 – місцевого значення.

Основні завдання на 2018 рік:

- розвиток культури і мистецтв;
- популяризація туристично-рекреаційного потенціалу Чернігівщини;
- розвиток сільського та фестивального (подієвого) видів туризму;
- збереження та облік пам'яток містобудування та архітектури, садово-паркового мистецтва.

Очікувані результати:

- формування гармонійного культурного середовища області;
- збереження, розвиток національної культурної спадщини;
- популяризація регіональної культурної індустрії;
- створення позитивного туристичного іміджу області; збільшення кількості туристів, що відпочивають у межах області;
- створення передумов для формування конкурентоспроможного обласного туристичного продукту;
- забезпечення повноти та доступності інформації про пам'ятки містобудування та архітектури, садово-паркового мистецтва області, збільшення кількості туристів, що відпочивають у межах області.

5.7. Фізична культура і спорт

Для занять фізичною культурою і спортом в області функціонує 26 стадіонів, 411 спортзалів, 3 криті 25-ти метрові плавальні басейни, 1239 спортивних

майданчиків (з них 33 з синтетичним покриттям), 764 футбольні поля, 41 фізкультурно-оздоровчий центр, 3 лижні, 4 веслувальні та 1 кінно-спортивна база, 100 стрілецьких тирів та 124 тренажерні зали.

Для організації фізкультурно-оздоровчої, реабілітаційної і спортивної роботи працюють 46 спортивних шкіл (ДЮСШ) з контингентом 15,7 тис. учнів, 2 школи вищої спортивної майстерності (ШВСМ), 3 центри фізичного здоров'я населення «Спорт для всіх», центр інвалідного спорту «Інваспорт», 2 бази олімпійської підготовки (з біатлону та важкої атлетики), державний центр олімпійської підготовки з біатлону, державне підприємство «Олімпійський навчально-спортивний центр «Чернігів», 119 спортивних клубів (з контингентом 12,2 тис. осіб), 67 громадських організацій фізкультурно-спортивного спрямування.

В області розвивається 77 видів спорту (у т.ч. 28 олімпійських), працюють 1906 штатних спортивних працівників (з яких 995 – викладачі фізичного виховання навчальних закладів усіх рівнів і 355 - тренери-викладачі).

Всіма видами спорту у спортивних школах, секціях і клубах систематично займаються 24,6 тис. чол. Фізкультурно-оздоровчою і реабілітаційною роботами охоплено 65,6 тис. осіб. До занять спортом та реабілітації засобами фізичної культури залучено більше 394 особи з інвалідністю. Систематичними заняттями у спортивних школах охоплено 15,8% дітей і учнівської молоді віком 6-18 років, що проживають в області.

До складу збірних команд України (основний склад, кандидати і резерв) входять 229 представників Чернігівщини з 33 видів спорту. Трое представників області взяли участь в основних змаганнях 2017 року літніх Дефлімпійських іграх в м. Самсун (Туреччина). Денис Бистревський та Олексій Коломієць стали призерами Дефлімпійських ігор з плавання у складі збірної команди України.

Основні завдання на 2018 рік:

- створення умов для формування здорового населення;
- виконання планів підготовки провідних спортсменів Чернігівщини до зимових 2018 року Олімпійських і Паралімпійських ігор у м. Пхьончхан (Південна Корея), чемпіонатів світу та Європи.

Очікувані результати:

- виконання запланованих робіт з будівництва і реконструкції спортивних об'єктів;
- забезпечення якісної підготовки та участі представників області в зимових 2018 року Олімпійських і Паралімпійських ігор у м. Пхьончхан, чемпіонатів світу та Європи;
- досягнення рівня 20 % охоплення дітей і учнівської молоді віком 6-18 років систематичними заняттями у спортивних школах, секціях, клубах;
- розвиток спортивної інфраструктури для масових занять дорослого населення, дітей і молоді фізичною культурою та спортом, проведення спортивних змагань з ігрових видів для дітей, юнаків та ветеранів спорту.

5.8. Розвиток інформаційного простору

Станом на 01.10.2017 на Чернігівщині зареєстровано 343 місцеві періодичні друковані видання, регулярно виходить у світ 56 із них (54 газети, 2 журнали) загальним разовим тиражем близько 500 тис. примірників. За тематичним спрямуванням: 32 видання – громадсько- та загальнополітичні, 14 – інформаційні та інформаційно-рекламні, 7 – рекламні та рекламно-інформаційні, 1 – науково-популярне, 1 – для дозвілля, 1 – літературне.

Органи виконавчої влади, місцевого самоврядування (включно з виданнями, де вони співзасновники) є засновниками 26 друкованих видань, фізичні особи – 14, господарські товариства – 8, громадські об'єднання – 3, приватні підприємства – 2, релігійні організації – 2, навчальні заклади – 1, трудові колективи редакцій ЗМІ – 1.

У зв'язку з початком у 2016 році процесу реформування (роздержавлення) ЗМІ відповідно до Закону України «Про реформування державних і комунальних друкованих засобів масової інформації» залишаються актуальними питання забезпечення прозорості та відкритості цього процесу, захисту пріоритетного права трудових колективів редакцій ЗМІ на визначення способу та етапу реформування, захисту майнових прав редакцій ЗМІ, їх перереєстрації у суб'єкти господарювання.

В області функціонують 60 суб'єктів видавничої діяльності, внесених до Державного реєстру видавців, виготівників і розповсюджувачів видавничої продукції.

Щодо теле- та радіо простору: в області діють 17 місцевих юридичних осіб – ліцензіатів Національної ради України з питань телебачення і радіомовлення (ліцензії телемовників мають 5 юридичних осіб, радіомовників – 6, провайдерів програмної послуги – 6).

Телемовники за формою власності: комунальні – 3; приватні – 2. За сферою розповсюдження: регіональні (в межах області) – 1; місцеві – 4.

Окрім того, теле- і радіомовлення в області здійснюють дві філії Національної суспільної телерадіокомпанії України: філія ПАТ «НСТУ» «Чернігівська регіональна дирекція» та філія ПАТ «НСТУ» «Новгород-Сіверська регіональна дирекція „Сіверська“», причому території розповсюдження програм першої охоплює практично всю територію області.

Обидві філії ПАТ «НСТУ», а також КП ТК «Прилуки» Прилуцької міської ради (м. Прилуки) мають ліцензії Національної ради України з питань телебачення і радіомовлення на мовлення у цифровому форматі.

Наразі актуальним є питання збереження кадрового потенціалу філії Національної суспільної телерадіокомпанії України «Новгород-Сіверська регіональна дирекція „Сіверська“» у зв'язку з прийняттям рішення ПАТ «НСТУ» про її ліквідацію. Обласна державна адміністрація спільно з представниками громадськості лобіює питання перед керівництвом країни стосовно недопущення скорочення частки місцевого мовлення в прикордонному районі Чернігівщини, який межує з Російською Федерацією.

Зважаючи на проблемні питання інформаційної сфери, в області діє

Програма підтримки розвитку інформаційної та видавничої сфер Чернігівщини на 2016-2020 роки. Її важливі складові: фінансування заходів з висвітлення діяльності облдержадміністрації в обласних друкованих ЗМІ, інтернет-виданнях, через телерадіомовлення; підтримка друкованих видань та випуск книг місцевих авторів; систематичне проведення семінарів, засідань за «круглим столом», інших заходів з метою підвищення професійного рівня журналістів та осіб, відповідальних за зв'язки з громадськістю.

Основні завдання на 2018 рік:

- зміцнення інформаційної галузі Чернігівщини;
- забезпечення відкритості у діяльності органів влади, створення умов для реалізації на території області державної інформаційної політики та забезпечення інформаційних потреб населення;
- популяризація книжкової продукції Чернігівщини та збагачення її асортименту.

Очікувані результати:

- розвиток інформаційної галузі Чернігівщини, забезпечення задоволення інформаційних потреб населення області;
- досягнення ефективної комунікації органів влади та населення;
- підвищення професійного рівня журналістів ЗМІ області та стандартів журналістики;
- забезпечення регулярного випуску наукових, громадсько-політичних, літературних видань та видань для громадян з особливими потребами;
- стимулювання розвитку видавничої справи.

5.9. Розвиток громадянського суспільства

До інститутів громадянського суспільства області належать громадські організації, професійні і творчі спілки, організації роботодавців, благодійні організації, релігійні організації, недержавні засоби масової інформації та інші невідприємницькі товариства і установи.

До 01.01.2013 в області зареєстровано 496 громадських організацій. З 2013 року відповідно Закону України «Про громадські об'єднання» станом на 01.10.2017 зареєстровано 609 громадських організацій. Також в області нараховується 155 об'єднань громадян (50 профспілкових організацій, 94 благодійні фонди та організації, 11 творчих спілок).

Представники інститутів громадянського суспільства входять до консультативно-дорадчих органів при органах виконавчої влади: Громадської ради при облдержадміністрації, Колегії облдержадміністрації та колегій її структурних підрозділів, а також включаються до складу оргкомітетів, робочих груп з підготовки обласних заходів, проектів обласних програм тощо.

23 лютого 2017 року відбулись установчі збори інститутів громадянського суспільства, де було обрано новий склад Громадської ради при облдержадміністрації (71 особа), у подальшому затверджений розпорядженням голови облдержадміністрації. Станом на жовтень 2017 року до Громадської ради входить 67 представників інститутів громадянського суспільства.

Зважаючи на необхідність подальшого розвитку громадянського суспільства на Чернігівщині діє Обласна програма сприяння розвитку інститутів громадянського суспільства на 2016-2020 роки «Чернігівська громада», основні завдання якої: підтримка роботи Громадської ради при облдержадміністрації, інших консультативно-дорадчих органів в області, сприяння реалізації інститутами громадянського суспільства суспільно значимих програм і заходів, проведенню ними громадських моніторингів, здійсненню громадських та антикорупційних експертиз.

Основні завдання на 2018 рік:

- забезпечення тісної взаємодії між органами виконавчої влади області та інститутам громадянського суспільства;
- сприяння інститутам громадянського суспільства області у їх діяльності.

Очікувані результати:

- розвиток інститутів громадянського суспільства, взаємодія влади і громадськості;
- посилення спроможності інститутів громадянського суспільства щодо виконання їх статутних завдань, покращення іміджу органів виконавчої влади серед громадськості;
- реалізація інститутами громадянського суспільства суспільно значимих проектів;
- залучення експертів від інститутів громадянського суспільства до розробки суспільно важливих актів, врахування пропозицій громадськості при їх підготовці;
- забезпечення широкої інформаційної кампанії серед громадського сектору області про приклади меценатства та благодійництва, підвищення престижності участі юридичних та фізичних осіб у волонтерському русі та благодійництві.

6. Природокористування та безпека життєдіяльності людини

6.1. Використання природних ресурсів

Чернігівській області притаманна відносна різноманітність корисних копалин, які представлені практично всіма групами, за виключенням металічних. На території області розвідано понад 300 родовищ з 16 видів корисних копалин, проте більшість з них є незначними за запасами.

Мінерально-сировинна база області на половину складається з корисних копалин паливно-енергетичного комплексу (нафта, газ, конденсат, торф), більше, ніж на третину – із сировини для виробництва будівельних матеріалів, решта – це прісні і мінеральні води. Незначні обсяги складають нерудні корисні копалини для металургії та бішофіт.

Площа земель лісового фонду складає 739,5 тис. га, у тому числі вкритих лісовою рослинністю – 659,9 тис. га.

Лісистість території розподіляється нерівномірно і коливається від 37-41% в північних районах до 8-11% у південних. У породному складі лісів області

переважають хвойні насадження. Основною лісоутворюючою породою лісів Чернігівщини є сосна звичайна. Загальний запас деревостанів становить 175,4 млн м³. Середній запас на 1 га лісовкритих площ становить 268 м³.

Відновлення лісів області відбувається переважно за рахунок створення лісових культур на площах після суцільних рубок, а лісорозведення – на площах, які непридатні для сільськогосподарського використання: в ярах, на пісках, навколо річок та водойм.

Всього на території області протікає 1570 річок загальною довжиною 8369 км. Відповідно до класифікації річок України, це 2 великі річки – Дніпро (124 км в межах області) та Десна (505 км в межах області), 8 середніх – Сож, Трубіж, Супой, Удай, Судость, Сейм, Снов, Остер (загальна протяжність 723 км) та 1560 малих річок (загальна протяжність 7017 км). Серед малих річок 60 мають довжину більше 10 км.

В області налічується 24 водосховища загальною площею водного дзеркала 2200,7 га і об'ємом 47,96 млн м³ та 1839 ставків загальною площею водного дзеркала 8469,1 га, в яких зарегульовано 155,4 млн м³ води.

Рівень забезпечення області природними водами місцевого стоку становить 108,2 тис. м³/рік на 1 км² або 3,22 тис. м³/рік на одного мешканця.

Станом на 01.01.2017 загальна площа сільськогосподарських земель області складала 2124,0 тис. га, з яких 2067,5 тис. га (97,3 %) зайнято сільськогосподарськими угіддями.

Станом на 01.11.2017 нормативну грошову оцінку земель проведено в усіх населених пунктах (1511) на 100,0 % їх площі (300,8 тис. га), здійснено повторну грошову оцінку 276 земельних ділянок сільськогосподарського призначення державної власності загальною площею 10,1 тис. га та 8 земельних ділянок несільськогосподарського призначення державної власності загальною площею 34,1 тис. га.

Основні завдання на 2018 рік:

- ефективне використання водних ресурсів;
- ефективне використання лісових ресурсів, поліпшення якісного складу лісів;
- раціональне та ефективне використання земельних ресурсів.

Очікувані результати:

- збереження і відтворення водних ресурсів, запобігання та ліквідація наслідків шкідливої дії вод;
- раціональне використання лісових ресурсів та розширене відтворення лісів, поновлення лісу;
- поліпшення стану та якісного складу лісів;
- збільшення надходжень до бюджетів усіх рівнів від використання природних ресурсів.

6.2. Охорона навколишнього природного середовища та техногенна безпека

Для забезпечення наповнення обласного реєстру об'єктів утворення

відходів (ОУВ) ведеться їх реєстр та реєстр об'єктів обробки та утилізації відходів (ООУВ). На даний час в реєстрі ОУВ обліковується 175 об'єктів, в реєстрі ООУВ – 7 об'єктів.

Станом на 01.10.2017 в обласному Реєстрі місць видалення відходів обліковується 544 об'єкти. Майже в повному обсязі паспортизовано місця видалення відходів в Бахмацькому, Бобровицькому, Борзнянському, Городнянському, Ічнянському, Корюківському, Прилуцькому, Ріпкинському, Сновському, Талалаївському та Чернігівському районах.

На виконання Програми охорони навколишнього природного середовища Чернігівської області на 2014-2020 роки за рахунок коштів обласного фонду охорони навколишнього природного середовища в січні-жовтні 2017 року виконано природоохоронних заходів на загальну суму 8519,74 тис. грн, що становить 43,8% від запланованих на 2017 рік (19473,05 тис. гривень).

Фонд захисних споруд цивільного захисту області налічує 641 об'єкт, серед яких 157 сховищ та 484 протирадіаційні укриття. Протягом 9 місяців 2017 року проведено 512 комплексних перевірок об'єктів колективного захисту населення (80 % від загальної кількості).

Протягом січня-жовтня 2017 року на території області було зареєстровано 3 надзвичайні ситуації та 2806 небезпечних подій, у тому числі: 562 дорожньо-транспортні пригоди, 1186 побутових пожеж, 805 пожеж у природних екосистемах, 5 аварійних ситуацій на мережах життєзабезпечення, 145 випадків виявлення боєприпасів Другої Світової війни та 1 – сучасного артилерійського снаряду, 51 випадок загибелі людей на водних об'єктах.

Внаслідок надзвичайних ситуацій та небезпечних подій загинуло 230 осіб та 742 особи постраждали.

Із загальної кількості небезпечних подій 71 % припадає на побутові пожежі та пожежі в природних екосистемах області через тривалі періоди сухої погоди та необережне поводження населення з вогнем.

Основні завдання на 2018 рік:

- зменшення негативного впливу відходів на довкілля, збереження і відтворення природного різноманіття;
- захист населення і територій від надзвичайних ситуацій.

Очікувані результати:

- збереження і відтворення ландшафтного різноманіття, дотримання екологічної рівноваги;
- зниження рівня ризику виникнення надзвичайних ситуацій техногенного і природного характеру, забруднення об'єктів довкілля токсичними відходами, своєчасна ліквідація надзвичайних ситуацій та зменшення матеріальних збитків і втрат у разі виникнення таких ситуацій.

7. Добровільне об'єднання територіальних громад

З початку 2017 року до громад, які пройшли шлях об'єднання у 2015-2016 роках, додалась ще 151 місцева рада, які утворили 18 об'єднаних територіальних громад. З них в 14 ОТГ в жовтні вже відбулись перші місцеві

вибори, ще у 4 новоутворених об'єднаних територіальних громадах перші місцеві вибори відбудуться у грудні 2017 року.

На початок 2018 року на території області функціонуватиме 37 об'єднаних територіальних громад. Таким чином, право на визначення територіальної основи місцевого самоврядування вже реалізувало 297 рад області (751 населений пункт), що охоплює понад 50% території області, де проживає більше третини її населення.

У 2017 році на території області функціонувало 19 ОТГ, 16 з яких мали прямі міжбюджетні трансферти з державним бюджетом.

За січень-вересень 2017 року доходний ресурс бюджетів 16 об'єднаних територіальних громад, які отримують міжбюджетні трансферти з державного бюджету, склав 720,5 млн грн (зріс у 3,2 рази порівняно з відповідним періодом 2016 року), із яких власні доходи – 335,4 млн грн (у 2,2 рази більше), трансферти з інших бюджетів – 385,1 млн грн (у 5 разів більше).

Крім передбачених бюджетом трансфертів, у 2017 році для 16 ОТГ області, утворених у 2015-2016 роках, було виділено 84,8 млн грн субвенції на розвиток інфраструктури. За кошти субвенції в об'єднаних громадах області реалізується більше 80 проектів, які спрямовані на покращення стану об'єктів соціальної інфраструктури, зокрема капітальний ремонт, утеплення загальноосвітніх навчальних закладів, адміністративних будівель, ремонт, реконструкція дошкільних навчальних закладів та будинків культури, капітальний ремонт автомобільних доріг, будівництво вуличного освітлення, придбання шкільних автобусів, спецтехніки та обладнання для комунальних підприємств, інше.

Основні завдання на 2018 рік:

- сприяння добровільному об'єднанню територіальних громад та добровільному приєднанню до об'єднаних територіальних громад;
- надання організаційно-методичної та консультативної допомоги новоутвореним об'єднаним територіальним громадам; проведення інформаційно-роз'яснювальної роботи.

Очікувані результати:

- утворення спроможних об'єднаних територіальних громад;
- підвищення інформаційної обізнаності представників об'єднаних територіальних громад, поліпшення якості підготовки проектних документів.

**Директор Департаменту
економічного розвитку
облдержадміністрації**

Ю.А. Свириденко

Додаток 1
до Програми економічного і соціального
розвитку області на 2018 рік
затверджено рішенням одинадцятої сесії
обласної ради сьомого скликання
7 грудня 2017 року № 6-11/VII

ЗАХОДИ
З РЕАЛІЗАЦІЇ ОСНОВНИХ ЗАВДАНЬ ПРОГРАМИ ЕКОНОМІЧНОГО
І СОЦІАЛЬНОГО РОЗВИТКУ ОБЛАСТІ
НА 2018 РІК

№ з/п	Зміст заходів	Термін виконання	Відповідальні виконавці	Очікувальні результати
3. Зростання конкурентоспроможності економіки регіону, забезпечення умов стійкого економічного розвитку				
3.1. Податково-бюджетна політика				
Завдання 1. Ефективності адміністрування податків, посилення фінансової дисципліни				
1.	Забезпечення контролю за надходженнями до бюджету податків і зборів відповідно до макроекономічних показників розвитку основних галузей економіки.	Протягом 2018 року	Головне управління Державної фіскальної служби в області	Надходження до Державного бюджету становитимуть 4000,0 млн грн, що на 11,9 % більше 2017 року, до місцевих бюджетів – 13006,3 млн грн (+6,9 %).
2.	Організація роботи по залученню до бюджету додаткових коштів за рахунок відпрацювання тіньового сектору економіки.			
3.	Реалізація комплексу заходів, спрямованих на погашення податкового боргу.			
Завдання 2. Збалансованість місцевих бюджетів та підвищення ефективності використання бюджетних коштів				
4.	Прогнозування надходжень місцевих бюджетів на основі реальних прогнозних макропоказників економічного і соціального розвитку області, фактичного рівня відповідних надходжень.	Протягом 2018 року	Департамент фінансів облдержадміністрації	Власні доходи місцевих бюджетів складатимуть 5206,4 млн грн (+11,2 %).
5.	Першочергове направлення коштів на фінансування оплати праці та інших захищених статей видатків при збалансованому підході до фінансування інших видатків.		Департамент фінансів облдержадміністрації, головні розпорядники бюджетних коштів, райдержадміністрації, органи місцевого самоврядування	Оптимальний та збалансований розподіл фінансових ресурсів області із збереженням соціальної спрямованості бюджетних коштів. Недопущення простроченої кредиторської заборгованості з виплати заробітної плати працівникам бюджетної сфери. Зменшення загального обсягу заборгованості за іншими статтями

№ з/п	Зміст заходів	Термін виконання	Відповідальні виконавці	Очікувальні результати
6.	Приведення мережі бюджетних установ, які утримуються за рахунок коштів місцевих бюджетів, до реальних можливостей їх фінансового забезпечення.			видатків. Покращання фінансового забезпечення бюджетних установ та рівня надання соціальних послуг.
Завдання 3. Ефективне проведення публічних закупівель				
7.	Надання методично-консультативної допомоги розпорядникам бюджетних коштів області з питань публічних закупівель.	Протягом 2018 року	Департамент економічного розвитку облдержадміністрації	Підвищення рівня обізнаності з питань публічних закупівель. Підвищення ефективності та прозорості витрачання бюджетних коштів.
8.	Проведення семінарів-навчань з питань здійснення публічних закупівель.		Департамент економічного розвитку облдержадміністрації, Чернігівський центр перепідготовки та підвищення кваліфікації працівників органів державної влади, органів місцевого самоврядування, державних підприємств, установ і організацій	
3.2. Розвиток підприємництва та удосконалення системи надання адміністративних послуг				
Завдання 1. Створення сприятливого середовища для розвитку малого і середнього підприємництва				
1.	Реалізація державної регуляторної політики в області, забезпечення її прозорості та відкритості.	Протягом 2018 року	Департамент економічного розвитку облдержадміністрації, структурні підрозділи облдержадміністрації, райдержадміністрації, виконавчі комітети міських рад	Покращення бізнес-клімату в області, недопущення прийняття економічно недоцільних та неефективних регуляторних актів та зменшення втручання держави у діяльність суб'єктів підприємництва.
2.	Сприяння ефективному державно-приватному діалогу з питань розвитку підприємництва, в тому числі обговорення нагальних проблем та пошуку шляхів їх вирішення на засіданнях консультативно-дорадчих органів при облдержадміністрації,			

№ з/п	Зміст заходів	Термін виконання	Відповідальні виконавці	Очікувальні результати
3.	райдержадміністраціях, виконкомах міських рад обласного значення. Ініціювання подальшого удосконалення діючої нормативно-правової бази у сфері підприємництва.			
Завдання 2. Доступність та підвищення якості надання адміністративних послуг				
4.	Сприяння розширення мережі центрів надання адміністративних послуг в об'єднаних територіальних громадах.	Протягом 2018 року	Департамент економічного розвитку облдержадміністрації, райдержадміністрації, виконавчі комітети міських рад, об'єднані територіальні громади	Створення рівного доступу фізичним і юридичним особам для одержання адміністративних послуг, покращення якості та стандартів їх надання.
5.	Вдосконалення порядку надання адміністративних послуг з урахуванням загальнодержавної концепції розвитку системи електронних послуг.			
6.	Аналіз діяльності роботи центрів надання адміністративних послуг та стану задоволення потреб одержувачів таких послуг.			
7.	Забезпечення підключення центрів надання адміністративних послуг до державних реєстрів.			
Завдання 3. Покращення доступу малого і середнього підприємництва до фінансово-кредитних ресурсів				
8.	Надання фінансової підтримки у формах: - фінансового кредиту найбільш ефективних інвестиційних проектів суб'єктів підприємництва з пріоритетних видів діяльності; - часткової компенсації відсоткових ставок за кредитами, залученими суб'єктами малого і середнього бізнесу в банківських установах.	Протягом 2018 року	Департамент економічного розвитку облдержадміністрації, райдержадміністрації, виконавчі комітети міських рад, Державна організація "Регіональний фонд підтримки підприємництва по Чернігівській області"	Стимулювання розвитку і підвищення ефективності підприємницької діяльності.
Завдання 4. Удосконалення інформаційної підтримки та формування бізнес-культури				
9.	Популяризація підприємництва серед окремих категорій населення (внутрішньо переміщені особи, колишні	Протягом 2018 року	Департамент економічного розвитку облдержадміністрації,	Підвищення рівня інформаційної обізнаності суб'єктів господарювання та ефективності діяльності елементів інфраструктури підтримки

№ з/п	Зміст заходів	Термін виконання	Відповідальні виконавці	Очікувальні результати
	військовослужбовці, молодь, старше покоління).		райдержадміністрації, виконавчі комітети міських рад, Державна організація “Регіональний фонд підтримки підприємництва по Чернігівській області”, Агенція регіонального розвитку Чернігівської області	підприємництва.
10.	Інформаційно-консультаційна допомога суб’єктам підприємницької діяльності, організація професійної підготовки і підвищення кваліфікації підприємців.			
11.	Підвищення поінформованості суб’єктів підприємництва щодо можливостей програм Європейського Союзу з дослідження та інновацій «Горизонт 2020», «Конкурентоспроможність підприємств малого і середнього бізнесу COSME 2014-2020» та інших.			
12.	Модернізація існуючої мережі елементів інфраструктури підтримки підприємництва, інтенсифікація процесу передачі здобутків науки до сфери бізнесу.			

3.3. Інвестиційна діяльність

Завдання 1. Створення умов для формування сприятливого інвестиційного середовища та позитивного іміджу області

1.	Проведення різноманітних публічних заходів, інвестиційних форумів, зустрічей, «круглих столів» з вітчизняними та іноземними партнерами, інвесторами.	Протягом 2018 року	Департамент економічного розвитку, структурні підрозділи облдержадміністрації, Чернігівська регіональна торгово-промислова палата, райдержадміністрації, виконавчі комітети міських рад, Агенція регіонального розвитку Чернігівської області	Покращення інвестиційного клімату регіону та активізація співробітництва з іноземними і вітчизняними партнерами та інвесторами.
2.	Розробка, створення, супровід та наповнення інвестиційного порталу Чернігівської області. Актуалізація наявних інтернет-ресурсів для формування позитивного іміджу області та просування її економічного потенціалу			Формування позитивного інвестиційного іміджу як регіону із сприятливим бізнес-кліматом та владою, відкритою до співпраці.
3.	Проведення конкурсу на кращий промоційний матеріал щодо потенціалу регіону.			Популяризація та просування наявного потенціалу регіону.

Завдання 2. Формування ефективної системи залучення, супроводу діяльності інвестора в області

№ з/п	Зміст заходів	Термін виконання	Відповідальні виконавці	Очікувальні результати
4.	Залучення нових вітчизняних та іноземних інвестицій, поглиблення діючих зв'язків з інвесторами, виявлення проблемних питань, що виникають під час впровадження інвестиційних проектів, відпрацювання шляхів їх вирішення.	Протягом 2018 року	Департамент економічного розвитку, структурні підрозділи облдержадміністрації, райдержадміністрації, виконавчі комітети міських рад, Агенція регіонального розвитку Чернігівської області	Створення умов для стабільної роботи інвесторів у регіоні.
5.	Впровадження механізмів державно-приватного партнерства в реалізації інвестиційних проектів.		Сприяння співпраці державного (комунального) та приватного партнерів.	
6.	Проведення та участь у навчальних семінарах та тренінгах з актуальних питань інвестиційного розвитку, залучення міжнародної технічної допомоги, написання грантових заявок, проектного менеджменту, державно-приватного партнерства тощо.		Департамент економічного розвитку, структурні підрозділи облдержадміністрації, Чернігівська регіональна торгово-промислова палата, райдержадміністрації, виконавчі комітети міських рад, Агенція регіонального розвитку Чернігівської області, Чернігівський центр перепідготовки та підвищення кваліфікації працівників органів державної влади, органів місцевого самоврядування, державних підприємств, установ і організацій.	Підвищення професіоналізму та рівня обізнаності державних службовців, посадових осіб місцевого самоврядування, об'єднаних територіальних громад, інших спеціалістів у сфері інвестиційної діяльності.
<i>Завдання 3. Залучення позабюджетних джерел фінансування на розвиток області</i>				
7.	Інформування органів місцевого самоврядування, громадськості про відкриті для участі програми міжнародної технічної допомоги, грантові проекти, програми пільгового	Протягом 2018 року	Департамент економічного розвитку, структурні підрозділи облдержадміністрації, райдержадміністрації,	Підвищення рівня поінформованості та участі органів місцевого самоврядування, виконавчої влади, громадськості у програмах міжнародної технічної допомоги, грантових конкурсах, проектах тощо.

№ з/п	Зміст заходів	Термін виконання	Відповідальні виконавці	Очікувальні результати
	кредитування міжнародних фінансових організацій. Щомісячне оновлення та наповнення Грантового дайджесту «Будь у курсі подій - дій» актуальною інформацією.		виконавчі комітети міських рад	
8.	Моніторинг стану впровадження та результатів діючих програм міжнародної технічної допомоги в області. Відслідковування позитивних результатів співробітництва з МФО, перемог в грантових конкурсах, участі в різноманітних донорських програмах органів місцевого самоврядування, громадських організацій та ініціативних громадян області.			Розширення та сприяння співпраці з міжнародними, донорськими, грантовими організаціями та МФО, популяризація результатів співробітництва та підвищення громадської активності.

3.4. Розвиток інфраструктури регіону

Завдання 1. Покращення стану соціальної інфраструктури

1.	Забезпечення діяльності регіональної комісії з оцінки та проведення попереднього конкурсного відбору інвестиційних програм та проектів регіонального розвитку, що можуть реалізуватися за рахунок коштів державного фонду регіонального розвитку для здійснення якісного відбору інвестиційних програм.	Протягом 2018 року	Департамент економічного розвитку облдержадміністрації	Формування загального рейтингового списку об'єктів, які брали участь у попередньому конкурсному відборі та фінансування яких передбачається здійснювати за рахунок коштів державного фонду регіонального розвитку. Введення в експлуатацію об'єктів соціально-культурного значення, поліпшення їх стану, забезпечення і підвищення умов і якості надання послуг громадянам області.
2.	Підготовка пакетів документів інвестиційних програм та проектів, що пройшли конкурсний відбір і фінансування яких передбачається за рахунок коштів державного фонду регіонального розвитку та надання їх Міжвідомчій комісії Мінрегіону.			

№ з/п	Зміст заходів	Термін виконання	Відповідальні виконавці	Очікувальні результати
3.	Моніторинг стану використання державних коштів, спрямованих на соціально-економічний розвиток регіону.		Департаменти облдержадміністрації: економічного розвитку, фінансів; Управління капітального будівництва облдержадміністрації, Головне управління Державної казначейської служби України в області, структурні підрозділи облдержадміністрації, райдержадміністрації, виконавчі комітети міських рад, об'єднаних територіальних громад	Ефективне та своєчасне використання державних коштів. Вчасне внесення змін до Переліків об'єктів, які пропонуються до реалізації за рахунок державних коштів.
4.	Інформування громадськості з питань напрямів та пріоритетів використання коштів державного фонду регіонального розвитку.		Департаменти облдержадміністрації: економічного розвитку, інформаційної діяльності та комунікацій з громадськістю, інші структурні підрозділи облдержадміністрації, райдержадміністрації, виконавчі комітети міських рад	Підвищення рівня поінформованості громадськості про державне стимулювання розвитку територій.
5.	Проведення навчальних заходів для органів місцевого самоврядування та виконавчої влади щодо підготовки інвестиційних програм та проектів для подачі на конкурс.		Департамент економічного розвитку облдержадміністрації, інші структурні підрозділи облдержадміністрації, райдержадміністрації, виконавчі комітети міських рад, Чернігівський центр перепідготовки та	Якісна підготовка програм і проектів до подачі на конкурс.

№ з/п	Зміст заходів	Термін виконання	Відповідальні виконавці	Очікувальні результати
			підвищення кваліфікації працівників органів державної влади, органів місцевого самоврядування, державних підприємств, установ, організацій	
Завдання 2. Поліпшення транспортно-експлуатаційного стану дорожньої інфраструктури				
6.	Обмеження руху транспортних засобів за вагою у весняний період перезволоження земляного полотна та під час аномального підвищення температури повітря.	Протягом 2018року	Служба автомобільних доріг в області, Управління капітального будівництва облдержадміністрації, райдержадміністрації, виконавчі комітети міських рад, органи місцевого самоврядування	Стабільне функціонування системи життєзабезпечення населення; поліпшення транспортно-експлуатаційного стану автомобільних доріг, мостів та дорожньої інфраструктури області; поліпшення інформаційного забезпечення учасників дорожнього руху; удосконалення управління автомобільними дорогами; впровадження прогресивних проектних рішень та сучасних технологій.
7.	Поліпшення стану та технічних показників автомобільних доріг і мостів загального користування місцевого та державного значення.		Управління капітального будівництва облдержадміністрації, райдержадміністрації, виконавчі комітети міських рад, органи місцевого самоврядування	
8.	Поліпшення стану доріг комунальної власності.		Служба автомобільних доріг в області	
9.	Приведення в належний стан автодоріг області, що з'єднують 4 міжнародні та 1 міждержавний контрольно-пропускні пункти, які знаходяться на території області, з м. Києвом.		Служба автомобільних доріг в області, Управління капітального будівництва облдержадміністрації, райдержадміністрації, виконавчі комітети міських рад, органи місцевого	
10.	Забезпечення якості виконання дорожніх робіт відповідно до вимог державних стандартів, будівельних норм і правил, галузевих будівельних норм, інших нормативно-правових актів.			

№ з/п	Зміст заходів	Термін виконання	Відповідальні виконавці	Очікувальні результати
			самоврядування	
11.	Залучення коштів місцевих бюджетів до співфінансування будівництва, ремонту та утримання автомобільних доріг загального користування місцевого значення.		Управління капітального будівництва облдержадміністрації, райдержадміністрації, виконавчі комітети міських рад, органи місцевого самоврядування	Створення безпечних умов, доступності сільських територіальних громад до послуг закладів обласного та районних центрів. Покращення технічних характеристик стану покриття доріг, підвищення безпеки дорожнього руху.
12.	Замовлення проектно-кошторисної документації на проведення капітального ремонту автомобільних доріг загального користування місцевого значення у 2019 році.			Укладання договорів з підрядними організаціями на початку 2019 року.
Завдання 3. Планування територій				
13.	Коригування, розроблення містобудівної документації населених пунктів області.	Протягом 2018 року	Управління містобудування та архітектури облдержадміністрації, райдержадміністрації, виконавчі комітети міських рад, органи місцевого самоврядування	Вирішення питань раціонального використання територій, підготовки обґрунтованих пропозицій щодо встановлення та зміни меж населених пунктів, здійснення комплексної забудови територій, збільшення обсягу інвестицій.
14.	Створення та ведення містобудівного кадастру Чернігівської області.		Управління містобудування та архітектури облдержадміністрації	Створення комплексу технічного і програмного забезпечення системи містобудівного кадастру, забезпечення проведення містобудівного моніторингу.
3.5. Житлово-комунальне господарство та житлова політика				
Завдання 1. Підвищення ефективності та надійності функціонування підприємств житлово-комунального господарства				
1.	Надання методичної допомоги з питань формування цін/тарифів на житлово-комунальні послуги підприємствам житлово-комунального господарства. Моніторинг тарифів на житлово-комунальні послуги.	Протягом 2018 року	Департамент житлово-комунального господарства та паливно-енергетичного комплексу облдержадміністрації, райдержадміністрації, виконавчі комітети міських рад, об'єднані територіальні	Приведення тарифів до економічно обґрунтованого рівня, уникнення збитковості підприємств.

№ з/п	Зміст заходів	Термін виконання	Відповідальні виконавці	Очікувальні результати
			громади	
2.	Сприяння поліпшенню технічного стану водопровідно-каналізаційного господарства, централізованого теплопостачання та житлового фонду, в тому числі за рахунок впровадження енергоефективних технологій та обладнання.		Департамент житлово-комунального господарства та паливно-енергетичного комплексу облдержадміністрації, Управління капітального будівництва облдержадміністрації, райдержадміністрації, виконавчі комітети міських рад, об'єднані територіальні громади, підприємства житлово-комунального господарства	Підвищення рівня забезпеченості населення житлово-комунальними послугами належної якості та скорочення питомих показників використання енергетичних і матеріальних ресурсів на виробництво (надання) житлово-комунальних послуг.
3.	Забезпечення використання засобів обліку при наданні житлово-комунальних послуг, в тому числі встановлення індивідуальних теплових пунктів у житловому фонді.		Департамент житлово-комунального господарства та паливно-енергетичного комплексу облдержадміністрації, райдержадміністрації, виконавчі комітети міських рад, об'єднані територіальні громади, підприємства галузі житлово-комунального господарства	
<i>Завдання 2. Розвиток конкурентного середовища у сфері надання житлово-комунальних послуг та забезпечення подальшого реформування галузі</i>				
4.	Консультаційно-методичне супроводження діяльності посадових осіб органів місцевого самоврядування та населення щодо реформуванням і розвитку житлово-комунального господарства.	Протягом 2018 року	Департамент житлово-комунального господарства та паливно-енергетичного комплексу облдержадміністрації	Підвищення професійних навичок фахівців житлово-комунального господарства та населення, необхідних для забезпечення належного функціонування галузі

№ з/п	Зміст заходів	Термін виконання	Відповідальні виконавці	Очікувальні результати
5.	Моніторинг багатоквартирного житлового фонду, що переданий в управління управителям майном житлового комплексу та ОСББ.		Департамент житлово-комунального господарства та паливно-енергетичного комплексу облдержадміністрації, райдержадміністрації, виконавчі комітети міських рад, об'єднані територіальні громади	Запровадження ефективного власника житлового фонду. Створення конкурентного середовища у сфері надання послуг з утримання житлових будинків, прибудинкових територій та підвищення їх якості.
6.	Залучення до процесу реформування галузі житлово-комунального господарства інвесторів, в тому числі фінансових ресурсів (кредитів, грантів) міжнародних організацій для ефективного розвитку галузі.		Департамент житлово-комунального господарства та паливно-енергетичного комплексу облдержадміністрації, райдержадміністрації, виконавчі комітети міських рад	
Завдання 3. Реалізація програм підтримки житлового будівництва				
7.	Реалізація державних та регіональних програм житлового будівництва.	Протягом 2018року	Департаменти облдержадміністрації: економічного розвитку; фінансів; сім'ї, молоді та спорту, Управління капітального будівництва облдержадміністрації, райдержадміністрації, виконавчі комітети міських рад, Чернігівський обласний фонд підтримки індивідуального житлового будівництва на селі, регіональне управління державної спеціалізованої фінансової установи	Забезпечення житлом громадян, які потребують поліпшення житлових умов, збільшення обсягів введення житла в експлуатацію. Покращення умов проживання населення, закріплення кадрів для забезпечення обслуговування сільського населення якісними послугами.

№ з/п	Зміст заходів	Термін виконання	Відповідальні виконавці	Очікувальні результати
			«Державний фонд сприяння молодіжному житловому будівництву»	
8.	Реалізація бюджетних програм із забезпечення житлом пільгових категорій населення.	Протягом 2018року	Департаменти облдержадміністрації: економічного розвитку; соціального захисту населення; Управління капітального будівництва облдержадміністрації, Служба у справах дітей облдержадміністрації, райдержадміністрації, виконавчі комітети міських рад, органи місцевого самоврядування	Забезпеченням житлом громадян, які відповідно до діючого законодавства потребують поліпшення житлових умов або надання грошової компенсації за належне їм для отримання жиле приміщення. Зменшення рівня соціальної напруги серед громадян, які стоять на квартирній черзі.

3.6. Енергозабезпечення та енергозбереження

Завдання 1. Підвищення рівня надійності енерго- та газопостачання

1.	Моніторинг виконання інвестиційних програм підприємств.	Протягом 2018року	Департамент житлово-комунального господарства та паливно-енергетичного комплексу облдержадміністрації	Модернізація підприємств для безперебійного постачання природного газу, електричної енергії.
2.	Системний контроль за станом розрахунків всіх категорій споживачів за енергоносії.		Департаменти: житлово-комунального господарства та паливно-енергетичного комплексу, фінансів облдержадміністрації, райдержадміністрації, органи місцевого самоврядування, підприємства паливно-	Забезпечення належного режиму енергопостачання всіх категорій споживачів. Отримання необхідних лімітів на споживання електроенергії та природного газу.
3.	Забезпечення повних розрахунків за енергоносії установами, що фінансуються з місцевих бюджетів.			

№ з/п	Зміст заходів	Термін виконання	Відповідальні виконавці	Очікувальні результати
			енергетичного комплексу	
<i>Завдання 2. Оптимізація споживання енергетичних ресурсів всіма категоріями споживачів області та збільшення споживання альтернативних видів палива</i>				
4.	Впровадження системи енергоменджменту та енергосервісу в установах бюджетної сфери.	Протягом 2018року	Департамент житлово-комунального господарства та паливно-енергетичного комплексу облдержадміністрації, структурні підрозділи облдержадміністрації, райдержадміністрації, органи місцевого самоврядування	Підвищення ефективності використання енергетичних ресурсів.
5.	Сприяння реконструкції систем централізованого опалення та автономного опалення бюджетних установ і організацій, в тому числі з встановленням систем опалення на альтернативних видах палива та термомодернізації об'єктів.		Департамент житлово-комунального господарства та паливно-енергетичного комплексу облдержадміністрації, райдержадміністрації, органи місцевого самоврядування, підприємства теплопостачання	Скорочення витрат на опалення житлового фонду і соціальної інфраструктури, зменшення частки природного газу в паливному балансі.
6.	Стимулювання збільшення використання альтернативних природному газу видів палива, в тому числі місцевих.		Департамент житлово-комунального господарства та паливно-енергетичного комплексу облдержадміністрації, райдержадміністрації, органи місцевого самоврядування, підприємства-інвестори	Зменшення споживання природного газу, збільшення рівня зайнятості населення, в першу чергу сільського, шляхом введення нових потужностей з виробництва альтернативних видів палива з відходів сільського та лісового господарства.

№ з/п	Зміст заходів	Термін виконання	Відповідальні виконавці	Очікувальні результати
<i>Завдання 3. Ефективне використання енергетичних ресурсів</i>				
7.	Стимулювання до запровадження енергоефективних заходів населенням, об'єднаннями співвласників багатоквартирних будинків (ОСББ) та житлово-будівельними кооперативами (ЖБК).	Протягом 2018 року	Департаменти житлово-комунального господарства та паливно-енергетичного комплексу, фінансів облдержадміністрації, райдержадміністрації, органи місцевого самоврядування	Зменшення споживання паливно-енергетичних ресурсів Зменшення обсягу субсидій для населення за спожиті енергоносії.
8.	Популяризація економічних, екологічних і соціальних переваг виконання заходів з енергозбереження.		Підвищення громадського освітнього рівня у цій сфері. Розвиток енергоефективного будівництва і реконструкції, забезпечення умов щодо залучення вітчизняних та іноземних інвестицій.	
9.	Моніторинг реалізації заходів стимулювання населення до запровадження енергоефективних заходів.		Департамент житлово-комунального господарства та паливно-енергетичного комплексу облдержадміністрації	Підвищення рівня ефективності використання населенням енергетичних ресурсів.

3.7. Науково-технічний та інноваційний розвиток. Технічне регулювання

<i>Завдання 1. Формування ефективної інноваційної інфраструктури в регіоні</i>				
1.	Інформаційна підтримка інноваційної діяльності суб'єктів господарювання області шляхом надання широкого спектру інформаційних послуг на базі передових інформаційних технологій.	Протягом 2018 року	Управління освіти і науки облдержадміністрації, заклади вищої освіти області Агенція регіонального розвитку Чернігівської області	Забезпечення ефективного використання науково-технічного, інноваційного та освітнього потенціалу, широкого впровадження інновацій. Створення сприятливих умов для обміну інформацією між суб'єктами господарювання. Удосконалення інноваційної інфраструктури регіону.
2.	Забезпечення ефективного функціонування на базі вищих навчальних закладів профільних структурних підрозділів з наукових досліджень, розробок, впровадження нових технологій та інноваційної продукції.		Управління освіти і науки облдержадміністрації, заклади вищої освіти області	Прискорення інтеграції науки і виробництва. Оптимізація використання науково-технічного потенціалу області для розвитку інноваційних процесів. Створення системи підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації інженерно-технічних кадрів.

№ з/п	Зміст заходів	Термін виконання	Відповідальні виконавці	Очікувальні результати
3.	Актуалізація бази даних сертифікованих систем управління; систематичне висвітлення в засобах масової інформації питань сертифікації, метрології і стандартизації.		ДП «Чернігівстандартметрологія»	Підвищення інформованості споживачів щодо питань сертифікації, метрології і стандартизації.
4.	Проведення семінарів, тренінгів та майстер-класів з питань управління якістю, безпечністю харчових продуктів, гігієною та безпекою праці підприємств і організацій.			Підвищення рівня освіти фахівців різних галузей в питаннях якості, екології і безпеки. Підвищення ділової досконалості суб'єктів господарювання.
Завдання 2. Розвиток сучасної системи технічного регулювання				
5.	Перехід від системи обов'язкової сертифікації до системи оцінки відповідності товарів і послуг відповідно до вимог міжнародних стандартів.	Протягом 2018 року	ДП «Чернігівстандартметрологія», промислові підприємства області	Забезпечення конкурентоспроможності підприємств в умовах глобалізації, членства України у СОТ та прагнення інтеграції до ЄС.
6.	Сприяння розробленню та впровадженню на підприємствах, в організаціях області систем управління: якістю; екологічного керування; безпечністю харчових продуктів; гігієною та безпекою праці.			Підвищення якості продукції, сприяння інноваційному розвитку економіки та залученню інвестицій.
3.8. Зовнішньоекономічна діяльність				
Завдання 1. Створення сприятливих умов для нарощування експорту та його диверсифікації на зовнішні ринки				
1.	Популяризація зовнішньоекономічного потенціалу підприємств регіону у тому числі через: - Економічний Портал Чернігівської області (http://www.chernihiv-oblast.gov.ua/company) та його сторінку в facebook http://www.facebook.com/chernihivregion ; - сприяння регіональним суб'єктам зовнішньоекономічної діяльності у	Протягом 2018 року	Департамент економічного розвитку облдержадміністрації, Чернігівська регіональна торгово-промислова палата	Підвищення рівня обізнаності міжнародної економічної спільноти про зовнішньоекономічний потенціал Чернігівської області, розширення присутності місцевих товаровиробників на зовнішніх ринках, нарощування обсягів зовнішньої торгівлі.

№ з/п	Зміст заходів	Термін виконання	Відповідальні виконавці	Очікувальні результати
	представленні їх продукції на регіональних, національних та міжнародних виставках, економічних форумах; - активізацію співробітництва з вітчизняними та закордонними дипломатичними установами та іншими структурами, у т.ч. міжнародними.			
2.	Організація та проведення публічних заходів за участю підприємств регіону з актуальних питань розвитку зовнішньоекономічної діяльності.			Підвищення рівня обізнаності регіональних господарюючих суб'єктів з питань експорту та їх ділової активності на зовнішніх ринках, налагодження нових ділових контактів підприємств регіону з потенційними діловими партнерами
<i>Завдання 2. Забезпечення розвитку міжрегіонального співробітництва як інструменту формування позитивного іміджу області на міжнародному ринку</i>				
3.	Організація, проведення та участь у роботі національних та міжнародних публічних заходів у сфері зовнішніх зносин, міжрегіонального та транскордонного співробітництва.	Протягом 2018 року	Департамент економічного розвитку облдержадміністрації	Зміцнення позицій Чернігівської області як суб'єкта міжрегіональної співпраці, налагодження контактів з іноземними партнерами у всіх сферах співробітництва
4.	Реалізація заходів у рамках укладених Угод між Чернігівською областю та регіонами іноземних країн та розширення кола регіонів-партнерів.			Поширення інформації про потенціал Чернігівської області, започаткування та поглиблення співпраці з міжрегіональними партнерами
<i>3.9. Управління об'єктами державної та комунальної власності</i>				
<i>Завдання 1. Ефективна фінансово-господарська діяльність підприємств державного та комунального секторів економіки</i>				
1.	Забезпечення складання фінансових планів підприємств державного сектору економіки, які перебувають у сфері управління обласної державної адміністрації та її структурних підрозділів, підприємств комунального	Протягом 2018 року	Департамент економічного розвитку облдержадміністрації, Управління капітального будівництва облдержадміністрації, Регіональне відділення Фонду державного	Підвищення фінансово-господарської діяльності суб'єктів господарювання державного та комунального секторів економіки. Забезпечення надходження коштів до Державного і місцевих бюджетів.

№ з/п	Зміст заходів	Термін виконання	Відповідальні виконавці	Очікувальні результати
2.	сектора економіки та здійснення моніторингу виконання їх показників. Аналіз ефективності управління об'єктами державної власності та корпоративними правами держави у статутних капіталах акціонерних товариств.		майна України по області, управління комунального майна обласної ради, уповноважені органи, у сфері управління яких перебувають комунальні підприємства, керівники державних і комунальних підприємств	
Завдання 2. Ефективне управління державним та комунальним секторами економіки				
3.	Проведення систематичних перевірок стану утримання, використання та збереження державного і комунального майна.	Протягом 2018 року	Регіональне відділення Фонду державного майна України по області, управління комунального майна обласної ради, органи місцевого самоврядування	Збереження об'єктів державної та комунальної власності. Забезпечення надходження коштів до Державного і місцевих бюджетів.
4.	Пошук нових об'єктів оренди державної і комунальної власності та укладення нових договорів оренди, контроль за станом їх використання, вжиття дієвих заходів щодо погашення заборгованості з орендної плати.			
5.	Забезпечення передачі об'єктів державної власності до комунальної.			
6.	Формування переліку об'єктів державної та комунальної власності, які пропонуватимуться до приватизації, забезпечення їх приватизації відповідно до вимог чинного законодавства.			
7.	Забезпечення ведення Реєстру об'єктів державної власності та державного майна.		Департамент економічного розвитку облдержадміністрації, регіональне відділення Фонду державного майна України по області, головне управління статистики в області, Головне управління Державної фіскальної служби в області,	Упорядкування обліку юридичних осіб державної власності та наявного у них державного майна.
8.	Організація роботи обласної комісії з питань упорядкування обліку юридичних осіб права державної власності.			

№ з/п	Зміст заходів	Термін виконання	Відповідальні виконавці	Очікувальні результати
			реєстраційна служба Чернігівської міської ради	
4. Реальний сектор економіки				
4.1. Промисловість				
Завдання 1. Відновлення економічного зростання через диверсифікацію ринків збуту та підвищення конкурентоспроможності продукції				
1.	Проведення моніторингу діяльності промислового комплексу області у галузевому розрізі.	Протягом 2018 року	Департаменти облдержадміністрації: економічного розвитку; агропромислового розвитку	Відновлення позитивної динаміки розвитку галузей промислового комплексу, де допущено відставання. Підвищення ефективності функціонування промислового комплексу.
2.	Проведення засідань, нарад, робочих зустрічей з керівниками підприємств, спрямованих на поглиблене вивчення ситуації на проблемних підприємствах та надання практичної допомоги у вирішенні конкретних господарських питань.			
3.	Ініціювання та надання пропозицій центральним органам виконавчої влади щодо вирішення проблемних питань промислових підприємств області.			
Завдання 2. Впровадження основних напрямів державної промислової політики на регіональному рівні				
4.	Проведення організаційної та консультаційної роботи з підприємствами, іншими господарюючими суб'єктами області щодо налагодження довготривалих коопераційних зв'язків з вітчизняними і зарубіжними партнерами.	Протягом 2018 року	Департаменти облдержадміністрації: економічного розвитку; агропромислового розвитку	Встановлення ефективних коопераційних зв'язків між підприємствами різних форм власності, реалізації механізмів державно-приватного партнерства.
5.	Сприяння розвитку високотехнологічних перспективних секторів, поглиблення співпраці науково-технічного та виробничого потенціалу.		Департамент економічного розвитку облдержадміністрації, Державний науково-дослідний інститут випробувань і	Зростання питомої ваги продукції з високою доданою вартістю в загальній структурі реалізованої промислової продукції. Диверсифікація продукції оборонно-промислового призначення.

№ з/п	Зміст заходів	Термін виконання	Відповідальні виконавці	Очікувальні результати
			сертифікації озброєння та військової техніки Збройних Сил України	
6.	Сприяння впровадженню сертифікованої за європейськими стандартами продукції харчової промисловості.		Департамент агропромислового розвитку облдержадміністрації, Головне управління Держпродспоживслужби в області, ДП «Чернігівстандарт-метрологія»	Стабільний розвиток основних галузей харчової промисловості, підвищення якості продукції та забезпечення продовольчої безпеки регіону.

4.2. Аграрний комплекс

Завдання 1. Раціоналізація структури сільськогосподарського виробництва з метою зростання його доданої вартості

1.	Оптимізація спеціалізації сільського господарства з метою підвищення ефективності аграрного сектора та раціонального використання земельних ресурсів шляхом навчання та підвищення кваліфікації керівників та фахівців сільськогосподарських формувань Чернігівщини з питань ефективності ведення галузі рослинництва, ефективного використання земель сільгосппризначення та наявного технічного потенціалу, нарощування виробництва с/г продукції, підвищення її конкурентоспроможності, покращення родючості ґрунтів.	Протягом 2018 року	Департамент агропромислового розвитку облдержадміністрації, Головне управління Держгеокадастру в області, райдержадміністрації	Оптимальна виробнича спеціалізація сільського господарства для кожного із районів області. Додатковий економічний ефект за рахунок зростання продуктивності сільськогосподарського виробництва. Система раціонального землекористування, яка убезпечить від деградації земельні ресурси. Зростання зайнятості сільських мешканців і розширення ринку праці у сільській місцевості.
2.	Сприяння розвитку підприємств, зосереджених на виробництві тваринницької продукції, шляхом проведення нарад, семінарів, навчань щодо впровадження та поширення передових технологій в галузі		Департамент агропромислового розвитку облдержадміністрації, сільськогосподарські дорадчі служби, кооперативи та фермерські асоціації за	Збільшення виробництва продукції рослинництва і тваринництва. Забезпечення постачальницьких, виробничих, організаційних, технологічних інвестиційних та збутових потреб виробників і переробників сільськогосподарської продукції.

№ з/п	Зміст заходів	Термін виконання	Відповідальні виконавці	Очікувальні результати
	тваринництва з метою нарощування виробництва конкурентоспроможної продукції як на внутрішньому, так і на зовнішньому ринках.		участю спеціалізованих надавачів послуг, вищі навчальні заклади області	
Завдання 2. Технологічне переоснащення діючих та створення високотехнологічних нових підприємств з виробництва та переробки сільгосппродукції				
3.	Підтримка технічного переоснащення малих, середніх агровиробників та їх об'єднань, що працюють на території Чернігівської області.	Протягом 2018 року	Департамент агропромислового розвитку облдержадміністрації, суб'єкти виробничої діяльності в агропромисловому комплексі області усіх форм власності	Підвищення рівня технічного оснащення сільськогосподарських виробників. Скорочення термінів збирання сільгоспкультур. Зменшення втрат врожаю. Підвищення продуктивності тваринницької галузі. Зменшення собівартості продукції. Створення нових робочих місць.
Завдання 3. Підтримка розвитку виробництва екологічно чистих продуктів харчування та органічного землеробства в області				
4.	Сприяння розвитку екологічного та органічного виробництва через фінансову підтримку органічного виробництва шляхом компенсації витрат на підтвердження відповідності виробництва органічної продукції (сировини).	Протягом 2018 року	Департамент агропромислового розвитку облдержадміністрації, виробники органічної продукції	Збільшення частки органічної продукції у загальному обсязі валової продукції сільського господарства області. Забезпечення населення продуктами харчування, що безпечні для здоров'я.
5.	Проведення для сільгоспвиробників семінарів, навчань з питань виробництва екологічно чистих продуктів та органічного землеробства.			Посилення довіри до органічного сільського господарства у традиційних аграріїв та підвищення ефективності існуючих органічних виробників.
Завдання 4. Розвиток сучасних форм кооперації в аграрному секторі				
6.	Розвиток системи консультативних (дорадчих) служб.	Протягом 2018 року	Департамент агропромислового розвитку облдержадміністрації, сільські дорадчі центри, фермерські кооперативи та асоціації із залученням спеціалізованих надавачів послуг	Підвищення рівня знань та навичок кадрів малих та середніх сільгосптоваровиробників.

№ з/п	Зміст заходів	Термін виконання	Відповідальні виконавці	Очікувальні результати
7.	Проведення інформаційно-роз'яснювальної роботи серед членів особистих селянських, фермерських господарств та фізичних осіб – сільськогосподарських товаровиробників про конкурентні переваги провадження їх діяльності у складі сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів.		Департамент агропромислового розвитку облдержадміністрації, райдержадміністрації, органи місцевого самоврядування	Підвищення рівня знань з основ кооперації та переваг функціонування сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів в області.
8.	Часткове відшкодування сільськогосподарським обслуговуючим кооперативам вартості придбаної техніки та обладнання для виробництва, заготівлі та переробки сільськогосподарської продукції.		Департамент агропромислового розвитку облдержадміністрації, сільськогосподарські обслуговуючі кооперативи, органи місцевого самоврядування	Створення різноспеціалізованих (молочних, з обробітку ґрунту, заготівельних, м'ясних, багатофункціональних) сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів. Підвищення соціально-економічного розвитку сільської місцевості області шляхом створення нових робочих місць. Збільшення доходів, оптимізація витрат сільського населення, зростання надходження до місцевих бюджетів. Розбудова інфраструктури сіл.
Завдання 5. Сприяння самозайнятості та підтримка розвитку неаграрних видів бізнесу у сільській місцевості				
9.	Підтримка особистих селянських господарств, які утримують 4 і більше корів шляхом часткового відшкодування вартості закуплених установок для індивідуального доїння.	Протягом 2018 року	Департамент агропромислового розвитку облдержадміністрації, особисті селянські господарства, сімейні ферми, громадські організації	Покращення умов праці в особистих селянських господарствах через впровадження автоматизованого доїння. Збільшення обсягів виробництва якісної молочної продукції, а як наслідок підвищення рівня закупівельної ціни і покращення добробуту сільського населення.
10.	Підтримка сільських багатодітних сімей, в яких виховується 5 і більше дітей шляхом закупівлі та передачі їм нетелей.		Департамент агропромислового розвитку облдержадміністрації, райдержадміністрації	Забезпечення екологічно чистими продуктами тваринного походження та підвищення доходів сільських багатодітних сімей.

№ з/п	Зміст заходів	Термін виконання	Відповідальні виконавці	Очікувальні результати
4.3. Транспорт і зв'язок				
Завдання 1. Організація безпечних і якісних пасажирських перевезень на автобусних маршрутах загального користування, які не виходять за межі області				
1.	Оптимізація існуючої обласної мережі автобусних маршрутів загального користування з урахуванням максимального охоплення автобусним сполученням сільських населених пунктів.	Протягом 2018 року	Департамент економічного розвитку облдерж-адміністрації, райдерж-адміністрації, виконавчі комітети міських рад, суб'єкти господарювання	Поліпшення організації перевезення пасажирів, максимальне охоплення автобусним сполученням сільських населених пунктів області.
2.	Забезпечення потреб осіб з обмеженими фізичними можливостями у якісному транспортному обслуговуванні шляхом використання автобусів спеціалізованого призначення.			Створення умов для надійного, якісного та безпечного перевезення пасажирів з обмеженими фізичними можливостями.
3.	Розвиток та збереження існуючої мережі автобусних станцій області.			Надання якісних, комфортних та безпечних автостанційних послуг населенню області.
Завдання 2. Створення конкурентного середовища на ринку пасажирських автотранспорту				
4.	Організація роботи з припинення надання послуг з перевезення пасажирів на автобусних маршрутах перевізниками без відповідних дозвільних документів.	Протягом 2018 року	Департамент економічного розвитку облдерж-адміністрації, Головне управління ДФС у області, Головне управління Національної поліції в області, Управління Укртрансбезпеки в області, Управління захисту економіки в області Департаменту захисту економіки Національної поліції України, Управління патрульної поліції в м.Чернігові Департаменту патрульної поліції	Забезпечення рівних умов для всіх суб'єктів господарювання, які надають послуги з перевезення пасажирів на автобусних маршрутах загального користування. Надання безпечних послуг з перевезення пасажирів. Збільшення надходжень до державного бюджету.

№ з/п	Зміст заходів	Термін виконання	Відповідальні виконавці	Очікувальні результати
5.	Посилення контролю за виконанням договірних умов і вимог законодавства у сфері пасажирських автоперевезень.		Департамент економічного розвитку облдерж-адміністрації, Управління Укртрансбезпеки в області, Головне управління Національної поліції в області, райдерж-адміністрації, виконавчі комітети міських рад.	Підвищення якості і доступності пасажирських автотранспортних послуг, ефективності державного регулювання та контролю за роботою автомобільного транспорту.

Завдання 3. Розвиток телекомунікаційних мереж загального користування.

6.	Сприяння розвитку існуючих та впровадження нових технологій і послуг систем мобільного зв'язку, широкосмугового доступу до Інтернету, що відповідатимуть потребам мешканців області.	Протягом 2018 року	Департамент економічного розвитку облдерж-адміністрації, райдержадміністрації, виконавчі комітети міських рад, об'єднані територіальні громади, Чернігівська філія ПАТ «Укртелеком», оператори мобільного зв'язку.	Задоволення потреб населення у доступному, надійному та якісному зв'язку, розширення географії покриття широкосмугового Інтернету.

4.4. Споживчий ринок.

Завдання 1. Підвищення рівня захисту прав населення на споживання якісних та безпечних для життя і здоров'я товарів і послуг

1.	Організація профілактичної роботи щодо недопущення надходження на споживчий ринок небезпечної, фальсифікованої, контрафактної продукції (товарів) з метою запобігання фактам їх реалізації споживачам, у разі необхідності вжиття адекватних заходів реагування.	Протягом 2018 року	Головне управління Держпродспоживслужби в області, Державна служба з лікарських засобів в області, Управління Держпраці в області	Належне виконання контрольних (наглядових) функцій у сфері захисту прав споживачів, удосконалення системи обміну інформацією про виявлену небезпечну та неналежної якості продукцію між органами державного ринкового нагляду, фіскальною службою та правоохоронними органами.
2.	Проведення перевірок відповідності характеристик продукції згідно з		Головне управління Держпродспоживслужби в	Забезпечення дієвого контролю за якістю і безпекою продукції, робіт (послуг), що

№ з/п	Зміст заходів	Термін виконання	Відповідальні виконавці	Очікувальні результати
	вимогами чинного законодавства України про державний ринковий нагляд та вжиття у разі необхідності обмежувальних (корегувальних) заходів.		області	виробляються та реалізуються (надаються) на споживчому ринку, підвищення рівня захисту прав та інтересів споживачів.
3.	Проведення навчальних заходів, надання практичної методичної допомоги громадянам, суб'єктам господарювання з питань дотримання законодавства про захист прав споживачів.			Підвищення рівня інформованості та правової обізнаності споживачів стосовно реалізації і захисту їх прав.
4.	Сприяння впровадженню системи НАССР (система аналізу небезпечних факторів та контролю у критичних точках) для забезпечення безпечності харчової продукції.			Підвищення якості та безпечності харчових продуктів.
Завдання 2. Реалізація державної цінової політики, недопущення необґрунтованих цінових коливань на споживчому ринку				
5.	Регулювання цін і тарифів відповідно до наданих повноважень.	Протягом 2018року	Департамент економічного розвитку облдержадміністрації	Забезпечення прогнозованості цінової ситуації, прозорості формування регульованих цін і тарифів, запобігання їх необґрунтованому зростанню.
6.	Проведення моніторингу та аналізу споживчих цін, у межах наданих повноважень, насамперед, на ринках соціально значущих товарів і послуг (продовольчому, паливно-мастильних матеріалів, житлово-комунальних послуг тощо).		Департаменти облдержадміністрації: житлово-комунального господарства; економічного розвитку; агропромислового розвитку, обласне територіальне відділення Антимонопольного комітету України, Головні управління: Держпродспоживслужби в області, статистики в області, райдержадміністрації, виконавчі комітети міських рад	Упередження необґрунтованого підвищення цін на ринках соціально значущих товарів і послуг, здійснення контролю за дотриманням суб'єктами господарювання державної дисципліни цін на товари і послуги.
7.	Здійснення аналізу результативності регуляторних актів щодо цінового		Департамент економічного розвитку	Виконання вимог законодавства з питань регуляторної політики, відстеження ефективності

№ з/п	Зміст заходів	Термін виконання	Відповідальні виконавці	Очікувальні результати
	регулювання.		облдержадміністрації, Управління охорони здоров'я облдержадміністрації, суб'єкти господарювання	чинних регуляторних актів та прийняття рішень щодо їх дії.
8.	Розгляд та вирішення найбільш актуальних питань з регулювання цін (тарифів) на засіданнях Комісії по цінах обласної державної адміністрації, участь у цьому процесі громадськості.	За потребою	Департаменти облдержадміністрації: економічного розвитку; агропромислового розвитку; фінансів; суб'єкти господарювання	Своєчасне реагування на негативні виклики у сфері цінової політики.
<i>Завдання 3. Проведення економічного обстеження, аналізу, прогнозування та оцінки розвитку споживчого ринку</i>				
9.	Прогнозування споживчого попиту та ресурсного наповнення ринків основними видами продовольчих ресурсів.	Щомісячно	Департаменти облдержадміністрації: агропромислового розвитку; економічного розвитку; райдержадміністрації, виконавчі комітети міських рад	Підтримка збалансованості продовольчого ринку та упередження виникнення ажіотажних проявів.
10.	Здійснення моніторингу виїзного обслуговування мешканців малих та віддалених населених пунктів.	Щоквартально	Департамент економічного розвитку облдержадміністрації, райдержадміністрації	Оцінка забезпеченості населення сільської місцевості споживчими товарами та побутовими послугами.
11.	Проведення інвентаризації мережі об'єктів роздрібної торгівлі та ресторанного бізнесу (громадського харчування).	I квартал 2018 року	Департамент економічного розвитку облдержадміністрації, райдержадміністрації, виконавчі комітети міських рад	Ведення та використання електронної бази даних щодо інфраструктури об'єктів споживчого ринку, здійснення економічної оцінки їх розвитку.
12.	Здійснення моніторингу показників у сфері роздрібної торгівлі та нефінансових послуг.	Щомісячно та щоквартально	Департамент економічного розвитку облдержадміністрації, Головне управління статистики в області, райдержадміністрації, виконавчі комітети міських рад	Збільшення кількісних та якісних показників розвитку споживчого ринку, зокрема, зростання обороту роздрібної торгівлі на 2,0 % до рівня 17,0 млрд грн, у розрахунку на одну особу – 16,8 тис гривень.

№ з/п	Зміст заходів	Термін виконання	Відповідальні виконавці	Очікувальні результати
5. Соціальна і гуманітарна сфери				
5.1. Демографічна ситуація, підтримка сімей, дітей та молоді, гендерна політика				
Завдання 1. Пропаганда здорового способу життя				
1.	Розробка, видання та розповсюдження соціально-рекламної продукції щодо збереження репродуктивного здоров'я, популяризації здорового способу життя.	Протягом 2018 року	Управління охорони здоров'я облдержадміністрації, обласний, районні, міські центри соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді	Підвищення рівня обізнаності населення щодо соціально небезпечних хвороб та переваг здорового способу життя.
2.	Проведення інформаційно-просвітницьких заходів щодо попередження соціально небезпечних хвороб, профілактики шкідливих звичок (тютюнопаління, алкоголізму, наркоманії), збереження репродуктивного здоров'я, формування здорового способу життя серед молоді.		Обласний, районні, міські центри соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді, об'єднані територіальні громади	Збереження репродуктивного здоров'я дітей та молоді. Підвищення рівня свідомого ставлення населення до збереження здоров'я, відмова від шкідливих звичок. Зниження показників захворюваності на «соціальні хвороби».
3.	Популяризація та утвердження переваг здорового і безпечного способу життя та занять фізичною культурою і спортом через ЗМІ, соціальну рекламу, проведення лекцій, семінарів та круглих столів.	Протягом 2018 року	Департамент сім'ї, молоді та спорту облдержадміністрації, КП «Обласний молодіжний центр», райдержадміністрації, виконавчі комітети органів місцевого самоврядування	Подолання суспільної байдужості населення до власного здоров'я, зменшення захворюваності та збільшення тривалості життя населення
Завдання 2. Відпочинок та оздоровлення дітей				
4.	Збереження та розвиток мережі дитячих закладів оздоровлення та відпочинку, забезпечення умов їх функціонування та раціонального використання.	Протягом 2018 року	Управління освіти і науки облдержадміністрації, відділи освіти райдержадміністрацій, місцевих органів самоврядування, управління освіти міських рад	Забезпечення рівності прав кожної дитини на оздоровлення та відпочинок. Створення умов для зміцнення фізичного та психічного здоров'я дітей.

№ з/п	Зміст заходів	Термін виконання	Відповідальні виконавці	Очікувальні результати
5.	Проведення державної атестації дитячих закладів оздоровлення та відпочинку області.	Червень-серпень	Департамент сім'ї, молоді та спорту облдержадміністрації	Збільшення питомої ваги оздоровчих послуг. Надання якісних оздоровчих та відпочинкових послуг.
6.	Оздоровлення дітей, що потребують особливої соціальної уваги та підтримки.			Приведення діяльності закладів оздоровлення та відпочинку у відповідність до державних стандартів. Забезпечення дітей якісними оздоровчими послугами.
<i>Завдання 3. Надання допомоги сім'ям, які опинились у складних життєвих обставинах, багатодітним сім'ям. Підтримка дітей соціально незахищених категорій, профілактика соціального сирітства</i>				
7.	Організація та проведення навчальних семінарів для спеціалістів та фахівців із соціальної роботи районних/міських центрів соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді, закладів соціального обслуговування стосовно впровадження нових форм і методів у соціальну роботу.	Протягом 2018 року	Обласний центр соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді	Підвищення кваліфікації та професійного рівня спеціалістів і фахівців із соціальної роботи районних/міських центрів соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді, закладів соціального обслуговування.
8.	Проведення інформаційно-просвітницьких заходів щодо пропагування сімейних цінностей, формування свідомого та відповідального ставлення до батьківства, повноцінного виховання та розвитку дітей.	Протягом 2018 року	Обласний, районні, міські центри соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді, об'єднані територіальні громади	Підвищення рівня свідомого ставлення молоді до сімейних цінностей, відповідального батьківства.
9.	Організація своєчасного виявлення сімей з дітьми на ранніх стадіях криз, проведення з ними ефективної соціальної роботи з метою збереження сім'ї, попередження втрати дитиною сімейного оточення.			Зменшення кількості сімей з дітьми, що опинились у складних життєвих обставинах. Зменшення кількості дітей, позбавлених батьківського піклування.
10.	Розроблення та розповсюдження інформаційних матеріалів щодо методів соціальної підтримки та послуг і процедур їх надання для широкого			Обласний центр соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді

№ з/п	Зміст заходів	Термін виконання	Відповідальні виконавці	Очікувальні результати
	інформування населення.			
11.	Проведення благодійних акцій, святкових заходів для дітей соціально незахищених категорій, організація роботи пунктів одноразового безкоштовного харчування дітей, які опинились у складних життєвих обставинах.		Служба у справах дітей облдержадміністрації	Підтримка дітей соціально незахищених категорій, підвищення поінформованості населення з питань захисту прав та законних інтересів дітей.
12.	Проведення заходів щодо підтримки багатодітних сімей, соціально уразливих категорій сімей, забезпечення їх прав на пільги.		Департамент сім'ї, молоді та спорту облдержадміністрації, райдержадміністрації, виконавчі комітети міських рад, об'єднані територіальні громади	Підвищення рівня проживання багатодітних сімей, формування позитивного ставлення до таких сімей. Підтримка дітей із сімей, які потребують особливої соціальної уваги та підтримки (охоплення заходами 30 відсотків дітей із соціально уразливих сімей).
13.	Проведення заходів у рамках Всеукраїнської акції «16 днів проти насильства» та інших інформаційно-просвітницьких заходів, спрямованих на формування нетерпимого ставлення у суспільстві до всіх проявів насильства та дискримінації за ознакою статі.			Надання допомоги особам, які зазнали насильства та дискримінації.
Завдання 4. Забезпечення права дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, на виховання у сімейному оточенні				
14.	Проведення інформаційних кампаній щодо формування позитивного сприйняття сімейного влаштування дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, спонукання кандидатів на створення патронатних, прийомних сімей, ДБСТ.	Протягом 2018 року	Обласний, районні, міські центри соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді, об'єднані територіальні громади	Підвищення рівня обізнаності населення області щодо сімейних форм влаштування дітей-сиріт, дітей, позбавлених батьківського піклування. Збільшення кількості прийомних сімей та ДБСТ та кількості дітей, влаштованих у сімейні форми виховання.
15.	Проведення тренінгових занять для кандидатів у прийомні батьки, батьки-вихователі, а також навчань з метою		Обласний центр соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді	Збільшення кількості кандидатів у прийомні батьки, батьки-вихователі, опікуни/піклувальники.

№ з/п	Зміст заходів	Термін виконання	Відповідальні виконавці	Очікувальні результати
	підвищення виховного потенціалу прийомних батьків та батьків-вихователів.			
16.	Здійснення спеціалістами центрів СССДМ соціального супроводження прийомних сімей та дитячих будинків сімейного типу.		Обласний, районні, міські центри соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді, об'єднані територіальні громади	Своєчасна соціальна підтримка та допомога прийомним сім'ям та ДБСТ.
17.	Влаштування дітей, що залишились без батьківської опіки, до сімейних форм виховання.		Райдержадміністрації, виконавчі комітети міських рад	Збільшення кількості дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування влаштованих у сімейні форми виховання
18.	Розробка, випуск та розповсюдження методичної літератури, друкованої інформаційно-просвітницької продукції, інформації в мережі Інтернет стосовно влаштування дітей-сиріт, дітей, позбавлених батьківського піклування, до сімейних форм виховання.		Служба у справах дітей облдержадміністрації, райдержадміністрації, виконавчі комітети міських рад	(усиновлення, опіка, піклування, прийомні сім'ї, дитячі будинки сімейного типу).
19	Сприяння збільшенню мережі прийомних сімей та дитячих будинків сімейного типу.		Служба у справах дітей облдержадміністрації, Обласний центр соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді, райдержадміністрації, виконавчі комітети міських рад	Створення 2 дитячих будинків сімейного типу та 17 прийомних сімей у містах та районах області, влаштування до них 46 дітей.
20.	Проведення «Літньої школи» для прийомних батьків, батьків-вихователів, прийомних дітей, дітей-вихованців, власних дітей з цих родин.		Служба у справах дітей облдержадміністрації, Обласний центр соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді	Підвищення виховного потенціалу прийомних сімей, дитячих будинків сімейного типу.
Завдання 5. Зменшення рівня дитячої бездоглядності та безпритульності, інших антигромадських проявів серед дітей				
21.	Проведення виїзних нарад, засідань за «круглим столом» з питань соціально-	Протягом 2018року	Служба у справах дітей облдержадміністрації,	Профілактика соціального сирітства, зменшення рівня асоціальних проявів серед дітей.

№ з/п	Зміст заходів	Термін виконання	Відповідальні виконавці	Очікувальні результати
	правового захисту дітей.		Управління освіти і науки облдержадміністрації, Обласний центр соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді, райдержадміністрації, виконавчі комітети міських рад	
22.	Виявлення дітей, які опинились за межами сім'ї, бездоглядних та безпритульних дітей.		Служба у справах дітей облдержадміністрації, райдержадміністрації, виконавчі комітети міських рад, об'єднані територіальні громади	Зменшення рівня асоціальних проявів серед дітей.
23.	Розробка, випуск та розповсюдження методичної літератури з питань профілактики дитячої бездоглядності та безпритульності, друкованої інформаційно-просвітницької продукції із захисту прав дитини.		Служба у справах дітей облдержадміністрації, райдержадміністрації, виконавчі комітети міських рад, об'єднані територіальні громади	Підвищення рівня поінформованості населення та посадових осіб державних установ щодо захисту прав дітей.
24.	Організація діяльності мобільного інформаційно-консультативного пункту з прав дитини.		Служба у справах дітей облдержадміністрації	
Завдання 6. Соціальне становлення та підтримка молоді				
25.	Національно-патріотичне виховання молоді.	Протягом 2018 року	Департамент сім'ї, молоді та спорту облдержадміністрації, КП «Обласний молодіжний центр»	Формування соціально активного та свідомого громадянина України.
26.	Набуття молодими людьми знань, навичок та інших компетентностей поза системою освіти (розвиток неформальної освіти).			Збільшення кількості молоді, залученої до неформальної освіти.
27.	Створення умов для працевлаштування молоді (забезпечення первинної і вторинної зайнятості та самозайнятості молоді).			Збільшення відсотка молоді, залученої до праці в літніх трудових загонах, сезонних робіт та підприємницької діяльності.

№ з/п	Зміст заходів	Термін виконання	Відповідальні виконавці	Очікувальні результати
28.	Проведення заходів за участю молоді, що проживає на тимчасово окупованій території України, та внутрішньо переміщених осіб.			Підтримка молоді, що проживає на тимчасово окупованій території України, та внутрішньо переміщених осіб.
29.	Надання фінансової підтримки молодіжним та дитячим громадським організаціям.			Збільшення кількості реалізованих соціально корисних проєктів молодіжних громадських організацій.
30.	Проведення міжнародних молодіжних заходів.			Забезпечення міжнародного молодіжного півробітництва.
<i>Завдання 7. Запобігання та протидія торгівлі людьми. Забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків у всіх сферах життєдіяльності суспільства</i>				
31.	Здійснення заходів щодо встановлення статусу особи, яка постраждала від торгівлі людьми.	Протягом 2018 року	Департамент сім'ї, молоді та спорту облдержадміністрації, райдержадміністрації, виконавчі комітети міських рад, об'єднані територіальні громади	Захист та надання допомоги постраждалим від торгівлі людьми.
32.	Проведення інформаційно-просвітницьких заходів, спрямованих на підвищення рівня інформованості населення щодо запобігання ризикам потрапляння в ситуації торгівлі людьми та можливостей отримання допомоги (зокрема до Всесвітнього дня боротьби з торгівлею людьми, Європейського дня боротьби з торгівлею людьми).			Поінформованість суспільства щодо шляхів уникнення ризиків потрапляння в ситуації торгівлі людьми та можливостей отримання допомоги з метою формування у населення навичок безпечної поведінки (охоплення просвітницькими заходами 30 відсотків населення області).
33.	Розгляд питань з гендерної проблематики на засіданнях Міжвідомчої ради з питань сім'ї, гендерної рівності, демографічного розвитку, запобігання насильству в сім'ї та протидії торгівлі людьми при облдержадміністрації та відповідних координаційних рад при райдержадміністраціях, виконавчих комітетах міських рад, рад об'єднаних територіальних громад.		Департамент сім'ї, молоді та спорту облдержадміністрації, райдержадміністрації, виконавчі комітети міських рад, об'єднані територіальні громади	Посилення інституційного механізму утвердження гендерної рівності.

№ з/п	Зміст заходів	Термін виконання	Відповідальні виконавці	Очікувальні результати
34.	Проведення інформаційно-просвітницьких кампаній, освітніх, культурно-мистецьких заходів з питань утвердження в суспільстві культури гендерної рівності та подолання гендерних стереотипів, протидії гендерно зумовленого насильства, гендерних аспектів запобігання та врегулювання конфліктів.			Підвищення рівня обізнаності громадськості щодо утвердження гендерної рівності в суспільстві та подолання гендерних стереотипів (охоплення заходами 30 відсотків населення області).

5.2. Ринок праці

Завдання 1. Повернення безробітних до продуктивної зайнятості, підвищення рівня зайнятості населення, стимулювання створення нових робочих місць

1.	Сприяння працевлаштуванню населення, що шукає роботу та звертається за послугами до служби зайнятості на вільні та новостворені робочі місця.	Протягом 2018 року	Обласний центр зайнятості	Підвищення рівня зайнятості населення.
2.	Активізація профорієнтаційної роботи у напрямку інформування та мотивації широких верств населення до професійного росту, розвитку вмінь, компетенції та кваліфікації протягом усього життя, легальної зайнятості.			Якісна та адресна профорієнтаційна робота з населенням, направлена на обґрунтований вибір або зміну професії відповідно до потреб ринку праці.
3.	Організація професійної підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації з урахуванням потреб ринку праці та замовлень роботодавців.			Покращення якості робочої сили, задоволення потреб роботодавців у кваліфікованих кадрах.
4.	Організація громадських робіт та інших робіт тимчасового характеру, які заохочують та стимулюють безробітних до продуктивної зайнятості.			Тимчасова зайнятість населення, матеріальна підтримка безробітних, мотивація безробітних до праці.
5.	Організація професійної підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації учасників антитерористичної операції.			Департамент соціального захисту населення облдержадміністрації,

№ з/п	Зміст заходів	Термін виконання	Відповідальні виконавці	Очікувальні результати
обласний центр зайнятості				
Завдання 2. Підвищення рівня оплати праці				
6.	Здійснення моніторингу та контролю за додержанням законодавства про працю в частині мінімальних державних гарантій, колективних соціально-трудова відносин, вжиття відповідних заходів впливу щодо упередження та припинення порушень трудового законодавства.	Протягом 2018 року	Департамент соціального захисту населення облдержадміністрації, Управління Держпраці в області, райдержадміністрації, виконавчі комітети міських рад, за участю роботодавців та профспілкових організацій	Посилення мотивації до легальної зайнятості. Зростання розміру середньомісячної заробітної плати штатних працівників на 20,7 % (до 6700 гривень). Скорочення частки низкооплачуваних працівників, зменшення розшарування населення за рівнем доходів.
7.	Забезпечення своєчасної та в повному обсязі виплати заробітної плати, здійснення моніторингу та контролю стану виплати заробітної плати, вжиття заходів з погашення існуючої заборгованості.		Департаменти облдержадміністрації: соціального захисту населення, економічного розвитку, агропромислового розвитку, житлово-комунального господарства та паливно-енергетичного комплексу, Головне управління юстиції в області, Федерація профспілкових організацій області, Чернігівське обласне об'єднання організацій роботодавців, Управління Держпраці в області, райдержадміністрації, виконавчі комітети міських рад	Скорочення (ліквідація) заборгованості із виплати заробітної плати на підприємствах, установах та організаціях області.
8.	Контроль за недопущенням використання підприємствами, установами та організаціями області найманої праці без належного оформлення трудових відносин, та виявленням фактів нелегальної виплати заробітної плати найманим працівникам.		Управління Держпраці в області	Посилення мотивації до легальної зайнятості.

№ з/п	Зміст заходів	Термін виконання	Відповідальні виконавці	Очікувальні результати
<i>Завдання 3. Створення належних безпечних умов праці на підприємствах, установах і організаціях усіх форм власності, зниження виробничого травматизму та професійних захворювань в області</i>				
9.	Здійснення державного нагляду (контролю) та вжиття превентивних заходів за додержанням законодавства про працю, зайнятість населення, працевлаштування інвалідів, загально-обов'язкове державне соціальне страхування юридичними та фізичними особами, які використовують найману працю.	Протягом 2018 року	Управління Держпраці в області	Захист трудових прав найманих працівників області. Правова обізнаність населення з метою недопущення порушення їх прав у рамках діючого трудового законодавства.
10.	Здійснення державного нагляду (контролю) у сфері експертизи умов праці відповідно до чинного законодавства. Своєчасне та якісне проведення атестацій робочих місць за умовами праці.			Поліпшення умов праці працівників.
11.	Здійснення державного нагляду (контролю) у сфері гігієни праці. Своєчасне та якісне проведення попередніх та періодичних медичних оглядів працівників, дотримання вимог санітарних норм та правил.			Профілактика професійних захворювань, поліпшення умов праці працівників.
<i>5.3. Система соціального захисту та соціальне забезпечення населення</i>				
<i>Завдання 1. Реалізація конституційних прав громадян на соціальний захист, забезпечення рівня життя всіх груп населення не нижче прожиткового мінімуму</i>				
1.	Забезпечення своєчасного та в повному обсязі надання населенню всіх видів державної допомоги, субсидій згідно із чинним законодавством.	Протягом 2018 року	Департамент соціального захисту населення облдержадміністрації, райдержадміністрації, виконавчі комітети міських рад	Забезпечення своєчасного та в повному обсязі надання населенню всіх видів допомог, субсидій, передбачених чинним законодавством.

№ з/п	Зміст заходів	Термін виконання	Відповідальні виконавці	Очікувальні результати
Завдання 2. Соціальний захист учасників антитерористичної операції та осіб з інвалідністю				
2.	Сприяння у забезпеченні житлом членів сімей загиблих учасників АТО, осіб з інвалідністю 1-2 груп з числа учасників АТО, а також осіб, які втратили функціональні можливості нижніх кінцівок внаслідок безпосередньої участі в АТО та потребують поліпшення житлових умов.	Протягом 2018 року	Департамент соціального захисту населення облдержадміністрації, райдержадміністрації, органи місцевого самоврядування	Поліпшення житлових умов членів сімей загиблих учасників АТО, осіб з інвалідністю 1-2 груп із числа учасників АТО, а також осіб, які втратили функціональні можливості нижніх кінцівок внаслідок безпосередньої участі в АТО шляхом забезпечення їх житлом.
3.	Видача направлень на забезпечення технічними та іншими засобами реабілітації учасників антитерористичної операції, осіб з інвалідністю та дітей з інвалідністю.		Департамент соціального захисту населення облдержадміністрації	Соціальна адаптація та інтеграція в суспільство учасникам антитерористичної операції, осіб з інвалідністю та дітей з інвалідністю.
4.	Забезпечення санаторно-курортним лікуванням постраждалих учасників антитерористичної операції та осіб з інвалідністю .			Поліпшення стану здоров'я, закріплення результатів попереднього лікування учасників антитерористичної операції та осіб з інвалідністю.
5.	Направлення на проходження психологічної реабілітації учасників антитерористичної операції.			Відновлення психічного здоров'я та профілактика розвитку посттравматичних стресових розладів, дезадаптації, конфліктів з оточуючими учасникам антитерористичної операції.
6.	Направлення осіб з інвалідністю та дітей з інвалідністю до реабілітаційних установ для отримання реабілітаційних послуг.			Відновлення оптимального фізичного, інтелектуального, психічного і соціального рівня життєдіяльності осіб інвалідністю з метою сприяння їх інтеграції в суспільство.
Завдання 3. Соціальний захист внутрішньо переміщених осіб				
7.	Забезпечення організації обліку та надання щомісячної адресної допомоги внутрішньо переміщеним особам для покриття витрат на проживання, у тому числі на оплату житлово-комунальних послуг.	Протягом 2018 року	Департамент соціального захисту населення облдержадміністрації, райдержадміністрації, виконавчі комітети міських рад.	Облік внутрішньо переміщених осіб та створення їм належних умов для тимчасового або постійного проживання.

№ з/п	Зміст заходів	Термін виконання	Відповідальні виконавці	Очікувальні результати
Завдання 4. Стабільність пенсійної системи та пенсійного забезпечення громадян				
8.	Реалізація законів України та рішень Уряду щодо пенсійного забезпечення громадян.	Протягом 2018 року	Головне управління Пенсійного фонду України в області	Своєчасна та в повному обсязі виплата пенсій.
9.	Забезпечення співпраці органів місцевої влади, правоохоронних, контролюючих органів, соціальних партнерів та установ Пенсійного фонду України в області з метою сприяння максимально повному надходженню коштів до Пенсійного фонду України в області та погашення існуючої заборгованості.		Головне управління Пенсійного фонду України в області, територіальні органи центральних органів виконавчої влади	Зменшення заборгованості по платежах, легалізація оплати праці, захист прав застрахованих осіб.
5.4. Охорона здоров'я				
Завдання 1. Продовження реформування сфери охорони здоров'я області з акцентом на первинну ланку				
1.	Всебічне висвітлення сутності та заходів започаткованих перетворень у медичній сфері в друкованих та електронних ЗМІ.	Протягом 2018 року	Управління охорони здоров'я облдержадміністрації	Підвищення інформованості населення щодо реформування сфери охорони здоров'я, формування позитивного ставлення населення до реформ.
2.	Модернізація мережі закладів охорони здоров'я області, що надають первинну медико-санітарну допомогу.		Управління охорони здоров'я облдержадміністрації, райдержадміністрації, виконавчі комітети міських рад, об'єднані територіальні громади	Забезпеченість населення області лікарями ЗПСМ; збільшення відсотка населення, що отримує допомогу у сімейних лікарів, забезпечення якісною медичною допомогою мешканців, особливо сільської місцевості, в повному обсязі.
3.	Будівництво, реконструкція та ремонт закладів охорони здоров'я, покращення їх матеріально-технічної бази.		Управління охорони здоров'я облдержадміністрації, райдержадміністрації, виконавчі комітети міських рад, органи місцевого самоврядування	Поліпшення умов отримання населенням послуг охорони здоров'я.
4.	Оптимізація цілодобового ліжкового фонду госпітальних закладів охорони здоров'я відповідно до реальних потреб населення та нормативу, визначеному		Управління охорони здоров'я облдержадміністрації, райдержадміністрації, виконавчі комітети міських рад, органи місцевого самоврядування	Приведення показника забезпечення населення лікарняними ліжками відповідно до нормативу, економія бюджетних коштів.

№ з/п	Зміст заходів	Термін виконання	Відповідальні виконавці	Очікувальні результати
	постановою КМУ України від 25.11.2015 № 1024 «Про затвердження нормативу забезпечення стаціонарними лікарняними ліжками у розрахунку на 10 тис. населення».			
5.	Введення в дію єдиної оперативно-диспетчерської служби ЛПЗ «Чернігівський обласний центр екстреної медичної допомоги та медицини катастроф».	I квартал 2018 року	Управління охорони здоров'я облдержадміністрації, ЛПЗ «Чернігівський обласний центр екстреної медичної допомоги та медицини катастроф»	Оперативне та цілодобове реагування на виклики екстреної медичної допомоги, своєчасне прибуття на місце виклику та доставка постраждалого до стаціонару. Створення ефективної системи супроводу хворих на догоспітальному етапі надання медичної допомоги.
6.	Забезпечення медичних працівників житлом (зокрема, службовим), земельними ділянками.	Протягом 2018 року	Управління охорони здоров'я облдержадміністрації, райдержадміністрації, органи місцевого самоврядування	Покращення кадрової ситуації та соціального захисту медичних працівників.
7.	Підвищення рівня кваліфікації медичних кадрів первинної ланки.		Управління охорони здоров'я облдержадміністрації	Покращення профілактичного напрямку роботи, раннє виявлення захворювань, наближення медичної допомоги до населення.
<i>Завдання 2. Доступна, якісна, сучасна медична допомоги населенню області. Покращення надання медичної допомоги матерям та дітям</i>				
8.	Продовження роботи щодо створення міжрайонних акушерсько-гінекологічних центрів та перинатальних центрів II рівня.	Протягом 2018 року	Управління охорони здоров'я облдержадміністрації	Зниження рівня немовлячої смертності. Збільшення частки нормальних пологів. Запобігання випадкам материнської смертності.
9.	Проведення скринінгу новонароджених щодо виявлення моногенних захворювань.			Забезпечення вчасної діагностики вроджених вад та спадкової патології, своєчасне отримання лікувального харчування.
10.	Забезпечення лікувально-профілактичних закладів області препаратами крові, виготовлених виключно з обстеженої в установленому порядку донорської крові (плазми).			Створення незнижувального запасу якісних компонентів та препаратів крові. Впровадження плазмодонорства в відділеннях трансфузіології центральних районних та міських лікарень.

№ з/п	Зміст заходів	Термін виконання	Відповідальні виконавці	Очікувальні результати
11.	Рання діагностика хвороб сечостатевої системи, лікування хронічної ниркової недостатності, застосування діалізнаї терапії.			Підвищення ефективності та якості надання спеціалізованої лікувально-профілактичної допомоги хворим нефрологічного профілю, збереження їх працездатності, збільшення тривалості життя.
12.	Своєчасне діагностування цукрового діабету, забезпечення хворих на цукровий і нецукровий діабет лікарськими засобами та виробами медичного призначення.			Покращення рівня глікемічного контролю, зменшення кількості тяжких ускладнень цукрового діабету, зменшення кількості госпіталізацій дітей з приводу тяжких гіпоглікемічних станів, зменшення рівня первинного виходу на інвалідність та рівня смертності внаслідок ускладнень цукрового діабету.
13.	Рання діагностика інфаркту міокарда, надання своєчасної медичної допомоги хворим на серцево-судинну та судинно-мозкову патологію.			Зниження рівня смертності від гострих інфарктів міокарду, первинної інвалідності, зумовленої серцево-судинними та судинно-мозковими захворюваннями, в першу чергу у працездатному віці.
Завдання 3 . Профілактика та лікування соціально небезпечних хвороб.				
14.	Реалізація заходів загальнодержавної цільової соціальної програми протидії ВІЛ-інфекції/СНІДу на 2015-2018 роки.	Протягом 2018 року	Управління охорони здоров'я облдержадміністрації, департаменти облдержадміністрації: сім'ї, молоді та спорту, соціального захисту населення, інформаційної діяльності та комунікацій з громадськістю; управління освіти і науки облдержадміністрації; Чернігівський обласний центр соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді;	Зниження рівня захворюваності і смертності від ВІЛ-інфекції/СНІДу, збільшення якості і доступності послуг з профілактики та діагностики ВІЛ-інфекції, насамперед серед представників груп підвищеного ризику щодо інфікування ВІЛ, послуг з лікування, догляду і підтримки людей, які живуть з ВІЛ.

№ з/п	Зміст заходів	Термін виконання	Відповідальні виконавці	Очікувальні результати
			районні державні адміністрації, виконавчі комітети міських рад, неурядові ВІЛ-сервісні організації	
15.	Створення та обладнання сайтів антиретровірусної терапії на базі кабінетів «Довіра» ЦРЛ, ЦМЛ.		Управління охорони здоров'я облдержадміністрації, райдержадміністрації, виконавчі комітети міських рад	Оптимізація організаційної структури ВІЛ-сервісної служби області, забезпечення якісного моніторингу лікування ВІЛ-інфікованих, підвищення якості життя.
16.	Проведення профілактичних оглядів населення з метою раннього виявлення туберкульозу та контрольоване лікування хворих на туберкульоз на амбулаторному етапі.		Управління охорони здоров'я облдержадміністрації	Організація виявлення та діагностики туберкульозу. Покращення ефективності лікування хворих на туберкульоз. Зниження рівня захворюваності на туберкульоз.
17.	Профілактика та забезпечення раннього виявлення онкологічних захворювань, насамперед серед населення, що мешкає в сільській місцевості.			Раннє виявлення онкопатології, покращення рівня надання медичної допомоги хворим на злоякісні новоутворення, зниження інвалідизації онкологічних хворих, рівня смертності від раку, створення умов для продовження та поліпшення якості життя онкологічних хворих.

5.5. Освіта

Завдання 1. Створення сучасного освітнього середовища для дітей дошкільного віку

1.	Розширення мережі закладів дошкільної освіти та створення додаткових місць на базі діючих.	Протягом 2018 року	Управління освіти і науки облдержадміністрації, райдержадміністрації, органи місцевого самоврядування	Охоплення місцями у закладах дошкільної освіти усіх дітей, які потребують здобуття дошкільної освіти (ліквідація черг на влаштування дітей) шляхом відкриття 9 закладів дошкільної освіти та 11 додаткових груп.
2.	Удосконалення освітнього середовища закладів дошкільної освіти.			Гармонійний розвиток особистості дитини у період дошкільного дитинства, забезпечення наступності між ланками освіти.

№ з/п	Зміст заходів	Термін виконання	Відповідальні виконавці	Очікувальні результати
3.	Створення умов для здобуття якісної дошкільної освіти дітьми п'ятирічного віку.			Забезпечення рівних стартових умов для майбутніх першокласників.
4.	Організація змісту освітньої діяльності закладів дошкільної освіти відповідно до Базового компоненту дошкільної освіти, комплексних і парціальних програм та інших видів навчальних видань, рекомендованих Міністерством освіти і науки України або схвалених комісією з дошкільної педагогіки та психології Науково-методичної ради з питань освіти МОН України, інших нормативно-правових актів.			Спрямованість навчально-виховного процесу на розвиток умінь і навичок особистості, застосування на практиці здобутих знань, успішну адаптацію дитини в соціумі, формування здібностей до колективної діяльності.
5.	Реалізація права дітей на дошкільну освіту із врахуванням особливих освітніх потреб у навчанні і вихованні кожної дитини відповідно до принципів інклюзивної освіти.			Здобуття дітьми з особливими освітніми потребами якісної освіти, зокрема, створення інклюзивних та (або) спеціальних груп.

Завдання 2. Всебічний розвиток дитини, її талантів та здібностей, формування цінностей, необхідних для успішної самореалізації

6.	Оптимізація мережі закладів загальної середньої освіти та приведення її у відповідність до потреб населення, фінансових можливостей адміністративних територій.	Протягом 2018 року	Управління освіти і науки облдержадміністрації, місцеві органи державної виконавчої влади та органи місцевого самоврядування,	Забезпечення якості освіти та якості освітньої діяльності, особливо у сільській місцевості.
7.	Створення мережі опорних закладів як центрів єдиного освітнього простору.		відділи освіти райдержадміністрацій,	Рівні умови доступу до якісної освіти осіб, у тому числі з особливими освітніми потребами.
8.	Організація регулярного безоплатного перевезення у сільській місцевості учнів та педагогічних працівників до місць навчання, роботи та додому.		місцевих органів самоврядування, управління освіти міських рад	Забезпечення права дітей шкільного віку, в т.ч. сільської місцевості, на отримання якісних освітніх послуг.
9.	Створення сучасного освітнього середовища Нової української школи.			Широке використання нових ІТ-технологій, мультимедійних засобів навчання, оновлення

№ з/п	Зміст заходів	Термін виконання	Відповідальні виконавці	Очікувальні результати
				лабораторної бази нових закладів.
10.	Розширення мережі інклюзивних (спеціальних) класів у закладах загальної середньої освіти.			Створення умов для здобуття освіти особами з особливими освітніми потребами з урахуванням індивідуальних потреб, можливостей, здібностей та інтересів.
11.	Створення інклюзивно-ресурсних центрів для забезпечення права дітей з особливими освітніми потребами на здобуття дошкільної та загальної середньої освіти.			Психолого-педагогічна допомога дітям з особливими освітніми потребами, які навчаються в закладах освіти, а також методична допомога педагогічним працівникам, батькам або законним представникам дітей.
12.	Забезпечення функціонування закладів позашкільної освіти.		Управління освіти і науки облдержадміністрації, райдержадміністрації, органи місцевого самоврядування, позашкільні навчальні заклади	Розвиток здібностей дітей та учнівської молоді у сфері освіти, технічної та іншої творчості, здобуття ними первинних професійних знань, вмінь і навичок, необхідних для їх соціалізації, подальшої самореалізації.
13.	Реалізація Концепції національно-патріотичного виховання дітей та молоді.		Управління освіти і науки облдержадміністрації, райдержадміністрації, органи місцевого самоврядування	Забезпечення у молодого покоління розвинутої патріотичної свідомості і відповідальності, почуття вірності, любові до Батьківщини, збереження та шанування національної пам'яті.
14.	Створення оптимальних умов для обдарованих дітей та молоді, спроможних повноцінно реалізуватись в житті.			Покращення результатів участі школярів у Всеукраїнських етапах учнівських олімпіад з навчальних предметів, конкурсів-захисту науково-дослідницьких робіт учнів - членів малої академії наук України, інших інтелектуальних змагань. Підвищення результативності випускників шкіл під час зовнішнього незалежного оцінювання.
<i>Завдання 3. Розвиток професійної освіти відповідно до потреб регіонального ринку праці, у тому числі розвиток системи освіти впродовж життя</i>				
15.	Оптимізація мережі закладів професійної (професійно-технічної) освіти і підвищення їх наповнюваності шляхом реорганізації та укрупнення.	Протягом 2018 року	Управління освіти і науки облдержадміністрації	Збалансування обсягів та напрямів підготовки робітничих кадрів відповідно до потреб регіонального ринку праці.

№ з/п	Зміст заходів	Термін виконання	Відповідальні виконавці	Очікувальні результати
16.	Забезпечення умов для отримання якісної професійної (професійно-технічної) освіти шляхом осучаснення матеріально-технічної бази та оновлення змісту.			Покращення якості надання освітніх послуг для забезпечення конкурентоспроможної адаптації випускників до ринку праці.
17.	Посилення профорієнтаційної роботи.			Підняття престижу робітничих професій серед учнівської молоді.
<i>Завдання 4. Підвищення якості і конкурентоспроможності вищої освіти</i>				
18.	Створення умов для підвищення якості підготовки фахівців з урахуванням вимог регіонального ринку праці.	Протягом 2018 року	Вищі навчальні заклади області	Забезпечення регіонального ринку праці висококваліфікованими, конкурентоспроможними спеціалістами.
19.	Сприяння створенню умов для розвитку здібностей студентів у процесі навчання та участі в науковій роботі.			Забезпечення розвитку вищої освіти шляхом впровадження особистісно-зорієнтованих технологій навчання та індивідуалізації навчального процесу.
5.6. Культура і туризм				
<i>Завдання 1. Розвиток культури і мистецтв</i>				
1.	Проведення на належному організаційному та творчому рівні культурно-мистецьких заходів з нагоди державних свят, пам'ятних дат, ювілеїв, фестивалів та конкурсів.	Протягом 2018 року	Департамент культури і туризму, національностей та релігій облдержадміністрації	Формування гармонійного культурного середовища області, збереження, розвиток, вивчення національної культурної спадщини. Популяризація регіональної культурної індустрії.
2.	Постановка нових вистав та концертних програм, активізація гастрольно-концертної діяльності.			Ознайомлення громадян з новими театральномузичними проектами, кращими зразками театального та музичного мистецтва.
3.	Підтримка розвитку культурно-мистецьких закладів.			Створення належних умов для розвитку культури, забезпечення творчого розвитку особистості, підвищення культурного рівня та естетичного виховання громадян.
4.	Проведення обласних конкурсів і фестивалів серед учнів початкових спеціалізованих мистецьких навчальних закладів.			Залучення до мистецької освіти значної кількості дітей та молоді, збереження та розвиток мережі, виявлення і підтримка обдарованих дітей, забезпечення змістовного дозвілля підростаючого

№ з/п	Зміст заходів	Термін виконання	Відповідальні виконавці	Очікувальні результати
5.	Підвищення кваліфікації працівників культури і мистецтв в Чернігівському інституті мистецтв та менеджменту культури Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв. Проведення семінарських занять для працівників культури.			покоління. Підвищення фахового та освітнього рівня працівників культури і мистецтв.
<i>Завдання 2. Популяризація туристично-рекреаційного потенціалу Чернігівщини</i>				
6.	Організація та проведення рекламно-інформаційних турів для представників туристичної галузі та ЗМІ.	Протягом 2018 року	Департамент культури і туризму, національностей та релігій облдержадміністрації	Створення позитивного туристичного іміджу області; збільшення кількості туристів, що відпочивають у межах області.
7.	Виготовлення інформаційно-довідкової продукції про туристичний потенціал Чернігівщини.			
8.	Участь у міжнародних, всеукраїнських та регіональних презентаціях та виставково-ярмаркових заходах.			
<i>Завдання 3. Розвиток сільського та фестивального (подієвого) видів туризму</i>				
9.	Проведення семінарів-практикумів у сфері сільського зеленого та інших видів туризму.	Протягом 2018 року	Департамент культури і туризму, національностей та релігій облдержадміністрації	Створення передумов для формування конкурентоспроможного обласного туристичного продукту.
10.	Забезпечення туристичної складової під час проведення культурно-мистецьких заходів в області.			
<i>Завдання 4. Збереження та облік пам'яток містобудування та архітектури, садово-паркового мистецтва</i>				
11.	Проведення паспортизації об'єктів містобудування та архітектури, садово-паркового мистецтва Чернігівської області.	Протягом 2018 року	Упрвління містобудування та архітектури облдержадміністрації, користувачі пам'яток	Забезпечення повноти та доступності інформації про пам'ятки містобудування та архітектури, садово-паркового мистецтва області, збільшення кількості туристів, що відпочивають у межах області.

№ з/п	Зміст заходів	Термін виконання	Відповідальні виконавці	Очікувальні результати
5.7. Фізична культура і спорт				
Завдання 1. Створення умов для формування здорового населення				
1.	Проведення в населених пунктах області спортивних та фізкультурно-оздоровчих заходів серед усіх верств населення.	Протягом 2018 року	Департамент сім'ї, молоді та спорту облдержадміністрації, органи виконавчої влади та місцевого самоврядування	Забезпечення оптимальної рухової активності різних вікових груп населення.
2.	Виконання заходів з реалізації в області Національної стратегії з оздоровчої рухової активності «Рухова активність – здоровий спосіб життя – здорова нація».			
3.	Забезпечення функціонування та удосконалення мережі закладів фізичної культури і спорту.			
4.	Будівництво, реконструкція і ремонт спортивних споруд, оснащення їх сучасним інвентарем і обладнанням.	Протягом 2018 року	Департамент сім'ї, молоді та спорту облдержадміністрації, органи виконавчої влади та місцевого самоврядування, приватні інвестори	Приведення стану наявних споруд до міжнародних стандартів, створення додаткових умов для занять населення фізичною культурою і спортом, підготовки спортивних резервів і спортсменів високого класу.
5.	Будівництво в населених пунктах області міні-футбольних полів зі штучним покриттям для масового використання.			
6.	Запровадження на діючих спортивних спорудах, у т.ч. на базах олімпійської підготовки, енергозберігаючих технологій.			
Завдання 2. Виконання планів підготовки провідних спортсменів Чернігівщини до зимових 2018 року Олімпійських і Паралімпійських ігор у м. Пхьончхан (Південна Корея), чемпіонатів світу та Європи				
7.	Забезпечення фінансування участі провідних спортсменів області у відбіркових і контрольних змаганнях, передбачених індивідуальними планами	I квартал 2018 року	Департамент сім'ї, молоді та спорту облдержадміністрації, обласний центр інвалідного	Завоювання представниками області мінімум 4 ліцензій на право участі в зимових 2018 року Олімпійських і 2-х в Паралімпійських іграх

№ з/п	Зміст заходів	Термін виконання	Відповідальні виконавці	Очікувальні результати
	підготовки до зимових 2018 року Олімпійських і Паралімпійських ігор у м. Пхьончхан (Південна Корея).		спорту «Інваспорт»	
8.	Придбання провідним спортсменам необхідних предметів екіпіровки, інвентарю і обладнання, медичних, відновлювальних та вітамінних препаратів і технічних засобів відповідно до потреби.	Протягом 2018 року		Придбання 2-х біатлонних гвинтівок, 20 тис. набоїв, 10 пар якісних лиж та іншого інвентарю і обладнання для спортсменів кандидатів на участь зимових Олімпійських і Паралімпійських ігор у чемпіонатах світу та Європи.
9.	Розв'язання соціально-побутових проблем і створення максимально сприятливих умов для тренувань провідним спортсменам, кандидатам на участь в зимових 2018 року Олімпійських і Паралімпійських ігор		Департамент сім'ї, молоді та спорту облдержадміністрації, органи виконавчої влади і місцевого самоврядування	Вирішення питання щодо виділення трьох квартир кандидатам на участь в зимових 2018 року Олімпійських іграх. Створення прийнятних умов для тренувань кандидатів на участь в зимових 2018 року і наступних Олімпійських та Паралімпійських іграх.

5.8. Розвиток інформаційного простору

Завдання 1. Зміцнення інформаційної галузі Чернігівщини

1.	Реалізація проекту «Школа молодого журналіста». Проведення семінарів, засідань за «круглим столом», інших заходів з метою підвищення професійного рівня журналістів.	Протягом 2018 року	Департамент інформаційної діяльності та комунікацій з громадськістю облдержадміністрації, обласна організація Національної спілки журналістів (за згодою), Асоціація регіональних засобів масової інформації (за згодою), представники ЗМІ та інститутів громадянського суспільства (за згодою), представники органів виконавчої влади та місцевого самоврядування, відповідальні за зв'язки з	Підвищення професійного рівня журналістів ЗМІ області та стандартів журналістики, сприяння фаховій комунікації та взаємодії у медійному середовищі області, заохочення молоді до журналістської діяльності.

№ з/п	Зміст заходів	Термін виконання	Відповідальні виконавці	Очікувальні результати
			громадськістю	
2.	Проведення форуму працівників ЗМІ з нагоди Дня журналіста.	Червень 2018 року	Департамент інформаційної діяльності та комунікацій з громадськістю	Обмін досвідом серед представників ЗМІ області, стимулювання їх фахового розвитку .
3.	Надання фінансової підтримки друкованим виданням «Сіверянський літопис», «Літературний Чернігів», «Живи з надією».	Протягом 2018 року	громадськістю облдержадміністрації	Розвиток інформаційної галузі Чернігівщини, забезпечення задоволення інформаційних потреб населення області.
<i>Завдання 2. Забезпечення відкритості у діяльності органів влади, створення умов для реалізації на території області державної інформаційної політики та забезпечення інформаційних потреб населення</i>				
4.	Проведення засідань тематичних прес-брифінгів в ОДА та засідань прес-клубу «Ділове слово».	Протягом 2018 року	Департамент інформаційної діяльності та комунікацій з громадськістю облдержадміністрації	Інформування населення області про основні напрямки реалізації, стан та перспективи впровадження реформ в Україні, діяльність обласної державної адміністрації, ЦОВВ.
5.	Висвітлення діяльності облдержадміністрації та її структурних підрозділів у засобах масової інформації області.		Департамент інформаційної діяльності та комунікацій з громадськістю облдержадміністрації, друковані та електронні ЗМІ	
6.	Координація діяльності інформаційних служб РДА, МВК, ОТГ, територіальних підрозділів ЦОВВ. Проведення семінарів, засідань за «круглим столом», інших заходів з метою підвищення професійного рівня осіб, відповідальних за зв'язки з громадськістю.		Департамент інформаційної діяльності та комунікацій з громадськістю облдержадміністрації, райдержадміністрації, виконавчі комітети міських рад	Забезпечення координації інформаційних служб органів влади; ефективна комунікація органів влади та населення.
7.	Виготовлення та розміщення соціальної реклами.		Департамент інформаційної діяльності та комунікацій з громадськістю облдержадміністрації	Поширення інформації, спрямованої на досягнення суспільно корисних цілей
8.	Забезпечення сурдоперекладу інформаційних передач Чернігівської ОДТРК.			Задоволення інформаційних потреб осіб з особливими потребами.
<i>Завдання 3. Популяризація книжкової продукції Чернігівщини та збагачення її асортименту</i>				
9.	Забезпечення видання суспільно	Протягом	Департамент інформаційної	Забезпечення регулярного випуску наукових,

№ з/п	Зміст заходів	Термін виконання	Відповідальні виконавці	Очікувальні результати
	значущих творів місцевих авторів, їх розповсюдження серед бібліотек області та поширення іншими шляхами.	2018 року	діяльності та комунікацій з громадськістю облдержадміністрації, бібліотечні заклади області, автори та суб'єкти видавничої справи області, обласна організація Національної письменників журналістів	громадсько-політичних, літературних видань; надання підтримки найбільш талановитим авторам області; поповнення бібліотечних фондів зразками кращої сучасної книжкової продукції області.
10.	Залучення книжкової продукції Чернігівщини до представлення на виставкових заходах різного рівня.		Департамент інформаційної діяльності та комунікацій з громадськістю облдержадміністрації, автори та суб'єкти видавничої справи області	Популяризація книжкової продукції області, стимулювання розвитку видавничої справи.

5.9. Розвиток громадянського суспільства

Завдання 1. Забезпечення тісної взаємодії між органами виконавчої влади області та інститутами громадянського суспільства

1.	Підтримка роботи Громадської ради при облдержадміністрації, інших консультативно-дорадчих органів.	Протягом 2018 року	Департамент інформаційної діяльності та комунікацій з громадськістю облдержадміністрації, структурні підрозділи облдержадміністрації	Посилення спроможності інститутів громадянського суспільства щодо виконання їх статутних завдань, покращення іміджу органів виконавчої влади серед громадськості.

Завдання 2. Сприяння діяльності інститутами громадянського суспільства області у їх діяльності

2.	Проведення конкурсу програм (проектів, заходів) для інститутів громадянського суспільства області, сприяння у реалізації громадських проектів.	Протягом 2018 року	Департамент інформаційної діяльності та комунікацій з громадськістю облдержадміністрації, структурні підрозділи облдержадміністрації, райдержадміністрації, виконавчі комітети міських рад,	Реалізація інститутами громадянського суспільства суспільно значимих проектів.
3.	Сприяння інститутам громадянського суспільства у проведенні громадських моніторингових, здійсненні громадських та антикорупційних експертиз.			Залучення експертів від інститутів громадянського суспільства до розробки суспільно важливих актів, врахування пропозицій громадськості при їх підготовці, зокрема результатів експертної оцінки.

№ з/п	Зміст заходів	Термін виконання	Відповідальні виконавці	Очікувальні результати
4.	Сприяння поширенню в області меценатства та волонтерського руху. Проведення щорічного обласного конкурсу «Благодійник року» імені меценатів Тарновських.		інститути громадянського суспільства (за згодою)	Забезпечення широкої інформаційної кампанії серед громадського сектору області про приклади меценатства та благодійництва, підвищення престижності участі юридичних та фізичних осіб у волонтерському русі та благодійництві.
5.	Надання інформаційної підтримки інститутам громадянського суспільства.		Департамент інформаційної діяльності та комунікацій з громадськістю облдержадміністрації	Розвиток інститутів громадянського суспільства, взаємодія влади і громадськості.

6. Природокористування, екологічна безпека

6.1. Використання природних ресурсів

Завдання 1. Ефективне використання водних ресурсів

1.	Забезпечення експлуатації міжгосподарських державних меліоративних систем.	Протягом 2018 року	Деснянське басейнове управління водних ресурсів	Водовідведення та підготовка до сільськогосподарських робіт осушуваних земель, що обслуговуються міжгосподарськими державними меліоративними системами на площі 269,0 тис. га.
2.	Забезпечення державного управління водними ресурсами і проведення моніторингу вод.			Спостереження за гідрохімічними та радіологічними показниками на 13 водних об'єктах по 20 створах згідно з Програмою державного моніторингу довкілля в частині здійснення контролю якості поверхневих вод, здійснення 5144 вимірювань показників якості поверхневих вод.

Завдання 2. Ефективне використання лісових ресурсів, поліпшення якісного складу лісів

3.	Проведення заходів з боротьби зі шкідниками лісу, рубок формування і оздоровлення лісів.	Протягом 2018 року	Обласне управління лісового та мисливського господарства, КП «Чернігівоблагроліс»	Поліпшення стану та якісного складу лісів.
4.	Відтворення лісів на землях лісового фонду (зокрема на площах суцільних рубок).			Відтворення лісів на площі 1,98 тис. га.
5.	Встановлення лімітів використання лісових ресурсів при заготівлі		Обласне управління лісового та мисливського	Упорядкування заготівлі лісових ресурсів місцевого значення.

№ з/п	Зміст заходів	Термін виконання	Відповідальні виконавці	Очікувальні результати
	другорядних лісових матеріалів та здійсненні побічних лісових користувань на 2018 рік.		господарства	
Завдання 3. Раціональне використання земельних ресурсів				
6.	Проведення робіт з оновлення нормативної грошової оцінки земель населених пунктів та розробки нормативної грошової оцінки земельних ділянок за межами населених пунктів.	Протягом 2018 року	Головне управління Держгеокадастру в області, органи виконавчої влади, органи місцевого самоврядування	Збільшення надходжень до бюджетів усіх рівнів від використання природних ресурсів. Удосконалення земельних відносин, збільшення надходжень від плати за землю.
6.2. Охорона навколишнього природного середовища та техногенна безпека				
Завдання 1. Зменшення негативного впливу відходів на довкілля, збереження і відтворення природного різноманіття				
1.	Утилізація та знешкодження непридатних до використання хімічних засобів захисту рослин на території області.	Протягом 2018 року	Департамент екології та природних ресурсів облдержадміністрації, райдержадміністрації	Зниження рівня ризику виникнення надзвичайних ситуацій техногенного характеру.
2.	Знешкодження рідких токсичних відходів, що розміщені в ставках-накопичувачах.			Зниження рівня ризику забруднення об'єктів довкілля рідкими токсичними відходами.
3.	Впровадження систем роздільного збирання відходів.		Департаменти облдержадміністрації: екології та природних ресурсів; житлово-комунального господарства та паливно-енергетичного комплексу, райдержадміністрації, органи місцевого самоврядування	Зниження рівня ризику забруднення об'єктів довкілля побутовими відходами, можливість використання їх як вторинної сировини.
4.	Будівництво нових чи реконструкція існуючих об'єктів водовідведення та очисних споруд.		Департамент екології та природних ресурсів облдержадміністрації, Управління капітального будівництва облдержадміністрації, органи виконавчої влади та місцевого самоврядування	Недопущення забруднення довкілля області неочищеними стічними водами.

№ з/п	Зміст заходів	Термін виконання	Відповідальні виконавці	Очікувальні результати
5.	Проведення ліквідаційного санітарно-технічного тампонажу недіючих артезіанських свердловин.		Департамент екології та природних ресурсів облдержадміністрації	Недопущення забруднення підземних вод.
6.	Запровадження системи природоохоронних заходів збереження біо- та ландшафтного різноманіття.			Збереження і відтворення ландшафтного різноманіття, дотримання екологічної рівноваги, створення природних умов для життя і розвитку людини в екологічно збалансованому середовищі.
7.	Розширення площі природно-заповідного фонду.			

Завдання 2. Захист населення і територій від надзвичайних ситуацій

8.	Попередження виникнення пожеж, випадків загибелі та травмування людей на них.	Протягом 2018 року	Управління Державної служби України з надзвичайних ситуацій у Чернігівській області	Зменшення кількості пожеж, випадків загибелі та травмування людей на них, мінімізація економічних збитків від пожеж. Формування відповідальної позиції підростаючого покоління у сфері пожежної безпеки та культури поведінки з вогнем.
9.	Планування і реалізація заходів щодо запобігання виникненню надзвичайних ситуацій.		Департамент з питань цивільного захисту та оборонної роботи облдержадміністрації	Зниження рівня ризику виникнення надзвичайних ситуацій, поліпшення ефективності оперативного реагування та зменшення матеріальних збитків і втрат у разі виникнення таких ситуацій.
10.	Створення регіонального, місцевих і об'єктових резервів матеріально-технічних ресурсів для ліквідації надзвичайних ситуацій і їх наслідків.			Своєчасна ліквідація надзвичайних ситуацій та їх наслідків.
11.	Підтримання в постійній готовності обласної системи оповіщення.			Інформування населення щодо дій при виникненні надзвичайних ситуацій.
12.	Підтримання в постійній готовності до використання за призначенням захисних споруд.			Укриття населення від засобів масового ураження в особливий період та під час надзвичайних ситуацій у мирний час.

7. Добровільне об'єднання територіальних громад

Завдання 1. Організаційна підтримка та інформаційно-просвітницьке сприяння добровільному об'єднанню територіальних громад та приєднанню до об'єднаних територіальних громад

1.	Розгляд проектів рішень місцевих рад про добровільне об'єднання	Протягом 2018 року	Департамент економічного розвитку	Утворення спроможних територіальних громад

№ з/п	Зміст заходів	Термін виконання	Відповідальні виконавці	Очікувальні результати
	територіальних громад та добровільне приєднання до об'єднаних територіальних громад, підготовка висновків про їх відповідність Конституції та законам України.		облдержадміністрації	
2.	Надання консультативної допомоги органам місцевого самоврядування щодо процесу добровільного об'єднання територіальних громад та добровільного приєднання до об'єднаних територіальних громад.			Сприяння добровільному об'єднанню та приєднанню до об'єднаних територіальних громад.
3.	Проведення інформаційно-роз'яснювальної роботи з питань реформування місцевого самоврядування та добровільного утворення об'єднаних територіальних громад.		Департамент інформаційної діяльності та комунікацій з громадськістю облдержадміністрації	Інформування населення щодо адміністративно-територіальної реформи.
Завдання 2. Організаційно-інформаційна підтримка об'єднаних територіальних громад області				
4.	Розгляд проектних заявок щодо проектів, які можуть реалізовуватися за рахунок коштів субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на формування інфраструктури об'єднаних територіальних громад та підготовка проектів відповідних висновків.	Протягом 2018 року	Департамент економічного розвитку облдержадміністрації	Стимулювання розвитку і формування інфраструктури ОТГ.
5.	Надання методичної та консультативної допомоги об'єднаним територіальним громадам області щодо реалізації ними наданих законом повноважень місцевого самоврядування із земельних питань, а також у бюджетній, фінансовій, освітній, медичній, соціальній та інших сферах. Змістовне наповнення тематичних розділів з відповідних питань на офіційних сайтах.		Структурні підрозділи облдержадміністрації, Головне управління Держгеокадастру в Чернігівській області	Підвищення рівня інформаційної обізнаності ОТГ.

№ з/п	Зміст заходів	Термін виконання	Відповідальні виконавці	Очікувальні результати
6.	Організація та проведення для представників об'єднаних територіальних громад області навчальних заходів, що сприятимуть вирішенню проблемних питань місцевого значення.		КЗ Чернігівський центр перепідготовки та підвищення кваліфікації працівників органів державної влади, органів місцевого самоврядування, державних підприємств, установ і організацій, Чернігівський відокремлений підрозділ установи «Центр розвитку місцевого самоврядування»	Підвищення рівня інформаційної обізнаності та якості проектного менеджменту.

**Директор Департаменту
економічного розвитку
облдержадміністрації**

Ю.А. Свириденко

Додаток 2
до Програми економічного і соціального
розвитку області на 2018 рік
затверджено рішенням одинадцятої сесії
обласної ради сьомого скликання
7 грудня 2017 року № 6-11/VII

***ОСНОВНІ ПРОГНОЗНІ ПОКАЗНИКИ
ЕКОНОМІЧНОГО ТА СОЦІАЛЬНОГО РОЗВИТКУ
ОБЛАСТІ***

**Прогнозні макропоказники економічного і соціального розвитку області
на 2018-2020 роки**

Найменування показника	Одиниця виміру	2018 р.		2019 р.		2020 р.	
		сценарій 1	сценарій 2	сценарій 1	сценарій 2	сценарій 1	сценарій 2
Валовий регіональний продукт (у фактичних цінах)	млн грн	51899,6	52413,5	56003,9	56891,7	59980,1	61289,4
Індекс фізичного обсягу валового регіонального продукту (у цінах попереднього року), % до попереднього року	%	101,0	102,0	101,8	102,4	102,0	102,6
Індекс промислового виробництва	%	102,2	102,6	101,6	101,8	102,0	102,2
Виробництво валової продукції сільського господарства по всіх категоріях господарств (у цінах 2010 року)	млн грн	11084,4	11198,0	11305,0	11530,0	11530,0	11875,0
Індекс виробництва сільсько-господарської продукції по всіх категоріях господарств	%	102,0	103,0	102,0	103,0	102,0	103,0
Обсяг капітальних інвестицій за рахунок усіх джерел фінансування (у діючих цінах)	млн грн	6600	7000	7200	7700	7800	8400
Темп зростання (зниження) обсягу капітальних інвестицій за рахунок усіх джерел фінансування (у порівняних цінах)	%	102,8	109,0	103,8	104,8	103,1	103,9
Обсяг прямих іноземних інвестицій (наростаючим підсумком)	млн дол. США	455	460	463	470	472	480
Оборот роздрібної торгівлі (за всіма каналами реалізації)	млн грн	17060,0	17147,0	18550,0	18809,0	20095,0	20575,0
Темп зростання обороту роздрібної торгівлі (за всіма каналами реалізації)	%	102,0	102,5	102,1	103,0	102,2	103,2
Середньомісячна номінальна заробітна плата одного штатного працівника	грн	6700	6800	7800	7920	8900	9035
Рівень безробіття (за методологією МОП)	%	11,2	11,0	10,9	10,7	10,5	10,3
Зовнішньоторговельний оборот	млн дол. США	1052,1	1076,0	1127,8	1164,5	1216,0	1279,3
Експорт товарів	млн дол. США	589,0	608,0	633,2	671,2	690,2	756,4
Темп зростання до попереднього року	%	108,0	111,50	107,5	110,40	109,0	112,7

Валовий регіональний продукт

Показники	Одиниця виміру	2016 р., факт	2017 р., очік.	2018 р., прогноз
Валовий регіональний продукт (у фактичних цінах)	млн грн	41882,5	47142,9	51899,6
Індекс фізичного обсягу валового регіонального продукту (у цінах попереднього року), % до попереднього року	%	103,0	100,5	101,0
Валовий регіональний продукт у розрахунку на 1 особу (у фактичних цінах)	грн	40303	45845,9	51005,0

Промисловість

Показники	Одиниця виміру	2016 р., факт	2017 р., очік.	2018 р., прогноз
Обсяг реалізованої промислової продукції (у діючих цінах)	млн грн	22655,4	27042,8	35155,6
Індекс промислового виробництва	%	105,8	97,5	102,2
<i>у т.ч. по основних видах промислової діяльності:</i>				
Добувна промисловість і розроблення кар'єрів	%	81,3	96,7	98,0
Переробна промисловість	%	112,5	98,0	104,2
у тому числі:				
виробництво харчових продуктів, напоїв та тютюнових виробів	%	118,6	91,4	102,4
текстильне виробництво, виробництво одягу, шкіри, виробів зі шкіри та інших матеріалів	%	117,8	103,8	104,6
виготовлення виробів із деревини, виробництво паперу та поліграфічна діяльність	%	88,3	106,2	106,4
виробництво хімічних речовин і хімічної продукції	%	115,0	167,8	112,0
виробництво гумових і пластмасових виробів; іншої неметалевої мінеральної продукції	%	98,7	108,3	104,2
металургійне виробництво, виробництво готових металевих виробів, крім машин і устаткування	%	122,0	115,4	113,9
машинобудування, крім ремонту і монтажу машин і устаткування	%	116,3	120,7	109,8
Постачання електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря	%	109,3	97,4	98,3

Сільське господарство

Показники	Одиниця виміру	2016 р., факт	2017 р., очік.	2018 р., прогноз
Виробництво валової продукції сільського господарства по всіх категоріях господарств (у цінах 2010 року)	млн грн	10372,2	10872,0	11084,4
у тому числі: рослинництво	млн грн	8215,5	8748,8	8956,7
тваринництво	млн грн	2156,7	2123,2	2127,8
Виробництво валової продукції сільського господарства на одну особу	грн	9981,0	10573,0	10893,0
Індекс виробництва сільськогосподарської продукції по всіх категоріях господарств	%	104,5	104,8	102,0
Виробництво валової продукції сільського господарства по сільськогосподарських підприємствах у цінах 2010 року	млн грн	7285,8	7501,2	7709,4
Індекс виробництва сільськогосподарської продукції по сільськогосподарських підприємствах	%	111,5	103,0	102,8
Частка виробництва сільськогосподарської продукції господарствами населення	%	29,8	31,0	30,5
Ефективність сільгоспвиробництва (обсяг валової продукції сільського господарства у розрахунку на 100 га сільгоспугідь)	тис. грн	584,4	612,6	624,6
Кількість сільськогосподарських кооперативів	од.	28	29	31
Середньомісячна номінальна заробітна плата у сільському господарстві	грн	4144	6155	7078

Виробництво основних видів сільськогосподарської продукції

Показники	Один. виміру	2012 – 2016 рр. в середньому	в т.ч. 2016 р., факт	2017 р., очік.	2018 р., прогноз	2018 р. у % до 2017 р.
Виробництво основних видів продукції в усіх категоріях господарств						
Зерно (у вазі після обробки)	тис.тонн	3201,9	3739,9	3896,5	3959,2	101,6
картопля	тис.тонн	1462,8	1201,8	1522,3	1523,0	100,0
овочі	тис.тонн	199,0	187,1	187,3	195,7	104,5
цукрові буряки	тис.тонн	334,9	289,5	294,0	286,6	97,5
олійні культури:	тис.тонн	537,3	793,3	770,4	814,7	105,8
у т.ч. насіння соняшника	тис.тонн	345,0	537,5	444,5	479,0	107,8
плоди та ягоди	тис.тонн	17,0	14,5	15,5	17,0	109,6
худоба і птиця в живій вазі	тис.тонн	56,1	50,0	48,9	48,7	99,6
молоко	тис.тонн	567,6	549,5	546,8	548,8	100,4
яйця	млн шт	289,3	297,7	284,6	287,5	101,0
Регіональна потреба в зерні для хлібопечення	тис.тонн	54,9	53,2	52,9	53,1	100,4

Інвестиційна та будівельна діяльність

Показники	Одиниця виміру	2016 р., факт	2017 р., очік.	2018 р., прогноз
Загальний обсяг капітальних інвестицій за рахунок усіх джерел фінансування	млн грн	5318,5	6000,0	6600,0
у порівняних цінах у % до попереднього року	%	132,5	106,4	102,8
Обсяг капітальних інвестицій на одну особу	грн	5160,3	5835,0	6480,0
Загальний обсяг прямих іноземних інвестицій (наростаючим підсумком) на кінець року	млн дол. США	241,3	445,0	455,0
у % до початку року	%	262	184,4	104,0
Обсяг прямих іноземних інвестицій у розрахунку на 1 особу	дол. США	233,7	432,8	447,2
Обсяг залучених прямих іноземних інвестицій	млн дол. США	152,6	200,0	10,0
Загальний обсяг виконаних будівельних робіт	млн грн	635,0	890,0	1270,0
у порівняних цінах у % до попереднього року	%	100,3	123,2	128,5
Обсяг освоєних державних капітальних вкладень на будівництво, реконструкцію, ремонт об'єктів інфраструктури та соціальної сфери:				
- за рахунок коштів Державного фонду регіонального розвитку	млн грн	81,35	112,55	120,0
- за рахунок інших коштів Державного бюджету	млн грн	123,09	306,0	375,0
- за рахунок дорожнього фонду	млн грн	-	-	468,5

Структура капітальних інвестицій

млн грн

Показники	2016 р., факт	2017 р., очік.	2018 р., прогноз
Капітальні інвестиції за видами економічної діяльності:			
сільське, лісове та рибне господарство	2161,2	2550	3060
промисловість	1613,6	1800	1820
у т.ч. переробна	1302,3	1490	1550
будівництво	525,1	560	600
транспорт, складське господарство, поштова та кур'єрська діяльність	112,3	128	138
освіта	13,8	30,0	35,0
охорона здоров'я та надання соціальної допомоги	118,4	150,0	160,0
мистецтво, спорт, розваги та відпочинок	9,8	12,0	14,0
інші галузі	764,3	770,0	773

Введення в експлуатацію об'єктів соціальної сфери за рахунок усіх джерел фінансування

Показники	Одиниця виміру	2016 р., факт	2017 р., очік.	2018 р., прогноз
Загальна площа житла	тис. м ²	106,04	120,7	125,3
Загальноосвітні навчальні заклади	місць	-	-	1000
Дошкільні заклади освіти	місць	119	64	295
Амбулаторно-поліклінічні заклади	відвід. за зміну	186	-	*

* буде визначено додатково після розподілу субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам щодо підтримки розвитку мережі первинної медичної допомоги у сільській місцевості

Зовнішньоекономічна діяльність

Показники	Одиниця виміру	2016 р., факт	2017р., очік.	2018 р., прогноз	2018 р. у % до 2017 р.
Зовнішньоторговельний оборот товарів	млн дол. США	906,7	993,1	1052,1	105,9
Обсяг експорту, всього	-«-	432,8	545,3	589,0	108,0
Обсяг експорту до попереднього року	%	78,5	126,0	108,0	x
Обсяг експорту товарів в розрахунку на 1 особу	дол. США	416,5	530,3	578,8	109,1
Обсяг імпорту, всього	млн дол. США	473,9	447,8	463,1	103,4
Обсяг імпорту у % до попереднього року	%	124,7	94,5	103,4	x

Транспорт та зв'язок

Показники	Одиниця виміру	2016 р., факт	2017 р., очік.	2018 р., прогноз	2018 р. у % до 2017 р.
Обсяги перевезень пасажирів автомобільним транспортом:	млн осіб	47,3	47,4	47,87	101,0
Пасажирооборот	млн пас. км	612,4	590,0	595,9	101,0
Обсяги перевезень вантажів автомобільним транспортом:	тис. тонн	1460,4	1461,0	1490,2	102,0
Вантажооборот	млн т.км	727,1	830,0	854,9	103,0
Доходи від послуг зв'язку (у діючих цінах)	млн грн	1096,5	1120,0	1142,4	102,0

Споживчий ринок

Показники	Одиниця виміру	2016 р., факт	2017 р., очік.	2018 р., прогноз
Оборот роздрібної торгівлі (за всіма каналами реалізації)	млн грн	24745,3	15250,0	17060,0
Оборот роздрібної торгівлі на одну особу	грн	23812,0	14830,4	16765,9
Темп зростання обороту роздрібної торгівлі (за всіма каналами реалізації)	%	104,0	102,5	102,0

Населення та ринок праці

Показники	Одиниця виміру	2016 р., факт	2017 р., очік.	2018 р., прогноз	2018 р. у % до 2017 р.
Середньорічна чисельність наявного населення	тис. осіб	1039,19	1028,29	1017,54	99,0
Економічно активне населення у віці 15-70 років, всього	тис. осіб	478,7	478,0	477,5	99,9
Зайняті в усіх сферах економічної діяльності у віці 15-70 років, всього	тис. осіб	424,8	424,2	423,8	99,9
Рівень безробіття населення віком 15-70 років (за методологією МОП)	%	11,3	11,3	11,2	x
Середньооблікова кількість штатних працівників	тис. осіб	189,8	187,0	185,1	99,0
Середньомісячна заробітна плата одного штатного працівника	грн	4002	5550	6700	120,7
Темп зростання (зменшення) середньомісячної номінальної заробітної плати штатних працівників	%	121,5	138,7	120,7	x
Фонд оплати праці працівників, зайнятих економічною діяльністю (без малих підприємств)	млн грн	9388,7	12703,3	15179,7	119,5

Житлово-комунальне господарство

Показник	Одиниці виміру	2016 р., факт	2017 р., очік.	2018 р., прогноз	2018 р. у % до 2017 р.
Кількість об'єднань співвласників багатопверхових будинків (ОСББ)	одиниць	339	375	417	111,2
у т.ч. створених протягом року	одиниць	63	36	42	116,7
Частка загальної площі багатоквартирного (5 і більше поверхів) житлового фонду, що обслуговується ОСББ	%	11,8	13,5	15,2	112,6
Обладнання багатоквартирних будинків приладами обліку та регуляторами температури:					
холодної води	%	26,6	28,5	45,0	157,9
гарячої води	%	23,7	23,7	35,0	147,7
теплової енергії	%	68,6	73,4	80,0	109,0
Обсяг економії енергоресурсів	тис.т ум. палива	30,5	35,2	37,0	105,1
Протяжність переоснащення мереж зовнішнього освітлення вулиць райцентрів та малих міст	км	117	135	140	103,7
Кількість обладнаних дитячих майданчиків у райцентрах та містах обласного значення	одиниць	710	785	840	107,0
Протяжність теплових та парових мереж	км	510,8	510,8	510,8	100,0
Протяжність водопровідних мереж	км	1998,2	2098,0	2224,0	106,0
Протяжність каналізаційних мереж	км	760,0	780,0	815,0	104,5
Рівень обладнання загальної площі житлового фонду водопроводом					
- у міській місцевості	%	62,3	62,9	63,4	100,8
- сільській місцевості	%	1,7	1,8	1,9	105,6

Діяльність комунальних підприємств спільної власності територіальних громад області

Показники	Одиниця виміру	2016 р., факт	2017 р., очік.	2018 р., прогноз
Дохід від реалізації товарів, робіт, послуг	млн грн	634,0	629,4	646,5
Надходження від оренди майна, всього	млн грн	8,9	9,4	9,7
в тому числі до обласного бюджету	млн грн	2,6	1,9	2,1

Розвиток малого та середнього підприємництва

Показники	Одиниця виміру	2016 р., факт	2017 р., очік.	2018 р., прогноз	2018 р. у % до 2017
Кількість суб'єктів малого підприємництва юридичних осіб (всього)	одиниць	4886	4900	4930	100,6
Кількість малих підприємств у розрахунку на 10 тис. осіб наявного населення	одиниць	47	48	48	100,0
Кількість суб'єктів середнього підприємництва юридичних осіб (всього)	одиниць	346	348	350	100,6
Кількість середніх підприємств у розрахунку на 10 тис. осіб наявного населення	одиниць	3	3	3	100,0
Кількість найманих працівників на малих підприємствах	тис. од.	30,6	30,6	30,65	100,2
Кількість фізичних осіб-підприємців	тис. од.	35,7	34,5	34,6	100,3
Обсяги реалізованої продукції (товарів, послуг) малими підприємствами	млрд грн	16,81	18,0	19,2	106,7
Обсяги реалізованої продукції (товарів, послуг) середніми підприємствами	млрд грн	39,53	42,5	45,5	107,1
Надходження від діяльності суб'єктів малого підприємництва (юридичних і фізичних осіб) до місцевого бюджету	млн грн	754,22	810,0	870,0	107,4
Надходження від діяльності суб'єктів середнього підприємництва до місцевого бюджету	млн грн	760,95	815,0	875,0	107,4

Туризм

Показники	Одиниця виміру	2016 р., факт	2017 р., очік.	2018 р., прогноз	2018 р. у % до 2017 р.
Кількість туристичних операторів	одиниць	3	3	3	100,0
Кількість готелів та аналогічних засобів розміщення	одиниць	48	47	47	100,0
Кількість відвідувачів музейних закладів та національних заповідників	тис. осіб	859	880	950	108,0
Кількість садиб зеленого туризму	одиниць	35	35	35	100,0

Розвиток соціальної сфери

Показники	Одиниця виміру	2016 р., факт	2017 р., очік.	2018 р., прогноз	2018р. у % до 2017 р.
Охорона здоров'я					
Середня забезпеченість населення:					
• лікарняними ліжками у розрахунку на 10 тис. жителів (стаціонар)	ліжок	95,9	89,5	85,0	95,0
• амбулаторно-поліклінічними закладами у розрахунку на одного мешканця	відвід. за рік	9,7	9,7	9,6	99,0
• наданою медичною допомогою лікарями вдома на 100 мешканців	відвід. за рік	67,2	66,0	65,4	99,1
• лікарями усіх спеціальностей на 10 тис. населення на кінець року	осіб	35,3	35,1	35,0	99,7
Кількість лікарів загальної практики-сімейної медицини	осіб	321	322	340	105,6
Частка населення, що отримує медичну допомогу у сімейних лікарів	%	66,8	69,9	70,0	100,1
Освіта					
Кількість закладів дошкільної освіти	одиниць	446	448	457	102,0
Відкриття закладів дошкільної освіти	одиниць	15	3	9	300,0
Відкриття додаткових груп на базі діючих навчальних закладів	одиниць	11	8	11	137,5
Охоплення дітей віком від 3-х до 6 (7) років дошкільними навчальними закладами, (до кількості дітей дошкільного віку):	%	93,9	94,9	95,5	x
у т.ч. – міська місцевість	%	100,0	100,0	100,0	x
– сільська місцевість	%	78,6	79,0	80,0	x
Охоплення дітей 5-річного віку дошкільною освітою	%	100,0	100,0	100,0	100,0
Чисельність дітей у дошкільних навчальних закладах у розрахунку на 100 місць	осіб	115	113	112	99,1
Охоплення дітей позашкільною освітою (до кількості дітей шкільного віку)	%	43,7	43,5	43,5	x
Кількість закладів загальної середньої освіти	одиниць	546	520	505	97,1
- у них учнів	тис. осіб	91,3	92,4	92,0	99,6
у т.ч. кількість малокомплектних закладів загальної середньої освіти	одиниць	291	263	248	94,3
- у них учнів	тис. осіб	14,3	13,5	12,9	95,6
Кількість учнів на один персональний комп'ютер	осіб	10,4	9,1	8,9	97,8
Кількість комп'ютерних класів	одиниць	622	655	665	101,5

Показники	Одиниця виміру	2016 р., факт	2017 р., очік.	2018 р., прогноз	2018р. у % до 2017 р.
Рівень охоплення гарячим харчуванням школярів	%	84,4	84,4	85,0	x
Охоплення підвозом учнів з віддалених населених пунктів	% до потреби	100,0	100,0	100,0	x
у т.ч. шкільними автобусами	% до потреби	93,2	94,4	95,2	x
Охоплення учнів профільним навчанням	%	87,2	88,3	88,5	x
Кількість закладів професійно-технічної освіти	одиниць	20	18	14	77,8
- у них учнів	осіб	5835	5139	5297	103,0
Прийнято учнів, слухачів до закладів професійно-технічної освіти, всього	тис. осіб	2,8	2,1	2,6	123,8
- у т.ч. за рахунок державного замовлення	тис. осіб	0,9	0,2	0,3	150,0
Підготовлено (випущено) кваліфікованих робітників закладів професійно-технічної освіти	тис. осіб	2,8	2,6	2,4	92,3
Кількість закладів вищої освіти	одиниць	23	23	23	100,0
- у них студентів	осіб	23532	23000	22500	97,8
Соціальний захист					
Кількість сімей, які отримують державні соціальні допомоги	одиниць	65694	65700	67671	103,0
Кількість сімей, які користуються субсидією по оплаті за житлово-комунальні послуги	одиниць	270263	270300	273003	101,0
Кількість осіб, які мають право на пільги	тис. осіб	324,7	316,0	309,5	98,0
Кількість дитячих будинків сімейного типу:	одиниць	25	25	27	108,0
- у них дітей	осіб	152	157	163	103,8
Кількість прийомних сімей:	одиниць	208	210	215	102,4
- у них дітей	осіб	325	338	343	101,5
Питома вага дітей-сиріт, дітей, позбавлених батьківського піклування, влаштованих до сімейних форм виховання, у загальній кількості дітей даної категорії	%	92,0	92,5	93,0	x
Фізична культура і спорт					
Кількість дитячо-юнацьких спортивних шкіл	одиниць	52	46	47	102,2
- у них учнів	осіб	15745	15370	15600	101,5
Кількість підготовлених майстрів спорту України, майстрів спорту міжнародного класу та кандидатів у майстри спорту	осіб	234	235	240	102,1

Показники	Одиниця виміру	2016 р., факт	2017 р., очік.	2018 р., прогноз	2018р. у % до 2017 р.
Рівень охоплення дітей і учнівської молоді віком 6-18 років систематичними заняттями у спортивних школах	%	15,8	15,8	15,9	100,6
Кількість учнів шкіл вищої спортивної майстерності (ШВСМ)	осіб	218	220	225	102,3
Кількість осіб з інвалідністю і дітей-інвалідів, які займаються у групах центру «Інваспорт» та ДЮСШ для інвалідів	осіб	375	395	400	101,3
Кількість членів збірних команд України з видів спорту (у т.ч. кандидати і резерв) від області	осіб	283	285	290	101,7
Культура					
Кількість клубних закладів різних форм підпорядкування	одиниць	767	764	760	99,5
з них у сільській місцевості	одиниць	705	702	698	99,4
Кількість бібліотечних закладів різних форм підпорядкування	одиниць	725	716	705	98,5
з них у сільській місцевості	одиниць	611	605	600	99,2
Кількість театрів	одиниць	4	4	4	-
Кількість музеїв (включаючи національні заповідники)	одиниць	36	36	36	-
Початкові спеціалізовані мистецькі навчальні заклади (дитячі музичні школи, художні школи, школи мистецтв, хореографічні школи)	одиниць	39	39	39	-
в них учнів	осіб	7817	8928	9000	100,8

Охорона навколишнього природного середовища

Показники	Одиниця виміру	2016 р., факт	2017р., очік.	2018 р., прогноз	2018 р. у % до 2017 р.
Кількість об'єктів природно-заповідного фонду	одиниць	663	665	667	100,3
Площа земель природно-заповідного фонду	тис. га	260,7	260,8	261,0	100,1
Питома вага фактичної площі природно-заповідного фонду до площі адміністративно-територіальної одиниці	%	7,81	7,81	7,82	x
Площа національних природних парків	тис. га	42,0	42,0	42,0	100,0
Площа регіональних ландшафтних парків	тис. га	78,9	78,9	78,9	100,0
Кількість місць видалення відходів	од.	704	707	707	100,0
у т.ч. паспортизованих	од.	524	540	600	111,1
Обсяги викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря стаціонарними джерелами	тис. тонн	37,102	40,0	40,0	100,0
Кількість забруднених стічних вод, що скидаються у поверхневі водойми	млн м ³	6,3	7,5	7,5	100,0
Лісистість території	%	20,9	20,9	20,9	100,0
Посадка лісових насаджень (лісовідновлення і захисне лісорозведення)	га	2519	2332	1980	84,9
Біологічний метод охорони лісів від шкідників	тис. га	23,1	22,55	22,55	100,0
Тампонаж свердловин	одиниць	66	64	75	117,2
Утилізація пестицидів	тонн	-	-	286,5	x
Питома вага утилізованих відходів до загальної кількості утворених відходів	%	14,5	16,5	17,5	x
Використання коштів обласного фонду охорони навколишнього природного середовища	тис. грн.	16822,88	30169,09	35000,0	116,0

Директор Департаменту економічного розвитку облдержадміністрації

Ю.А. Свириденко

Додаток 3
до Програми економічного і соціального
розвитку області на 2018 рік
затверджено рішенням одинадцятої сесії
обласної ради сьомого скликання
7 грудня № 6-11/VII

***ПЕРЕЛІК ОСНОВНИХ РЕГІОНАЛЬНИХ
ЦІЛЬОВИХ ПРОГРАМ, ЯКІ БУДУТЬ
РЕАЛІЗОВУВАТИСЯ В ОБЛАСТІ
У 2018 РОЦІ***

**Перелік основних регіональних цільових програм,
які будуть реалізовуватися в області у 2018 році**

№ з/п	Назва програми, <i>дата і номер нормативно-правового акта про її затвердження</i>	Термін реалізації
Чернігівська обласна рада, Чернігівська обласна державна адміністрація		
1.	Програма сприяння виконанню повноважень депутатами Чернігівської обласної ради на 2016-2018 роки, <i>затверджена рішенням другої сесії обласної ради сьомого скликання від 18.12.2015 № 5-2/VII</i>	2016-2018 роки
2.	Програма розвитку місцевого самоврядування на 2016-2018 роки, <i>затверджена рішенням четвертої сесії обласної ради сьомого скликання від 29.03.2016 № 8-4/VII</i>	2016-2018 роки
Департамент економічного розвитку облдержадміністрації		
3.	Обласна Програма підтримки індивідуального житлового будівництва та розвитку особистого селянського господарства «Власний дім» на 2016-2020 роки, <i>затверджена рішенням двадцять восьмої сесії обласної ради шостого скликання від 10.09.2015</i>	2016-2020 роки
4.	Програма інвестиційної, зовнішньоекономічної та виставково-ярмаркової діяльності Чернігівської області на 2016-2020 роки «Чернігівщина - конкурентоспроможний регіон», <i>затверджена рішенням третьої сесії обласної ради сьомого скликання від 27.01.2016 № 2-3/VII</i>	2016-2020 роки
5.	Обласна Програма розвитку малого і середнього підприємництва на 2017-2020 роки, <i>затверджена рішенням сьомої сесії обласної ради сьомого скликання від 20.12.2016 № 6-7/VII</i>	2017-2020 роки
Департамент агропромислового розвитку облдержадміністрації		
6.	Програма фінансової підтримки органічного виробництва в Чернігівській області на 2015-2020 роки, <i>затверджена рішенням двадцять четвертої сесії обласної ради шостого скликання від 29.04.2015</i>	2015-2020 роки
7.	Програма передачі нетелей багатодітним сім'ям, які проживають у сільській місцевості Чернігівської області на 2016-2020 роки, <i>затверджена рішенням третьої сесії обласної ради сьомого скликання від 27.01.2016 № 4-3/VII</i>	2016-2020 роки
8.	Програма підтримки особистих селянських господарств Чернігівської області на 2016-2020 роки, <i>затверджена рішенням третьої сесії обласної ради сьомого скликання від 27.01.2016 № 5-3/VII</i>	2016-2020 роки
9.	Програма підтримки розвитку сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів Чернігівської області на 2017-2021 роки, <i>затверджена рішенням сьомої сесії обласної ради сьомого скликання від 20.12.2016 № 5-7/VII</i>	2017-2021 роки

№ з/п	Назва програми, <i>дата і номер нормативно-правового акта про її затвердження</i>	Термін реалізації
10.	Програма підтримки іміджевих заходів в агропромисловому комплексі Чернігівської області на 2018-2022 роки <i>(проект)</i>	2018-2022 роки
Департамент соціального захисту населення облдержадміністрації та обласний центр зайнятості		
11.	Програма фінансової підтримки обласних громадських організацій інвалідів та ветеранів на 2016-2020 роки, <i>затверджена рішенням двадцять восьмої сесії обласної ради шостого скликання від 10.09.2015</i>	2016-2020 роки
12.	Програма продуктивної зайнятості населення Чернігівської області на 2018-2020 роки <i>(проект)</i>	2018-2020 роки
13.	Програма соціальної підтримки учасників антитерористичної операції, членів їх сімей та бійців-добровольців у Чернігівській області на 2017-2018 роки, <i>затверджена рішенням десятої сесії обласної ради сьомого скликання від 22.08.2017 № 5-10/ VII</i>	2017-2018 роки
Департамент житлово-комунального господарства та паливно-енергетичного комплексу облдержадміністрації		
14.	Програма стимулювання до запровадження енергоефективних заходів населення, об'єднань співвласників багатоквартирних будинків та житлово-будівельних кооперативів Чернігівської області на 2018-2020 роки <i>(проект)</i>	2018-2020 роки
Управління містобудування та архітектури облдержадміністрації		
15.	Довгострокова Комплексна регіональна програма коригування, розроблення містобудівної документації та місцевих правил забудови населених пунктів Чернігівської області на 2005-2020 роки, <i>затверджена розпорядженням голови обласної державної адміністрації від 22.07.2004 № 215</i>	2005-2020 роки
16.	Обласна Програма паспортизації об'єктів культурної спадщини містобудування та архітектури, садово-паркового мистецтва Чернігівської області на 2013-2020 роки, <i>затверджена рішенням одинадцяті сесії обласної ради шостого скликання від 21.12.2012</i>	2013-2020 роки
17.	Регіональна цільова Програма ведення містобудівного кадастру Чернігівської області на 2016-2018 роки, <i>затверджена рішенням другої сесії обласної ради сьомого скликання від 18.12.2015 № 17-2/VII</i>	2016-2018 роки
Управління капітального будівництва облдержадміністрації		
18.	Програма фінансування у 2018 році робіт з будівництва, реконструкції, ремонту та утримання автомобільних доріг загального користування місцевого значення <i>(проект)</i>	2018 рік
Департамент культури і туризму, національностей та релігій облдержадміністрації		

№ з/п	Назва програми, дата і номер нормативно-правового акта про її затвердження	Термін реалізації
19.	Обласна цільова довгострокова програма «Мистецька освіта Чернігівщини» на 2011-2025 роки, затверджена рішенням п'ятої сесії обласної ради шостого скликання від 30.09.2011	2011-2025 роки
20.	Обласна цільова Програма розвитку туризму в Чернігівській області на 2013-2020 роки, затверджена рішенням одинадцятої сесії обласної ради шостого скликання від 21.12.2012	2013-2020 роки
21.	Цільова Програма проведення археологічних досліджень в Чернігівській області на 2013-2020 роки, затверджена рішенням дванадцятої сесії обласної ради шостого скликання від 29.03.2013	2013-2020 роки
22.	Програма оновлення та розвитку Менського зоологічного парку загальнодержавного значення на 2016-2020 роки, затверджена рішенням другої сесії обласної ради сьомого скликання від 18.12.2015 № 22-2/VII	2016-2020 роки
Управління охорони здоров'я облдержадміністрації		
23.	Цільова соціальна програма протидії ВІЛ-інфекції/СНІДу на 2015-2018 роки у Чернігівській області, затверджена рішенням двадцять восьмої сесії обласної ради шостого скликання від 10.09.2015	2015-2018 роки
24.	Обласна Програма забезпечення населення Чернігівської області спеціалізованою медичною допомогою на 2016-2020 роки, затверджена рішенням другої сесії обласної ради сьомого скликання від 18.12.2015 № 18-2/VII	2016-2020 роки
25.	Обласна Програма боротьби з онкологічними захворюваннями на 2017-2021 роки, затверджена рішенням восьмої сесії обласної ради сьомого скликання від 23.02.2017 № 9-8/VII	2017-2021 роки
Управління освіти і науки облдержадміністрації		
26.	Обласна Програма «Шкільний автобус» на 2016-2020 роки, затверджена рішенням другої сесії обласної ради сьомого скликання від 18.12.2015 № 20-2/VII	2016-2020 роки
27.	Обласна Програма забезпечення речовим майном вихованців Чернігівського ліцею з посиленою військово-фізичною підготовкою Чернігівської обласної ради на 2016-2020 роки, затверджена рішенням п'ятої сесії обласної ради сьомого скликання від 20.07.2016 № 37-5/VII	2016-2020 роки
28.	Обласна Програма надання підтримки особам з особливими освітніми потребами, які навчаються у спеціальних та інклюзивних класах закладів загальної середньої освіти на 2018-2022 роки (проект)	2018-2022 роки
Департамент сім'ї, молоді та спорту облдержадміністрації		
29.	Обласна програма підтримки розвитку житлового кредитування молоді на 2011-2020 роки, затверджена рішенням третьої сесії обласної ради шостого скликання від 25.03.2011	2011-2020 роки

№ з/п	Назва програми, дата і номер нормативно-правового акта про її затвердження	Термін реалізації
30.	Обласна Програма оздоровлення та відпочинку дітей Чернігівської області на 2016-2020 роки, затверджена рішенням другої сесії обласної ради сьомого скликання від 18.12.2015 № 19-2/VII	2016-2020 роки
31.	Обласна Програма «Молодь Чернігівщини» на 2016-2020 роки, затверджена рішенням четвертої сесії обласної ради сьомого скликання від 29.03.2016 № 9-4/VII	2016-2020 роки
32.	Обласна Програма розвитку фізичної культури та спорту Чернігівської області на 2017-2020 роки, затверджена рішенням сьомої сесії обласної ради сьомого скликання від 20.12.2016 № 12-7/VII	2017-2020 роки
33.	Комплексна обласна програма підтримки сім'ї, забезпечення гендерної рівності та протидії торгівлі людьми на період до 2020 року, затверджена рішенням восьмої сесії обласної ради сьомого скликання від 23.02.2017 № 11-8/VII	2017-2020 роки
34.	Обласна цільова Програма з національно-патріотичного виховання на 2017-2020 роки, затверджена рішенням восьмої сесії обласної ради сьомого скликання від 23.02.2017 № 10-8/VII	2017-2020 роки
Служба у справах дітей облдержадміністрації		
35.	Обласна Програма із забезпечення житлом дітей-сиріт, дітей, позбавлених батьківського піклування, та осіб з їх числа на 2016-2020 роки, затверджена рішенням шостої сесії обласної ради сьомого скликання від 29.09.2016 № 6-6/VII	2016-2020 роки
36.	Регіональна цільова Програма розвитку сімейних форм виховання дітей-сиріт, дітей, позбавлених батьківського піклування, подолання дитячої безпритульності та бездоглядності на 2017-2022 роки, затверджена рішенням сьомої сесії обласної ради сьомого скликання від 20.12.2016 № 11-7/VII	2017-2022 роки
Департамент інформаційної діяльності та комунікацій з громадськістю облдержадміністрації		
37.	Обласна Програма підтримки розвитку інформаційної та видавничої сфер Чернігівщини на 2016-2020 роки, затверджена рішенням двадцять восьмої сесії обласної ради шостого скликання від 10.09.2015	2016-2020 роки
38.	Обласна Програма сприяння розвитку інститутів громадянського суспільства на 2016-2020 роки «Чернігівська громада», затверджена рішенням двадцять восьмої сесії обласної ради шостого скликання від 10.09.2015	2016-2020 роки
39.	Програма відзначення державних та професійних свят, ювілейних дат, заохочення за заслуги перед Чернігівською областю, здійснення представницьких та інших заходів на 2018-2022 роки (проект)	2018-2022 роки

№ з/п	Назва програми, дата і номер нормативно-правового акта про її затвердження	Термін реалізації
Відділ інформаційно-комп'ютерного забезпечення апарату облдержадміністрації		
40.	Програма інформатизації Чернігівської області на 2018-2020 роки (проект)	2018-2020 роки
Департамент з питань цивільного захисту та оборонної роботи облдержадміністрації		
41.	Цільова соціальна програма розвитку цивільного захисту Чернігівської області на 2016-2020 роки, затверджена рішенням двадцять восьмої сесії обласної ради шостого скликання від 10.09.2015	2016-2020 роки
42.	Програма профілактики правопорушень у Чернігівській області на 2016-2020 роки, затверджена рішенням шостої сесії обласної ради сьомого скликання від 29.09.2016 № 5-6/VII	2016-2020 роки
43.	Програма покращання матеріально-технічного забезпечення заходів територіальної оборони, військових частин та правоохоронних органів, які беруть участь в антитерористичній операції та дислокуються на території Чернігівської області, на 2018 рік (проект)	2018 рік
Управління державної служби України з надзвичайних ситуацій у Чернігівській області		
44.	Програма забезпечення пожежної безпеки на території Чернігівської області на 2016-2020 роки, затверджена рішенням четвертої сесії обласної ради сьомого скликання від 29.03.2016 № 10-4/VII	2016-2020 роки
Головне територіальне управління юстиції у Чернігівській області		
45.	Програма правової освіти населення Чернігівської області на 2016-2018 роки, затверджена розпорядженням голови облдержадміністрації від 07.11.2016 № 668	2016-2018 роки
Департамент екології та природних ресурсів облдержадміністрації		
46.	Програма охорони навколишнього природного середовища Чернігівської області на 2014-2020 роки, затверджена рішенням двадцятої сесії обласної ради шостого скликання від 17.06.2014	2014-2020 роки
Головне управління Держгеокадастру у Чернігівській області		
47.	Програма використання та охорони земель Чернігівської області на 2011-2020 роки, затверджена рішенням третьої сесії обласної ради шостого скликання від 25.03.2011	2011-2020 роки
Деснянське басейнове управління водних ресурсів		
48.	Регіональна цільова програма розвитку водного господарства області на період до 2021 року, затверджена рішенням дванадцятої сесії обласної ради шостого скликання від 29.03.2013	до 2021 року

№ з/п	Назва програми, <i>дата і номер нормативно-правового акта про її затвердження</i>	Термін реалізації
Управління державного агентства рибного господарства у Чернігівській області		
49.	Програма розвитку рибного господарства по Чернігівській області на 2018-2020 роки, <i>затверджена рішенням десятої сесії обласної ради сьомого скликання від 22.08.2017 № 9-10/VII</i>	2018-2020 роки
Державний архів області		
50.	Програма створення страхового фонду документації на 2016-2020 роки, <i>затверджена рішенням сьомої сесії обласної ради сьомого скликання від 20.12.2016 № 14-7/VII</i>	2016-2020 роки

Директор Департаменту економічного розвитку облдержадміністрації

Ю.А. Свириденко

Додаток 4
до Програми економічного і соціального
розвитку області на 2018 рік
затверджено рішенням одинадцятої сесії
обласної ради сьомого скликання
7 грудня 2017 року № 6-11/VII

***ПРІОРИТЕТНІ ПРОЕКТИ, ЯКІ ДОЦІЛЬНО ФІНАНСУВАТИ
ІЗ ЗАЛУЧЕННЯМ КОШІВ ОБЛАСНОГО БЮДЖЕТУ, ТА
ВІДПОВІДНО ДО ЯКИХ БУЛО ПОДАНО ЗАЯВКИ***

Найменування інвестиційних програм і проектів регіонального розвитку та їх місцезнаходження, вид робіт для проектів будівництва	Період реалізації (рік початку і закінчення будівництва)	Проектна потужність, відповідних одиниць	Кошторисна вартість, тис. грн		Обсяг співфінансування з обласного бюджету у 2018 році, тис. грн
			усього	залишок на 01.01.2018	
Проекти, які можуть реалізуватися за рахунок Державного фонду регіонального розвитку					
Реконструкція будівлі терапевтичного корпусу КЛПЗ «Чернігівська обласна лікарня», м. Чернігів, вул. Волковича, 25 (комплексна термомодернізація будівлі терапевтичного корпусу з заміною покрівлі, вікон та дверей)	2018	об'єкт	4367,011	4367,011	436,701
Капітальний ремонт гуртожитку Чернігівського базового медичного коледжу, м. Чернігів, вул. П'ятницька, 42	2018-2019	об'єкт	11210,000	11210,000	560,500
Капітальний ремонт частини приміщень Комунального закладу «Чернігівська обласна станція переливання крові», м. Чернігів, вул. Пирогова, 13	2018	об'єкт	400,000	400,000	40,000
Капітальний ремонт системи протипожежного захисту КЛПЗ «Чернігівська обласна стоматологічна поліклініка», м. Чернігів, вул. Магістратська, 19	2018	об'єкт	250,000	250,000	25,000
Капітальний ремонт по заміні віконних блоків лікувального корпусу КЛПЗ «Чернігівський обласний кардіологічний диспансер», м. Чернігів, вул. В. Чорновола, 24	2018	об'єкт	230,000	230,000	23,000
Капітальний ремонт даху будівлі Городнянського психоневрологічного інтернату, Чернігівська обл., м. Городня, вул. Шевченка, 108 а	2018	об'єкт	4270,346	4270,346	427,035
Заходи з теплореновації котелень – реконструкція із заміною газових котлів обласного центру соціальної реабілітації дітей-інвалідів, м. Чернігів, вул. Доценка, 34	2018	об'єкт	1490,000	1490,000	149,000
Капітальний ремонт приміщення їдальні Городнянського психоневрологічного інтернату, Чернігівська обл., м. Городня, вул. Шевченка, 108 А	2018	об'єкт	1250,000	1250,000	125,000
Капітальний ремонт приміщення пральні Ніжинського дитячого будинку- інтернату, Чернігівська обл., м. Ніжин, вул. Березанська, 44-А	2018	об'єкт	763,955	763,955	76,396

Найменування інвестиційних програм і проектів регіонального розвитку та їх місцезнаходження, вид робіт для проектів будівництва	Період реалізації (рік початку і закінчення будівництва)	Проектна потужність, відповідних одиниць	Кошторисна вартість, тис. грн		Обсяг співфінансування з обласного бюджету у 2018 році, тис. грн
			усього	залишок на 01.01.2018	
Реконструкція будівлі Чернігівського обласного академічного українського музично-драматичного театру ім. Т. Г. Шевченка із застосуванням заходів теплореновації, м. Чернігів, пр. Миру, 23	2018	об'єкт	3673,974	3673,975	367,397
Медичний лінійний прискорювач для оснащення радіотерапевтичного відділення КЛПЗ "Чернігівський обласний онкологічний диспансер", м. Чернігів, пр. Миру, 211	2018	об'єкт	40000,000	40000,000	4000,000
Реконструкція будівлі променевої терапії (радіологія) КЛПЗ "Чернігівський обласний онкологічний диспансер", м. Чернігів, пр. Миру, 211	2018-2019	об'єкт	22000,000	22000,000	1100,000
Реконструкція боксованих палат гематологічного відділення з придбанням медичного обладнання та апаратури під центр пересадки кісткового мозку КЛПЗ "Чернігівський обласний онкологічний диспансер", м. Чернігів, пр. Миру, 211	2018-2019	об'єкт	15000,000	15000,000	750,000
Капітальний ремонт харчоблоку КЛПЗ "Чернігівська обласна дитяча лікарня", м. Чернігів, вул. Пирогова, 16	2018-2019	об'єкт	8158,864	8158,864	407,943
Забезпечення засобами радіозв'язку бригад екстреної (швидкої) медичної допомоги ЛПЗ "Обласний центр екстреної медичної допомоги та медицини катастроф" Чернігівської обласної ради	2018	об'єкт	6735,500	6735,500	673,550
Капітальний ремонт головного корпусу №1 (заміна вікон та дверей) КЛПЗ "Чернігівський обласний протитуберкульозний диспансер", Чернігівський район, с. Новий Білоус, масив Зелений, 1	2018	об'єкт	6492,448	6492,448	649,245
Реконструкція покрівлі будівлі головного шестиповерхового корпусу КЛПЗ "Чернігівський обласний онкологічний диспансер" м. Чернігів, пр. Миру, 211	2018-2019	об'єкт	6484,956	6484,956	324,248
Реконструкція підземного переходу терапевтичного корпусу КЛПЗ «Чернігівська обласна лікарня», м. Чернігів, вул. Волковича, 25	2018	об'єкт	6448,261	6448,261	644,826

Найменування інвестиційних програм і проектів регіонального розвитку та їх місцезнаходження, вид робіт для проектів будівництва	Період реалізації (рік початку і закінчення будівництва)	Проектна потужність, відповідних одиниць	Кошторисна вартість, тис. грн		Обсяг співфінансування з обласного бюджету у 2018 році, тис. грн
			усього	залишок на 01.01.2018	
Реконструкція лікувального корпусу КЛПЗ "Чернігівський обласний кардіологічний диспансер", м. Чернігів, вул. В. Чорновола, 24 (комплексна термомодернізація будівлі лікувального корпусу з заміною вікон та утепленням фасаду)	2018	об'єкт	5280,120	5280,120	528,012
Капітальний ремонт покрівель будівель комплексу №2 – відділень КЛПЗ "Чернігівська обласна психоневрологічна лікарня" № 1-2, 16, приймального відділення та переходів між ними, Чернігівський район, Халявинська сільська рада, 4-ий км Гомельського шосе, буд. 6	2018	об'єкт	4153,510	4153,510	415,351
Реконструкція одноповерхової будівлі господарчого корпусу КЛПЗ "Чернігівський обласний онкологічний диспансер", м. Чернігів, пр. Миру, 211, під центр забезпечення психологічної допомоги онкохворим	2018	об'єкт	2704,860	2704,860	270,486
Реконструкція будівлі головного корпусу (старого) КЛПЗ "Чернігівський обласний онкологічний диспансер" м. Чернігів, пр. Миру, 211	2018	об'єкт	2500,000	2500,000	250,000
Капітальний ремонт покрівлі головного корпусу КЛПЗ "Чернігівська обласна дитяча лікарня", м. Чернігів, вул. Пирогова, 16	2018	об'єкт	2173,718	2173,718	217,372
Розширення мережі для своєчасного надання екстреної медичної допомоги населенню Чернігівської області (Козелецький район)	2018	об'єкт	2050,500	2050,500	205,050
Реконструкція приміщень групи «Теремок» під відділення паліативної допомоги дітям КЗ МСЗ "Прилуцький обласний будинок дитини "Надія"	2018	об'єкт	1584,183	1584,183	158,418
Реконструкція покрівлі нового корпусу КЛПЗ "Чернігівський обласний кардіологічний диспансер", м. Чернігів, вул. В. Чорновола, 24	2018	об'єкт	1496,234	1496,234	149,623
Створення телеметричного кардіологічного комплексу на базі ЛПЗ "Обласний центр екстреної медичної допомоги та медицини катастроф" Чернігівської обласної ради	2018	об'єкт	1030,500	1030,500	103,050

Найменування інвестиційних програм і проектів регіонального розвитку та їх місцезнаходження, вид робіт для проектів будівництва	Період реалізації (рік початку і закінчення будівництва)	Проектна потужність, відповідних одиниць	Кошторисна вартість, тис. грн		Обсяг співфінансування з обласного бюджету у 2018 році, тис. грн
			усього	залишок на 01.01.2018	
Капітальний ремонт частини приміщень інфекційного відділення КЛПЗ "Чернігівська обласна дитяча лікарня", м. Чернігів, вул. Пирогова, 16	2018	об'єкт	964,601	964,601	96,460
Реконструкція частини приміщень першого поверху будівлі "Ніжинський медичний коледж" під туалет та його підключення до каналізаційних мереж, Чернігівська обл., м. Ніжин, вул. Небесної Сотні, 18	2018	об'єкт	750,000	750,000	75,000
Реконструкція будівлі блоку забезпечення КЛПЗ «Чернігівський обласний онкологічний диспансер», м. Чернігів, пр. Миру, 211 (підсилення зовнішніх стін металевим поясом)	2018	об'єкт	438,163	438,163	43,816
Будівництво житлового корпусу Орлівського психоневрологічного інтернату, Чернігівська обл., Корюківський район, с. Дачне	2018-2020	об'єкт	22225,974	22225,974	740,866
Будівництво пральні та душових Любецького психоневрологічного інтернату, Чернігівська обл., Ріпкинський район, с. Пересаж	2018	об'єкт	8598,012	8598,012	859,801
Реконструкція житлового корпусу № 2 (перша черга будівництва), і харчоблоку-їдальні (друга черга будівництва) Червоненського психоневрологічного інтернату Чернігівська обл., Коропський район, с. Билка, вул. Загребелля, 74	2018-2019	об'єкт	8000,000	8000,000	400,000
Капітальний ремонт будівлі з харчоблоком Козелецького геріатричного пансіонату, Чернігівська обл. Козелецький район, с. Часнівці, вул. Братів Гжицьких, 1	2018	об'єкт	7122,216	7122,216	712,222
Реконструкція приміщень пральні з заміною вікон, дверей, вентиляції та повною заміною обладнання Чернігівського геріатричного пансіонату, м. Чернігів, вул. Л. Пашина, 12	2018	об'єкт	4015,000	4015,000	401,500
Капітальний ремонт пральні Козелецького геріатричного пансіонату, Чернігівська обл. Козелецький район, с. Часнівці, вул. Братів Гжицьких, 1	2018	об'єкт	3906,529	3906,529	390,653

Найменування інвестиційних програм і проектів регіонального розвитку та їх місцезнаходження, вид робіт для проектів будівництва	Період реалізації (рік початку і закінчення будівництва)	Проектна потужність, відповідних одиниць	Кошторисна вартість, тис. грн		Обсяг співфінансування з обласного бюджету у 2018 році, тис. грн
			усього	залишок на 01.01.2018	
Капітальний ремонт тепломережі і гарячого водопостачання Любецького психоневрологічного інтернату, Чернігівська обл., Ріпкинський район, с. Пересаж	2018	об'єкт	2782,754	2782,754	278,275
Любецький психоневрологічний інтернат, Чернігівська обл., Ріпкинський район, с. Пересаж, вул. Квітнева, 1 – капітальний ремонт житлового корпусу № 1	2018	об'єкт	2500,000	2500,000	250,000
Реконструкція приміщень кухні з заміною вікон, дверей, вентиляції та повною заміною обладнання Чернігівського геріатричного пансіонату, м. Чернігів, вул. Л. Пашина, 12	2018	об'єкт	1980,000	1980,000	198,000
Реконструкція - заміна вікон та дверей в Замглайському дитячому будинку-інтернаті, Чернігівська обл., Ріпкинський район, смт Замглай, вул. Центральна, 19 (Леніна, 19)	2018	об'єкт	1975,094	1975,094	197,509
Проведення заходів з теплореновації будівель обласного центру соціальної реабілітації дітей-інвалідів, м. Чернігів, вул. Доценка, 34	2018	об'єкт	1800,000	1800,000	180,000
Реконструкція (технічне переоснащення) приміщень їдальні основного корпусу Понорницького психоневрологічного інтернату, Чернігівська обл., смт Понорниця, вул. Довженка, 1	2018	об'єкт	1653,000	1653,000	165,300
Реконструкція (технічне переоснащення) частини банно-прального комплексу Понорницького психоневрологічного інтернату, Чернігівська обл., смт Понорниця, вул. Довженка, 1	2018	об'єкт	1650,000	1650,000	165,000
Капітальний ремонт будівлі першого корпусу Чернігівського геріатричного пансіонату, м. Чернігів, вул. Л. Пашина, 12	2018	об'єкт	1494,130	1494,130	149,413
Капітальний ремонт зимових ігрових кімнат Понорницького психоневрологічного інтернату, Чернігівська обл., смт Понорниця, вул. Довженка, 1	2018	об'єкт	860,000	860,000	86,000
Капітальний ремонт даху будівлі їдальні Любецького психоневрологічного інтернату, Чернігівська обл., Ріпкинський район, с. Пересаж, вул. Квітнева, 1	2018	об'єкт	701,117	701,117	70,112

Найменування інвестиційних програм і проектів регіонального розвитку та їх місцезнаходження, вид робіт для проектів будівництва	Період реалізації (рік початку і закінчення будівництва)	Проектна потужність, відповідних одиниць	Кошторисна вартість, тис. грн		Обсяг співфінансування з обласного бюджету у 2018 році, тис. грн
			усього	залишок на 01.01.2018	
Проекти, які можуть реалізовуватися за рахунок коштів державного бюджету, отриманих від Європейського Союзу					
Формування дієвої системи підтримки інноваційного розвитку та підприємницьких ініціатив	2018-2020	об'єкт	4393,962	4393,962	70,272
Інформаційна безпека прикордонних районів Чернігівської області	2018-2020	об'єкт	13548,100	13548,100	355,700
Забезпечення онкологічних хворих сучасною радіотерапією з використанням комплексу лінійного прискорювача та комп'ютерного томографа	2018	об'єкт	20206,424	20206,424	4041,284
Поліпшення ендоскопічної діагностики злоякісних новоутворень трахеї, бронхів та органів шлунково-кишкового тракту	2018	об'єкт	12313,226	12313,226	2462,646
Забезпечення функціонування регіональної інформаційної медичної системи	2018-2019	об'єкт	12000,060	12000,060	438,304

**Директор Департаменту
економічного розвитку
облдержадміністрації**

Ю.А. Свириденко